

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
József-körút 18.

Főszerkesztő:
VÉSZI JÓZSEF.

Felolós szerkesztő:
BRAUN SÁNDOR. A SZERKESZTŐSÉG.

Kiadja:

Egész évre 28 k., (14), 1/2 évre 14 k., (7), 1/4 évre 7 k., (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér, (1.20 frt).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

Jelöltek.

Budapest, szeptember 17.

(K.) A tülekedés nagy. A tülekedők száma tenger. Győzni pedig négyszáz s egy-néhány jelölt győzhet. Amennyi kerület van. Már most az egyetlen igazság, hogy a többi tülekedőt mind elítéljük? Palcát törjünk azok fölött, akiket már a választók is elverik a port? A győztesek babérját szaporítsuk, a le-verték hátán kékebbre verjük a foltokat? Igazság se volna, okosság se volna. A nép-életet se mindig istenítélet. A győztesek közt lehetnek együgyűek s a bukottak közt lehetnek hőrozsok. S ha a kész parlamentet, pláne a tiszta választások mézes heteiben, el is kell fogadnunk a népakarat igazi megnyilatkozásának, de tovább menni nem kötelesség. Az új parlament minden valószínűség szerint becsületes lesz a származása szerint, de hogy a legjobb legyen, ami a magyarságtól telik, az csöppet sem bizonyos. Azért hát se most, se később ne mérlegeljük a törvényhozó anyagot a minősége szerint. Nem kell föltétlenül igazságtalannak lenni s eredménynek nem megvetendő, ha jó lélekkel csak annyit konstatahatunk, hogy a nemzet képviselte megfelelő a nemzet akaratának. Ezt se mondhattuk mindig.

De nagyképi ítékezés nélkül, csak úgy elnézni a tülekedők tengerén, mégis érdemes. Hát itt vannak a jelöltek: nézzük meg őket. Van közöttük, akiket jól ismerünk, mert már ott voltak a serpenyőben és megmértek. Erről tudjuk, mit tud, arról tudjuk, hogy semmit sem tud. Igaz, hogy sorsukat nem okvetlenül értékük dönti el s győztes lehet, aki könnyűnek találtatott, elbukhatik, aki súlyos anyagból való. Mindegy. Ezeket ismerjük. Ott vannak aztán, akik még nem voltak ugyan képviselők, de ugyszólván külső munkatársai voltak a törvényhozásnak, mandátum nélkül. Aiket a nép még nem ismer,

de akiket a hozzáértők már régen bevalasz-tottak a törvényhozók közé. Megint a tüle-kezők közt vannak s ezeket is ismerjük. Látnunk továbbá ismerőseket, akik a népek eddig nem kellettek, nekünk sohasem kellené-nek. Az erős akaratú, szívós jelölteket, a választási üstökösöket, akik minden öt esztendőben megmutatkoznak egyszer s olyan hirtelen buknak vissza a homályba, amilyen hirtelen bukkantak ki belőle. Ők is elég jó ismerősök. Végül pedig látunk egészen új, egészen ismeretlen embereket, akiket senki sem ismer, talán ők sem ismerik magukat, de ott vannak a tülekedők közt szintén. Róluk se essék elítélő szó, mert két lábon járó hálósobák ők: még nem nyit ki az ajtajuk s az ember nem tudhatja, ki és mi szunnyad bennük. Lehet, hogy köztük van a legbecse-sebb anyag. Mert az ismerősök közt keveset tudunk, aki Szilágyi Dezsőnek készülne, az ismeretlenek közt talán tizenkét Deák Ferenc is alszik. Nem szabad tehát senkit se bántani. Várjunk, hiszen várhatunk.

Mégis szembeszökik valami, ami a jelöl-tek régen megállapított természetrajzában is új vonás. Mi az? Hogy a kipróbált munká-sok elég csendesen viselkednek, kalaplevéve járnak, de az egészen ismeretlenek s a félig ismerősök dobpergés mellett szólnak, beszéd helyett kinyilatkoztatással ajándékoznak meg. Mesés az a nagy önérték, mely az ismeretlen jelöltekből kisugárzik. Már előre megmentik a hazát, mielőtt veszélybe jutott volna. Névtelen hősök, akik nem akarnak azok ma-radni. Üstökösök, akik álló csillagokká sze-retnének átvádelni. Ha az ember beleveszi magát a vidékről érkező telegrammok zu-hatagába, nem abba, mely az újságokban megjelenik, mert az már polgári zubbonyt kapott a diszmagyar helyett, hanem abba a sok parádés, nagyhangú telegrammba, mely az újságokhoz naponta érkezik: azt kellene hinnie, hogy a magyarság minden elhalt

nagyja helyett tizenöt támadt fel s a vidéken most harminc Szilágyi Dezső, tizenöt Andrassy Gyula s legalább egy tucat Deák Ferenc kö-veteli a neki föltétlenül kijáró mandátumot. Micsoda gyalázatos véka rejtette eddig el ezt a sok korifeust? Micsoda galád szellem fosz-tott meg eddig a nagyoktól, akikkel a magyar anyák olyan bőségesen ajándékoztak meg bennünket? Ilyen kérdések és impressziók ütőköz-nek fel az emberben. Pedig talán nem okozza egyéb a csalódást, csak az a furcsa nagy hang, mely önértékes is lehetne, ha eredmények igazol-nák, nyilván azonban csak demagóg hang, mely egyetlen eredményre szomjazik: a man-dátumra.

Kiszorítottunk a közéletből egy betegsé- get s mutatkozik helyette egy másik. A pénz nem föltétlen ur immár, vagy legalább se- lyempapirosba göngyölteti magát, mert nyil-tan grasszálni nem mer: helyette azonban kiugrott a porondra a demagógia. A teli zseb helyébe jelentkezik a teli torok. Aki eddig vesztegetett pénzzel, kénytelen meghátrálni az előtt, aki jobban győzi mákonnyal. Pénzzel korrumpálni nem szabad, vagy legalább nem volna szabad, de szóval bolondítani lehet. A Wertheim-szekerénye mellé szorítottuk a ban-kárt s a korcsmából kicsaltuk a demagógot. A kortesekből csináltunk jelölteket s most a maguk hasznára dolgoznak, akik eddig csak bűntársak voltak. Nem azt mondjuk, hogy így van mindenütt, de nem tagadjuk, hogy így van sok helyütt. Az önérték tultengése, a szertelenül nagy hang, a demagóg erőszakos-ság feltűnően sok tünetet tapasztaljuk s őket, akik minden frázisukkal a hazát mentik meg, alig tudjuk menteni mással, mint a hely-zet bizonyos kényszerével. Eddig a más érdekében voltak demagógok s megkapták érte a tisztes, akarom mondani tisztessége-len jutalmukat. Most a törvény hátrább szor-ított azokat, akik e demagóg szolgálatot megfizették s a kortesek, miután hiába vetet-

TÁRCA.

A határban.

— A Budapesti Napló eredeti tárcája. —

Írta: Hajdu Miklós.

A széles kukoricatáblák között egy kis folt van. Mintha azt vetett volna valaki, kedvre megtermett itt a mező minden fattyuja. már a magvakat is hullatják és bőven gondoskodnak jövőendő életükről. Sohasem láttam még a határ-ban ilyen földet, ilyen elhagyatott, árva foltot. Alig egy fél holdacska az egész, de a szegény embert mégis elláthatná télire krumplival. És a nines országút mellett, hát nem a csikók harap-dáltak le a fiatal kalászt vagy a zöld kukorica-miért. Látszik is, hogy megszántották, be is ve-lettek, mert a gaz között van valami baráda. De hogy aztán kimélték benne a gazt, az bizonyos, különben nem nyomta volna el ennyire a répat. Mert közelebből hogy megnézem, látom a dudva között a fonnyadt, töpörödött répaleveleket.

Mi történt ezzel a kis földdel? A határban ninesen háládatlan hant, miért hagyták hát ilyen becsütségben, hosszúságban, körülbelül fele ez bizony a holdnak, a másik fele lejtős, odasimul az ökör-kúthoz, amely a völgyben unatkozik. A lejtős részen éppen kukoricát törnek. No, ezek a szegény emberek csak tudnak valamit a répáról. Talán az övrék is, hiszen csak egy kis akác választja el a kukoricától.

A répa másé. Tiltakoznak, egyszerre hárman

is mondják, hogy nekik bizony ninesen hozzá közük. Az öreg, aki a tökök szagátja a kukorica között, odamutat a gazos felé.

— Inyen se kell az nekünk!

Földről még nem hallottam ilyen becsümlő beszédet. Különös a dolog, mert közös tagban van a kukorica a répával.

Az öregnek győnge a munkája, pipázni is ráér, hát mond egyet-mást a répáról. Azzal kezd, hogy nem egészen a más esetéről beszél, lévén magának is valamelyes köze a dologhoz.

Igy megtudom, hogy a répát ama Törő Ven-del vetette, aki marhahajásár volt és akit a mérőfi vásár után a csapszékben megütött a guta.

— A Törő Vendel odakerült a mi házunkba. Odakerült, — ismétli az öreg — nem láttuk szí-vesen, de mikor nem tehetünk ellene ... A nénémy lánya, a Treszka hozta. A Treszkát se-gítettük, gyámolítottuk az özvegyiségében, mégis, hogyan hogye, elpártolt a véreitől és felesége lett a Törő Vendelnek. Ez meg izgága, veszekedő ember volt mindig, a Treszkát is rábeszélte, hogy követelje a törvényről a jussát. Így azután elosz-tottuk a kis házunkat is, meg ezt a hold földet is. A házból a hátulsó, vályogos részt kapta a Treszka, a földből meg a felét. Egy szájjal keve-sebb lett az asztalnál, de két kézzel kevesebb a munkában, meg telére fogyott a termésünk, ami pedig közös volt, mióta csak az eszemet tudom. A szegény is lehet még szegényebb, hát mi így jártunk, pedig hatan vagyunk.

Az öreg elhallgatott. Mintha azt kérdezte volna, hogy értem-e most már a dolgot.

— A Treszka megint özvegyiségre jutott? — kérdeztem.

— Megint.

— Csak segítik az atyafiak?

— Segíteni, segitenék ... De mikor marha-hajásár lett belőle ...

— Micsoda? Asszony-hajásárt se láttam még!

— Pedig a Treszka hajásár. Ott van a vá-sárokon, bandukol a tehének után, akárcsak a férfiak, éppen csak hogy nem bagózik.

— Hát miért nem tartják itthon?

— Nines annak itt maradása. Ellene van az egész falu, a nagy veszedelmet ő hozta a falura. Mikor az urát ott találta a halál a mérőfi csárdá-ban, másnap elment kocsin Mérébe és reggelre itt volt a házunkban a halott. Hiába vitték már vóna vissza ...

Az öreg a botjával megpiszkálta az indákat s mint aki mindent elmondott már, csak úgy egy pár szót vetett még oda. Amiből annyit értettem, hogy jobb szeretnék volna, ha az asszony nem hozza haza a halott urát. Mivel az ilyen eseleket, ennyit még kibőkött az öreg, biztos vesze-delem.

Hát a halottat ott kellett volna eltemetni a mérőfi temetőben. Ez valami nagyon világos dolog lehet, meg kell érteni ennek az igazságát az első hallásra, mert az öreg csak annyit mond a magyarázatára, hogy elkövetkezett aztán a fa-lura a veszedelem. A nagy bajról a posti ember-nek is kell tudni, különben méltán éri a harag. Nem is faggatom tovább az öreget. Elmondott ő mindent és szakítja tovább a tökök. Egy nagyot megbököd a botjával s kimondja a szentenciát.

— Többet hizik ezen az egyen a jószág, mint azon az egész répa.

Az öreg ért a jószághoz, talán igaza is van. De már megnézem utközben azt a répát, micsoda baja lehet. Mire odaérek a lenézett, a kizagadott

ték ki halójukat alkalmas és természetesen kővér halacska után, végül ráfanyalodtak, hogy a saját szakállukra lesznek demagógok. A nagyobbik kontingens talán üzleti szempontból teszi, hogy megfizettesse a visszalépését s ez még a jobbik eshetőség, de egyik-másiknak evés közben megjött az étvágya s egész komolyan szórja azt az aranyat, mely a torkában van. S ők most bolonditanak, mert nincs, akinek pénzéből, mint azelőtt, vesztegesenek.

Ezeknek a demagógoknak viselkedése ri ki a különben is elég hangos tülekedésből. Ezeknek a mákonyától szeretnők övni azokat, akikről a pénz korrumpáló veszedelmét szerencsésen elhárították. Ezeket a duhajokat akarjuk csak kipécézni, a választók előtt leálcazni, igaz mivoltukban bemutatni: nehogy a nemzet őket valakiké, önmagát pedig semmivé tegye. Mert kortéseknek veszedelmesek voltak, de képviselőknek rombolók volnának. A tiszta választásokkal egyebek közt fölöslegessé akarták tenni a demagóg korteseket, de nem úgy, hogy eléltessék őket képviselőknek. Menjenek a pokolba, de a pokol — méltóztassék őket figyelmeztetni — nem a Sándor-utcában van. Csak a demagógok ellen szól tehát szavunk: egyebekben nem rostáljuk a jelöleteket. Majd megrostálja őket a választás. S akik bejönnek a parlamentbe: üdvözljük, — akik kiesnek: nem bántjuk. Csak azt mondjuk nekik, hogy a vizionlátásra, uraim, vagy a parlamentben valamikor, vagy a választásoknál, mint rendesen...

BELFÖLD.

Szell Kálmán Budapesten. Szell Kálmán miniszterelnök ma délután a fővárosba érkezett és este megjelent a szabadelvűpárt-körben.

A volt alelnökök kintutestése. A főeloszlott képviselőház volt alelnökei, Tallián Béla és dr. Daniel Gábor a közügyek terén szerzett érdemeik elismerésül nagy királyi kintutestést kaptak. A hivatalos lap mai számában közzétett királyi kézirat szerint ugyanis Tallián Béla valóságos belső titkos tanácsos lett, Daniel Gábor pedig a Lipót-rend középkeresztjét kapta a királytól.

A magyar kir. államvasutak igazgatósága e hó 7-ikén két millió koronát szállított be pénztári fölöslegeiből a központi állampénztárba. Ezzel a folyó évi beszámítás összege 22.088.664 koronára emelkedett. A m. kir. államvasutak saját hálózataukon a múlt hónapban a személyforgalomból 4.932.000 koronát, az áruforgalomból pedig 13.197.000 koronát,

földhöz, a szélén egy kocsi áll. Meszes-vagy halaskocsi lehet, mert gyékényes sátor van rajta. Két görhész, vén gebe alá a rud mellett és javában ropogtatja a répaleveleket. A répát pedig nézi valaki. Közelebből látom, hogy a csizmás, törpe emberke: Janó, a vásáros tót, aki a falut keszkenővel, kessel, olvasóval, tükörrel meg minden aprósággal ellátja. Ő jár borított kocsin, vásárra, bucsura.

— Mi járaban van itt Janó? — kérdezem.
— A répát nézem.
— A répáját?
— Azt, azt...
— Ez a répa a Törő Vendel özvegyéé...
— Az vetette, de a termés az enyém.
— Az özvegyé bizony a termés, ha nincs a faluban. Janó rosszban sántikál, baj lesz...
— Dehogyan lesz. Nem kell ez a répa senkinek se. De az én lovaim megeszik. Ezeknek nem árt a tüzes istennyi se.

Hát ez is tudja a nagy esetet, amiről az öreg beszél. Talán ez jobban megmagyarázza.

— Miért ne kellene ez a répa, Janó?
Most a tót is elmondja a Treszka második házasságát, meg az ura hirtelen halálát.

— Hogy aztán hazahozta a Treszka éjjel a faluba a halottat, — meséli a tót — meggyűtt nemskára a veszedelem. Vót a nyáron a határban fene nagy jégverés, azon sir még most is a falu. Mivelhogy halottat nem is szabad átvinni a határon... A Treszkanak se vót ezután maradás itt, annyit bántották, szidták, mondták, hogy ködissá tette a falut a gonosz urival. Pedig jó asszony a Treszka, most vásárokat jár. Bogáton láttam kedden, beszétem is vele, azután megvettem tőle ezt a kis répát egy téli kendőért. Nagy, meleg kendőt adtam neki...

Összesen tehát 18.129.800 koronát vettek be, ami csaknem megegyezik a múlt év megelőző havában volt bevétellel. Az év eleje óta augusztus végéig a szállítási bevételek az idén összesen 126.777.118 koronát tettek ki, míg a múlt év hasonló időszakában a végleges szállítási bevételek összesen 125.645.702 koronára rúgtak.

A választások előtt.

Budapest, szeptember 17.

A krónikás, aki minden áldott napon bokréta köti a választási mozgalmak kertjéből szikított virágokat s jó lélekkel iparkodik, hogy minden virágot megillető helyre kössön: ma sem hagy fel a munkájával, de egy pillanatra szünetet tart. Külön gyönyörködik abban a szép programbeszédben, melylyel ma Vészi József, a Budapesti Napló főszerkesztője s a főváros harmadik kerületének szabadelvű jelöltje magát a választók kegyeibe ajánlotta. Mások tisztje lehet, hogy ezt a beszédet politikai tartalmára, formájára és előadására, ha tetszik, külön-külön vizsgálják. A krónikás és e lapnak minden olvasója olyan közel áll Vészi Józsefhez, úgy ismeri az ő rajongással ápolott politikai hitvallását, annyiszor gyönyörködött az ő írásainak gazdag formájában, olyan szeretettel követi naponta az ő gondolkodásának szárnyalását, hogy Vészi programbeszédéről két dolgot a szeretet bizonyosságával eleve föltételez: szabadelvű volt bizonyosan és ragyogó szépségekben is gazdag volt bizonyosan. A mi újságunk olvasói számára tehát illetlenség volna elmagyarázni azt a programbeszédet, mely maga magyarázza magát legszebben. A mi olvasóink el fogják olvasni, mint Vészi József minden írását s meg fogják benne találni ugyanazt a Vészi Józsefet, akinek politikai utján szívesen voltak kísérőidőid is. Amit a krónikás, aki hallotta is a beszédet, a maga gyönyörűségéből még kötelességének tart átszámaztatni a Budapesti Napló olvasókörzétére: azt rövidre fogja. Vészi ezt a mélyen átértett beszédet mélyen át tudta éreztetni hallgatóságával. A maga szárnyalásával fölelőlte a szíveket. Rajongása rajongókká tette az egész választótábor. Minden strófiája gyűjtött a beszédnek s olyan lelkesedést váltott ki a hatalmas gyűlekezetből, mely világosan megmutatta, hogy a szívekben és elmékben már kivirta azt a diadalt, melyet a választás is bizonyára igazolni fog. A legnagyobb figyelemmel, kitörő lelkesedéssel, tapsra és éljenzésre váltott szeretettel honorálta a harmadik kerület szabadelvű választó-közönsége a programbeszéd tartalmi és formai szépségeit. A külső hatás elementáris volt — ennek bejelentésével toldjuk meg az olvasók számára a beszédet, mely alább egész terjedelmében is olvasható.

Most pedig, mint rendesen, bokréta köti a választási mozgalmakról érkezett híreket.

A fővárosban.

Vészi József programbeszéde.

A III. kerületben ma este tartotta meg programbeszédét Vészi József. A Korona-vendéglő nagytermében a kerület minden társadalmi osztályához tartozó választók óriási nagy számban jelentek meg. Pontban hét órakor nyitotta meg a párt nagygyűlését Vég János elnök, mely után Schubert jegyző fölolvasta az óbudai hajógyár választógyűlési bizottság által a hajógyár választóközönségének a választókörzethez tartozó választók óriási nagy számban jelentek meg. Pontban hét órakor nyitotta meg a párt nagygyűlését Vég János elnök, mely után Schubert jegyző fölolvasta az óbudai hajógyár választógyűlési bizottság által a hajógyár választóközönségének a választókörzethez tartozó választók óriási nagy számban jelentek meg.

Jegyzőkönyv.

Felvétetett az óbudai hajógyár választógyűlési bizottság által a hajógyár választóközönségének a választókörzethez tartozó választók óriási nagy számban jelentek meg.

Szóra jelentkeztek: Ruk Géza, az óbudai hajógyár választóközönségének elnöke, Ligethy Gyula, az óbudai hajógyár ügyvezetője, Szendi Béla dunagőzhajós-társasági főelőadó, az óbudai hajógyár elnöke, dr. Reiss Mór, az óbudai hajógyár orvosa, Molnár Sándor, az óbudai hajógyár munkása.

Ruk Géza megnyitja az ülést. A hajógyári igazgatóság engedelmével volt oly bátor néhány hivatalnoktársai egyetemben ezen gyűlést egybehívni. A hajógyár, mely a választásoknál mindig nagy szerepet játszott, most is hivatalos lesz igazolni, hogy egész testület marad. A kerületnek két jelöltje van. Nagy Dezsőt Pesten ismerik, nálunk nem. Nagy Dezsőt oly körök jelölték, melyek tőlünk távol állanak. — Vészi József, a második jelölt, Budapestben és az egész országban ismert egyéniség. Vészi oly körök ajánlották, melyek hozzánk közel állnak; e körökkel tartottunk mindig, most is azokkal akarunk tartani. Mutassuk meg, hogy a hajógyár, melyet külön tekintetnek, megállja a helyét, hogy egy zászló köré csoportosul. Mindkét tábornak egy célja van, ne oszoljunk szét. (Helyeslés.)

Ligethy Gyula a jelenlevő németajkuakra való tekintettel Ruk Géza szavait röviden németül elmondja.

Szendi Béla: Igen tisztelt uraim! Többször volt alkalom tapasztalni, hogy a hajógyár tisztviselői és

munkásai között dicséretes egyetértés uralkodik. Ezen nemes eszme indít engem arra, hogy igen tisztelt kartársaimhoz néhány szót intézzek. Rendkívül örülök és büszke vagyok rá, hogy a hajógyár tisztviselői és munkásai újabb jelet adjak annak az összetartásnak, amely őket oly kiválóan kitünteti, mert ezen összetartásban látom a társaság jövője biztosításának zálogát és ennek kifolyásaként alkalmaszótainak jólétét. Mert csak azon esetben, ha egy-ily nagy testület összetart, lehetséges, hogy annak minden egyes tagjának tevékenységét siker koronázza. Önök, kik már számos év óta együtt dolgoznak, megtanultak az egymással való munkaságban, egymást dolgozni látni, tisztelni és becsülni. És ezen becsülés lakoztja a keblekben a legszebb virágot, a legszebb erényt: a bizalmat és az egyetértést. Rendkívül örülök, hogy a hajógyár munkásai, midőn polgári jogaiuk legszebbikét gyakorolják, bizalmukat a hajógyár tisztviselőivel szemben mutatják akkor, midőn azon zászló alá csoportosulnak, amely köré a hajógyár tisztviselői teljesen szabad akarattal a társulat, saját és a III. kerület érdekeit szem előtt tartva, sorakoznak és kívánnak, hogy ezen zászlót diadalra juttassák. Vészi József is munkasember, tollal dolgozik. Lélekemelő látni, hogy szívvel és lélekkel csoportosulnak egy-oly jelölt zászlaja alá, kiknek lelkeinek eszménye és szívének vágya hazánk boldogulása. Azért az emberért, ki már számtalanszor a munkások érdekeit önzetlenül képviselte és ki lapjában kiméltlenül és bátran kikelt minden erőszakoskodás ellen. Midőn önként Vészi József, a kiváló férfiú jelöltsége mellett foglalnak állást, önnel teljesen egyetért, mert meg vagyok győződve, hogy a szabadelvű eszmék e tántoríthatatlan híve, a társaság önként és a III. kerület érdekeit teljes mértékben képviselni tudja. Még csak azt kívánom önöknek, hogy azt az egyetértést, amelyet ma tanúsítottak, továbbra is és a választás napján is megtartsák, hogy úgy, jól felfogva a társaság, önök és a kerület érdekeit, az a zászló, amely köré sorakoztak, diadalt arasson. (Élénk tetszés, éljenzés. Felkiáltások: Eljen Vészi!)

Dr. Reiss Mór: Azt hiszi, hogy az összes jelenlevők nevében beszél, midőn az igazgatóságnak megköszöni, hogy megengedte, hogy ezt az értekezletet megtarthassuk. Régi tradíciója a gyárnak, hogy mindig egy jelöltre szavaz, egy további tradíciója az, hogy csak arra a jelöltre szavaz, aki a szabadelvűség követője. Vészi József a legtisztább szabadelvűség embere. Több hozzátenni valóm nincsen. Mutassuk meg, hogy az óbudai hajógyár nemcsak előkelő technikai intézet, hanem azt is, hogy a politikai téren tényezők vagyunk.

Ruk Géza a jelenlevőknek tudomásul adja, hogy jelöltünk Vészi József, ma este a Korona-vendéglő nagytermében programbeszédét tartja. (Eljenzés. Felkiáltások: Ott leszünk!)

Molnár Sándor: Mint minden választásnál, most is a tisztviselő urakkal fogunk tartani. Jöjjenek el mindnyájuk, hogy Vészi Józsefet diadalra juttassuk. (Lelekes éljenzés, Felkiáltások: Eljen Vészi!)

Jegyző: Az óbudai hajógyári választók végrehajtó-bizottsága:
Kronstein Reiss
Ruk Géza, Müller Győző.

A jegyzőkönyv fölolvását nagy lelkesedéssel fogadták az egybegyűlteket, amely után Vég János elnök Ruk Géza vezetés alatt kérte föl Cristofoli Fortunato, dr. Berger Lipót, ifjabb Hassmann József, dr. Reiss Mór, idősebb Lenz Ferenc, dr. Mittelmann Bernát, Tóth Ferenc, Gáthier Béla, Weber Antal, idősebb Schlosser József, dr. Zsoldos Károly urakat, hogy hívják meg Vészi Józsefet a párt gyűlésére. Vészi megérkezései fölolvasták Vörös László üdvözlő sürgönyét, amelyet dr. Stern Józsefhez intézett. A távirat így szól:

Szívvel üdvözlöm a pártot, sajnálom, hogy a programbeszéd jelen nem lehet. Hiszem, hogy a III. kerület valóban szabadelvű polgárai s ezek között az állami tisztviselők, kiknek érdekeit Vészi József oly nagy melegséggel karolta föl, jelöltjük ügyét fényes diadalra fogják juttatni. Eljelen a III. kerület szabadelvű választói, kiknek hozzám való ragaszkodásáért hálám örök. Eljen Vészi József!

Vörös László.

A távirat fölolvását követő hangos éljenek, hirtelen dörög, ujjongó kiáltásokkal dagadtak, amikor Vészi József megjelent a gyűlésterem ajtajában. A nagy emelvényen helyet foglaló végrehajtó-bizottság tagjai felállva, kalapot és kendőt lobogtatva üdvözlőték jelöltjüket s szünni nem akart lelkes, hosszan elnyúló éljenkiáltások hangzottak percekig, míg végre Vészi József szóhoz jutva, elmondta programbeszédét.

(A beszéd.)

Nagyságos pártelnök ur! Mélyen t. polgártársaim! Az első szó, amely a díszes gyűlekezetben alkalmat elhagyja, legyen az én becsületes szívem legmélyéből lakadó hálaának szövege önökhez, akik kegyesek voltak engem szíves bizalmukkal megtisztelni. (Eljenzés.)

T. uraim! Az önök igen t. elnöke az imént azt mondotta, hogy egyelőre létrejött a frigy a harmadik kerületnek e teremben és e zászló alatt csoportosult polgárai és az én szerény személyem közt és hogy é

hírei, reméli, hogy ez a rigy kibővül majd frigygyé a kerület közt és közöttem.

Akár beválik az igen t. elnök urnak ez a reménykedése, akár nem, már abban a pusztá tényben is, hogy a kerület társadalmának vezető elemei, karöltve a kerületnek érdemes és munkás polgárságával ma itt ilyen szép számban, ilyen díszes gyűlésezett alkulva megjelentek, megjelentek nem azért, hogy nekem a jelöltséget jelajánlják — mert hiszen erre néve az előkészítő lépések korábban tettek meg — hanem, hogy politikai hitvallásokat meghallgassák: az már egymaga megpecsételi az én részemről leltathatatlannul létrejött frigyét közöttem és a harmadik kerület között. (Tetszés és éljenzés.)

Nagyon nagy urak, ha messze földről hoznak jeleséget, a menyasszony elő küldik egy meghatalmazottjukat és az per procuracionem ura és parancsolója helyett összeadja magát a menyasszonnyal, akit már mint hivatást visz királyi ura elő. En ezt a mai estét egy per procuracionem létrejött házasságnak tekintem közöttem és a harmadik kerület közt. Ha a kerület még teljesen szabad is és hozzáam köve még épességgel nincsen, én, uraim, magamra néve már most felbontathatlannak tekintem ezt a frigyét. Az az előző hála, amelyet a mai este az én szívembe plántál, bölcsességeket ró reám, amelyek csak élettem elmúlásával foglagnak elmúlni. (Élénk tetszés.) Én kevesebbet nem tehetek mátol fogva, mint azt, hogy soha el nem lankadó, soha el nem fonnyadó hűséget tápláljak szívemben a harmadik kerület iránt, hűséget, amely harmadik kerület minden polgára iránt, hűséget, amely engem tette szőlit, valahányszor a kerületnek és a kerület derék lakosságának érdekei úgy parancsolják, hűséget amely kiváltja belőlem azt a tetterőt, amelyre a kerületnek és a kerület polgárainak szüksége van azért, hogy ez a városrészt felvirágozzék és végre valahára a jólét bőségsszaruja nyiljék meg sokat sanyított lakossága számára. (Élénk tetszés és éljenzés.)

Tisztelt uraim! A mikor a hűségnek ezt az érését szívembe beplántálom, nem kell magamat előbb lelkitanilag hozzáadnem, mert hiszen a harmadik kerület t. polgársága, ha volt kegyes közéleti működésemet némi figyelemre méltatni, észrevehette talán, hogy a kerületnek egyetemes érdekei iránt mindig a legmeglebbebb érdeklődést mutattam. (Élénk éljenzés.) Ha kellett szóval, ha kellett, tollal és tettel, ha kellett, nyiltan, ha kellett, a hivatalos eljárások más tornájában, de a kerületnek egyetemes érdekeiért meg tettem mindig mindazt, ami embertől várható volt és nekem most már csak azt a fogadalmat kell magamban és önök előtt megújítanom, hogy ugyanez a tetterő, ugyanez a hűség, ugyanez a szeretet a kerület iránt élni, buzogni, tetterőre serkenteni fog engem ezután is. (Leikes éljenzés.)

T. uraim! Az önök t. elnöke felszólított engem, hogy jeitsem ki önök előtt politikai hitvallásomat. (Halljuk! Halljuk!) Ez szokás is, és jó szokás is. Csak hogy egy kis kategóriáját a jelölteknek ez a szokás némileg zavarba hozza. A zavarba jutó jelölteknek ez a kategóriája — amelyhez én is tartozom — az *újsgiró-jelöltek*. A publicista ember, aki szapora pennát fogat, mindennap ir programbeszédet; annak egész működése nem egyéb, mint parcellánként való kitéjesése politikai hitvallásának. (Éljenzés.) En tehát, mikor önök előtt megjelenek, nem kecsgethetem magamat sem önöket sem azzal, hogy új dolgot fogok elmondani. Önök a kitéjtendőnkön rá foghatnak ismerni arra, amit én esztendő óta hiszek, valok rendületlenül, amiért küzdök, aminek szentelem energiámat, gondolkodásomat, érzéseimeket egész világát; önök a programomban meg fogják találni a *szabadelvűséget*. (Hosszantartó, élénk éljenzés.)

T. uraim! En lelkiszükségből, meggyőződésből és szeretetből a szabadelvű pártnak híve vagyok. (Éljenzés.) És vagyok szeretetből lelkiszükségből és meggyőződésből a szabadelvű párt vezérének, Széll Kálmánnak (Zajos éljenzés) híve, tántorithatatlan követője, munkása, napszámosa és bámuloja. (Élénk éljenzés.) Legyen szabad okát adnom ennek az én álláspontomnak.

(A szabadelvűség.)

Miért vagyok Széll Kálmánnak híve? Bizonyára nem azért, mert ez idő szerint történetesen ő áll a szabadelvű pártnak és a kormányzatnak élén. Akik voltak szívesek az én politikai multamat kegyes figyelemre méltatni, tudják, hogy az én állásfoglalásomnál ez nem irányadó szempont. En azért követem Széll Kálmánt, mert meggyőződésem és mert meggyőzte az ország közvéleményét is arról, hogy az a politika, amelyet ő Magyarországon követ, amelylyel sikereinek egész sorozatát aratta, a szabadelvűségnek, a tisztán és nemesen felfogott szabadelvűségnek, a Deák Ferenc által a nemzetre hagyományozott színarany liberalizmusnak politikája. (Élénk tetszés és éljenzés.) Ó, t. uraim, akit ő felségének bízama és a nemzet parlamentjének támogatása az ország kor-

mányzatának élén tart Deák Ferenc szellemében fogja fel és váltja tette a szabadelvűséget. Mi ez a szabadelvűség, t. uraim? A szellemi haladásnak és az anyagi jólét biztosításának olyan módszerrel tetté váltott politikája, mely a nemzetnek társadalmilag, telekezetileg, gazdaságilag széttagolt erőit a *nemzeti egységben* igyekezik összehozni oly célból, hogy a haladás útján termő javak annál biztonságban, annál gyorsabban és annál teljesebb mértékben legyenek elérhetőek. (Élénk tetszés, éljenzés és taps.) Aki szét akarja tagolni ennek a nemzetnek szerveztetét bármely irányzatban, az nem szabadelvű politikus. (Ugy van!) Aki az ellentéteket polgár és polgár között nemcsak tenn kívánja tartani, hanem akár akarva akár akaratlannul élesíteni is, az nem szabadelvű politikus. (Ugy van! Ugy van!) Aki egy széttagolt nemzetet a tepsedés állapotában akar megtartani, aki a nemzetben szunnyadó összes erőket nem akarja felhasználni arra, hogy a nemzeti szervezet egészenesen fejlődjen, a szellemi és anyagi javaknak minél nagyobb sokaságát fogadja be magába az nem lehet szabadelvű politikus. (Élénk tetszés és helyeslés.)

T. uraim! Ha a szabadelvűség röviden definiálva az *összhangnak és a haladásnak politikája*, akkor azt hiszem, minden ember, akit a magyar föld hátán hord és aki tisztában van hazafiai lelkiismeretével, nem egyéb, mint szabadelvű politikus. (Élénk helyeslés és éljenzés.) En tehát szabadelvű politikus vagyok és a szabadelvűségnek diadalt csekély erőimmel, élő és irott szóval szolgáltam mindig és szolgálni kívánom ezután is. (Zajos tetszés és éljenzés.)

A szabadelvűség azonban nagy tág formula. Abba belelír sok mindenféle és aki sokat markol, keveset fog, mondja a mindig bölcs magyar példaszó. A szabadelvűség horizontjában benne vannak minden időknek és minden nemzeteknek összes feladatai; de a szabadelvű politikus nem rohanhat neki a feladatok nagy tömekegének, mert szétforgassolja erőit, szétforgassolása viszi a nemzet erőit is és eltéved, elkábul a feladatok tömekegében. A politikusként feladata tehát az, hogy a problémák közül kiszemelje azokat, amelyek a legsürgősebb megoldást igényelik, ezekkel szemben állapítsa meg a maga szabadelvű állásfoglalását, erre nézve tegyen hitvallomást azok előtt, akiknek joguk van számon kérni felfogását és meggyőződését, és azután, ha a rigy közöttük ilyen alapon létrejött, tekintse a maga programját a megbízólévél etikai alapjának, vagyis annak a zálognak, amelyet a választók töle a kezükben tartanak és amelyet rajta be is hajthatnak bármely peroben, ha ettől a vonaltól, amelyet most megszab, a jövődében bármikor csak egy hajszálnyira is eltér. (Élénk tetszés és éljenzés.)

Akkor hát ne beszéljünk szabadelvű szólamokban. A frazeológiát tegyük szépen félre és a szabadelvűség szemüvegén keresztül nézzük meg a legközelebbi jövőd feladatait; szemeljük ki azokat, amelyek a legsürgősebbek és mondjuk meg, hogy mi, szabadelvűen gondolkodó és érző polgárok miként véljük e feladatok megoldását helyesen biztosíthatni. (Halljuk! Halljuk!)

(A jövő országgyűlés.)

T. uraim! En azt hiszem, hogy a jövő országgyűlés kellemetlen incidensek vagy éppen viharzó epizódok által meg nem szakított, csendes, szorgos törvényhozói munkásságnak országgyűlése lesz. Ezze lehet és ezze kell feltétlenül lennie. *Lehet* ezze, t. uraim, mert — hála Istennek — az a gyujtóanyag, amely Magyarországon, ha megvan, fel is robban, ha felrobban, rombol és gyujt is, a politikai atmoszférából most teljesen hiányzik. Közjogi nyugtalanság a közvéleményt és a politikai pártokat nem bántja. A politikai közélet egész vonalán, a legszélsőbb ellenzékeltől a legengedelmesebb mamelekig ma minden politikus szívében egy megnyugtató érzés él: hogy a nemzet szabadságjogait a hatalom részéről semmiféle veszedelem nem fenyegeti, a közjogi súlyegyet a hatalom részéről nem fogja megzavarni semmi. Megvan a kormányzat egész módszerében, a szabadelvű párt vezetésének gondolkodásában egy, az egész nemzetre kiható és az egész nemzet által megnyugvással fogadott garancia arra nézve, hogy ami a nemzet igazaként van beírva az alkotmányba, az csorbulni, felülről megátadtnai, felülről praecarius helyetbe hozatni semmi szín alatt nem fog. (Élénk tetszés.)

Idéggess, t. uraim, a magyar közéletben csak olyankor jelentkezik, ha a magyar közélet azzal a hatodik érzékel, amely benne van, és amelyet én *közjogi érzéknek* szeretnék nevezni, megérzi, hogy rossz fluidumok járnak a levegőben, hogy az alkotmányos tényezőknek súlyegyet kezd eltoldni hogy a nemzet igazainak szilárdsága, biztossága nem olyan nagy, mint a milyennek az alkotmány megalkotói képezték, hogy a szabadságjogokkal ellentétbe jut a hatalom terjeszkedési vágya és hogy a hatalom elég erős arra, hogy e szabadságjogok rovására is mo-

gási szabadságot biztosítson magának. Ilyen időjárás, t. uraim, mostanában Magyarországon nincs. Tessék végignézni: 418 kerületben egy időben dul a választási harc. Múltotztassanak az ellenzéki sajtó organumait végignézni: hangzik-e csak egyetlenegy helyről is panasz az iránt, hogy a hatósági személyek erőszakoskodása meg akarja akadályozni — amint talán azelőtt itt-ott tenni szokta — a nemzet szabad akaratának megnyilvánulását? Sehol az egész országban ilyen panasz nem hallatszik. A hatalom atyai szemmel nézi, miképpen sorakoznak a különböző táborok, és várja egy méltóságos nemzet méltóságos megnyilatkozásából fakadó méltóságos parlament összehgyűlését. (Élénk tetszés, éljenzés és taps.)

T. uraim! Azért mondtam, hogy *lehet* csendes, ernyedetlen, szakadalan munkát várunk a parlamenttől. Es most legyen szabad okát adnom, miért *kell* tő-e ezt várunk. miert kell ezt feltétlen parancsol a parlamentre reánagyunk és miert kell a közvélemény nyomásának a parlamenten rajta lennie, hogy így legyen és ne másképp.

(A gazdasági kérdések.)

T. uraim! A közvetlen jövődöt kétségteletlenül a közgazdasági kérdéseknek nagy komplexusa fogja a maga számára lefogalni. Önök tudják, hogy Európa egy nagy gazdasági átalakulásnak küszöbén áll és hogy Magyarország — hála a kormányzat bölcseségének — erre a válságos időpontra megszerezte magának a teljes cselekvési szabadságot az egész vonalon. 1904. január elsején Európa gazdasági rendszere új alakot fog ölteni. Hogy minőt, arról ma csak sejtéseink vannak. Nekünk magyar embereknek, akik aggódó szemmel nézzük az országnak bizony éppen-séggel nem kielégítő gazdasági viszonyait, nemcsak figyelmes hanem gondteljes éberséggel kell ezt az átalakulást kísérnünk. Hogy mit rejt méhében a jövő, erre nézve egy tünetet találunk a német autonóm vámtarifának tervezetében, amely néhány hét előtt napvilágot látott és amelyről még az is, aki laikus közgazdasági kérdésekben, aki vámpolitikai ügyekkel soha sem foglalkozott, megérzi itt Magyarországon, hogy ez ránk nézve végzetes csapást jelent; (Igaz! Ugy van!) csapást, amelynek elhárítására szövetkeznie kell minden hazafias magyar embernek, csapást, amelynek elhárítása csak akkor lesz lehetséges, ha a parlament egész erejét, egész ambícióját az ország gazdasági érdekeinek helyes megóvására fogja fordítani. (Élénk helyeslés.)

T. uraim! A német autonóm vámtarifa által kezdeményezett vámpolitika *hadizenet a magyar közgazdaság ellen*. (Ugy van!) Ez a vámtarifa-tervezet, ha ilyen marad, mint a milyen, egyszerűen *kidobja a magyar termelést a német fogyasztó-piacról*. (Ugy van!) Száműzve vagyunk onnan; az a magyar értékmennyiség, amely ott évente mindig szabályosan elhelyezést lelt, áthágathatalan akadályokat talál maga előtt, mibelyt az új vámtarifa életbelép a német vámtáron és csüggedten, kétségbeesve vissza kell tántorognia ebbe az országba, ahol, fájdalom, meg kell mondanunk, nincsen vele mit csinálnunk, mert hiszen az, amit mi innen kiviszünk, a mi nyerstermelésünk itt el nem fogyaszkodható feleslege.

Ez a csapás pedig nem jár egymaga, mert a német vámpolitika természetesen nem marad izolált jelenség, hanem körülbelül egész Európának vámpolitikáját dönti el és ha ott a szerződéses iránytól eltérnek és a tarifális politikára térnek át, ha a tarifális politikát olyan alapokra helyezik, mint Németországban, ha valóságos tilalmi vámkokkal zárnak ki minden idegen provenienciát, akkor egy szép napou azon vesszük észre magunkat, hogy számunkra egész Európában piac nincsen. Már most, t. uraim, ez ugy-e bár szorgos, gondos, munkás védekezést kíván? Mindenekelőtt tisztázását az eszméknek a védekezés módszere felett, másodsor összeszövekeztését az erőknak, amelyeket a védekezés érdekében a harotérre akarunk vinni, harmadsor teljes egyetértést egyfelől a törvényhozás és közvélemény, másfelől a kormány és törvényhozás között. Ennek az összhangnak feltétlenül meg kell lennie, mert ha feltétlenül és teljesen meg van, még akkor is nehéz lesz a küzdelmünk és akkor is még problematikus marad a siker.

Dehát közgazdasági téren hogyan lehessen az összhangot létesítenünk mikor éppen a közgazdasági tér az, amelyen most a legnagyobb összegabalyodást látjuk? Önök ismerik az *agrár-merkantilista háborút*. Látják azt az ádáz ekeseredést, amelylyel egyfelől az ágrár értekeknek szélső képviselői, másfelől az egyik szélsőség által természetesen kiváltott másik szélsőség, a merkantilisták és ipari értekeknek szélső képviselői egymás ellen folytatnak. Ezeket a *t. háborúzó feleket a legközelebbi országgyűlésen az egymással való megbékélésre kell rászorítani a közvéleménynek*. (Helyeslés.) Magyarország ebben a válságos helyzetben nem engedheti meg magának azt a luxust, hogy mielőtt kívülről az ellenség dőngéti kapuinkat, azalatt

Itt a két szélsőség képviselői a polgárháborúnak üszköt csóválják és Magyarországot gazdasági téren lángra lobbantásák. (Igaz! Ugy van!)

Ha az egyik szélsőségnek megvan a maga jogsultsága, feltétlenül megvan a másiknak is. És a merkantil szélsőség éppen annyi jussal jelentkezik a porondon, mint az agrár szélsőség. A magyar közvéleménynek csak egy óhajta van: hogy a két tábor közeledjék egymáshoz, hogy értsék meg egymást, hiszen egy vér folyik mindnyájunk ereiben és lehetetlenség, hogy mikor válság küszöbén áll a nemzet,ők a maguk testvérháborúját folytatni akarják, holott itt jelentkezik a határunkon az a harmadik, akivel az egész magyar nemzetnek meg kell verekednie. (Igaz! Ugy van!) En az összebékülésnek eszközeit, módszerét, garanciáját megtaláltam. Megtalálták önök is (Halljuk! Halljuk!) abban az igen érdekes felszólalásban, amelyvel Széll Kálmán a mult országgyűlés utolsó ülését meglepte, ahol ő a liberalizmus legnemesebb eszméitől áthatott gazdasági programját mégegyszer kifejtette és rámutatott az egész háznak tepsai közt arra, hogy ebben az országban egyetlen gazdasági tényezőnek sincs joga arra, hogy a másikkal rovására fejlessze. (Helyeslés) mert minden egyes gazdasági tényezőnek megvan a joga arra, hogy épp olyan szeretettel karoltassék fel, épp olyan buzgóssággal mozdíttassék elő minden érdeke, mint a többi gazdasági ágazat. (Élénk tetszés és helyeslés.)

(Az agrár szélsőség.)

Ha, t. uraim, az agráriusok azzal jönnek, hogy a gazdasági ágazatok között a mezőgazdaság a legfejlettebb, a legrégibb, a legnagyobb, ennél fogva reá több szeretetnek, több gondnak kell esnie a törvényhozás részéről: akkor a mi feleletünk erre csak az lehet, hogy vajjon a családban az alya és az anya szeretete nagyobb arányokban jut-e ki a legidősebb gyermeknek? En azt hiszem, hogy a természet ökonomiájában épp megfordítva van a dolog berendezése. (Igaz! Ugy van!) Minél ifjabb s gyámoltalanabb a gyermek, minél gyengébb, annál jobban van ráutalva a szülők gondozására és szeretetére. (Zajos tetszés, éljenzés és taps.)

En előre ismerem azt a választ, amelyet egy jól nevelt és helyesen vezetett családban a szülők a legidősebb gyermeknek adnának, ha ez lélekénységből vagy irigységből vagy talán csak szeszélyből is panaszt tenne náluk, hogy gyámoltásukból, támogatásukból nem jut annyi ő rés, mint a gyengébb, próbóbb, véznább, tehetetlenebb testvérekre. A szülők azt mondanák neki, hogy: „Téged felneveltünk eddig, járj a magad lábán. Ha ránk leszel utalva, mindenkor szeretettel rendelkezsedre állunk. Itt van karunk, arra rátámaszkodhatol, itt van a vállunk, az legyen neked az oszlopod, itt van a szívünk, amelyből szeretet sugárzik feléd, itt van szellemi, anyagi és erkölcsi tárházunk, merits belőle. De rossz néven ne vedd, ha te, aki az erősebb, a hatalmasabb vagy, kisebb testvéreidnél nagyobb gondozásban nem részesülsz, mert hiszen te már nagykorú vagy, kivádat létfeltételeidet s életképességedet, itt vannak a bölcsőben tekvő vagy talán most cseperedő gyermekek, akik nélkülünk elpusztulnának.” (Zajos tetszés és éljenzés.)

T. uraim! A hasonlatok teréről a konkrét fejtegetések terére átlépve, ez azt jelenti, hogy a magyar mezőgazdaságnak helyzete komoly ugyan, de nem az övé komoly egyedül, komoly az iparé és kereskedelem is. (Igaz! Ugy van!) A magyar mezőgazdaságnak a maga komoly helyzetében semmi kevesebbre nincs jussa a magyar állam részéről, mint arra, hogy a legnagyobb áldozatkészséggel, a legnagyobb szeretettel, a legnagyobb odaadással karolja fel a válsággal küzdő gazdáközönség érdekeit. Forduljon a magyar törvényhozásnak gondja a kiszagda felé, aki szülők, a középbirtokos felé, aki pusztul és igyekezzék arra, hogy a parasztbirtokot megvédje, igyekezzék arra, hogy a hanyatló középbirtokos-orszálynak sorsán lendítsen, de igyekezzék arra is, hogy a mezőgazdasági munkásoknak valahára emberhez méltó sorsuk legyen. (Hosszantartó zajos tetszés és helyeslés) T. uraim! En nem vádoló a szélső agráriusokat, akik a latifundumok érdekeinek igen ékesszavú képviselői, hogy ez a mozzanat elkerülte az ő figyelmeiket, de annyi bizonyos, hogy a mezőgazdasági cselekednek irtoztató inségével, szellemi, erkölcsi és anyagi nyomorúságával az agrár táborban sokkal kevesebbet bibelődtek eddig, legalább a nyilvánosság színe előtt, mint az iparnak és kereskedelemnek vált vagy valódi visszaéléseivel. (Igaz! Ugy van!)

Pedig hát még ezzel sincs kimerítve mindaz, amit a kis- és középbirtok számára a törvényhozásnak tennie kell. Itt van még, t. uraim, a jelentkező földínség, amelyre nézve, mikor rámutattam nemrégiben egy publicisztikai vitaközlásban, egy szellemes ellenfelem azt találta mondani, hogy földínség nincs, próbáljon Vészi József a kishirdetésben egy hirdetés

publikálni, hogy vásárolni való föld kerestetik, majd meg fogja látni, mennyit kínálnak neki. Hát, t. uraim, a kishirdetések intézményét mi ismerjük és nagyon jól tudjuk, hogy a kishirdetések révén nemcsak földet lehet találni, hanem még sok mindenfélét, a földnél jóval szubtilisebb dolgokat is. (Élénk derűlt ség.) De én igazán nem ajánlanám a magyar gazdának azt, hogy ha földre van szüksége, a kishirdetések útján szerezze meg. Mert a gazda a rögöz van kötte. A gazda ott akar birtokot szerezni, ahol született, azt a hantot akarja megmunkálni, amelyen bölcsője ringott és amelyben egykor csontjai fognak porladni, azt a hantot, amelynek természetét ismeri, amely felett ismeri az égboltozatot s a csillagok járását, ahol barátja a szeleken, ismerőse a fellegekben, ahol a vegetáció és a fauna elmesél neki mindent az őök munkásságáról és utmutatást ad neki arra, hogy miképp boldogulhat ő maga is, a rég elhunyt elődöknek késő ivadéka. (Élénk tetszés.) Ha onnan elragadjuk a kiszagdat, ha elteszszük más-hová, idegen földre, teszem: az alföldi parasztot a Dunántulra, a dunántulit a Felvidékre, a felvidékit Erdélybe, ha áthelyezzük idegen világba, akkor elsatnyul, mint a páma, ha zord északon ültetik el. (Zajos tetszés és helyeslés.) A kishirdetések útján a parasztot lehet mozgósítani másfelé, de a paraszt ott akar boldogulni, ahol született és ha ott nem boldogulhat, látjuk, hogy mit csinál: ha már mozgósul, hát akkor vándorbotot ragad és insége kikergeti idegen földre, ott igyekszik megszerezni a maga létfeltételeit. T. uraim! Száz ezer magyar vándorolt ki az utóbbi években esztendőnként ebből az országból. Rettenetes csapás, végtelen veszedelem ez az országra! Egy-egy elvesztett háborúnak pusztítása jelentkezik benne. Es nekünk ne lehessen ezeket visszatartani egy helyes birtokpolitikával, amely a nagybirtoknak jogosult érdekeit is kellő figyelemmel kíséri, de nem hanyagolja el a parasztság érdekeit sem. Hiszen én a magam részéről nem izgatok a latifundumok ellen; azokat a szegény nagybirtokosokat, akik annyit panaszkodnak, tartsa meg az Isten sokáig, én nem irigylem jó módjukat, de legyen gondjuk valahára a szegény parasztra is, aki verejtékével munkálja a földet, akinek minden őse ott nyugszik abban a földben, aki szeretné megvetni a lábát rajta, hogy gazdája legyen legalább akkora darabka földnek, amelyen tud magának egy kis viskót építeni és amelyen elér majd az ő sírgödre is. (Hosszantartó zajos tetszés, éljenzés és taps.)

Es, t. uraim, előre kell védekezni egy vád ellen, amely e beszéd nyomán feltétlenül fel fog hangzani. (Halljuk! Halljuk!) Azt fogják mondani, hogy ime, a merkantilista újságíró már megint izgat az agrarizmus ellen, a helyett, hogy ostorozná az ipar és kereskedelem káros kinövésait. En ezennel bejelentem tiszteletteljesen, hogy én a kereskedelemnek és az iparnak minden visszaélését a leghevesebben ostorozom, a kereskedelemnek és iparnak minden visszaélése ellen mindenkinek szövetségét elfogadom s bátran merészen, habozás, tévovázás nélkül hadat izenek nekik és kész vagyok ellenük küzdeni. (Élénk helyeslés és éljenzés.) Felszólítom azonban a méltányosság nevében az agrárius urakat is, legyenek szívesek velünk, akik az igazságos közép-ut haladunk, kezét fogni és velünk együtt hadat izenni és hadat viselni egyúttal a mezőgazdaság terén mutatózó minden visszaélés és lelkiismeretenség ellen. (Élénk tetszés és helyeslés.) Ez méltányos dolog lesz, és akkor azt hiszem, hogy a nemzet igazai teljes érvényre fognak jutni. T. uraim! Ki kell tehát jelentenem, nehogy félreértessem, hogy én a szövetezeti eszmének testtel-lelékekkel hiva és barátja vagyok. Az én meggyőződése az, hogy a hitelszövetkezetek is, a fogyasztási szövetkezetek is, a termelői szövetkezetek is valóságos ádásai a köznépnek, hogyha helyesen szerveztetnek, helyesen kezeltek és lelkiismeretes gond örködik a felett, hogy visszaélés vagy a helyes iránytól való eltérélyedés az ő működésükben ne történhessék. En ebből a szempontból igenis azoknak az uraknak működését, akik a szövetezeti ügy terén érdemeket szereztek maguknak, kisebbíteni nem akarom, sőt ellenkezőleg, az igazi szabadelvűség nevében zászlót és kalapot hajtok előttük. (Élénk tetszés és helyeslés.)

Másfelől, t. uraim, az ipar és kereskedelem terén mutatózó egyes visszaélésekre ha bennünket figyelmeztetni fognak az urak, minket mindig készen fogunk találni arra, hogy a gazdasági élet terén is az igazi erkölcsöt érvényre juttassuk. De már csak egyben méltóztatassanak velem megállapodni: hogy sem az erkölcs, sem az erkölstelenség nem kizárólagos privilégiuma egyetlen egy gazdasági ágazatnak sem. (Ugy van!) Ha mi pl. azt halljuk bizonyos oldalról, hogy a mezőgazdaságot a maga egészében támogatni kell, ellenben a kereskedelem és ipar terén üldözni kell az ott esetleg mutatózó erkölctelen visszaéléseket: akkor én ezt a formulát a magam ré-

szére kielégítőnek nem találom, hanem szíves engedelmükkel úgy bőviteném ki, hogy a mezőgazdaságot, a kereskedelmet és az ipart a maga egészében teljes szeretettel kell felkarolni és mind a három téren mutatózó visszaéléseket egyenlő szigorúan kell visszafojtani és megszüntetni. (Színni nem akaró zajos tetszés, helyeslés, éljenzés és taps.)

T. uraim! Ha ez így áll, akkor — gondolom — semmitféle meggyanúsítást azért, amit itt az agrar-merkantil ellentétől mondtam, többé nem várhatok, és akkor rámutathatok még röviden arra, hogy a mostani kormányzat igenis gondos ügyet vet az iparnak és kereskedelemnek fejlesztésére. Ohajtjuk, hogy ez a buzgósság ezentel se lankadjon, hogy a magyar kereskedelem tért foglaljon, hogy a magyar ipar bontsa ki valahára diadalmasan szárnyait és hódítsa meg ezt az országot a magyar nemzet számára. (Élénk helyeslés.) Mert mindaddig, amíg minden magyar ember — a hortobágyi csikóstól a budapesti szalonok arslánjáig — tetőtől talpig osztrák gunyában jár, amíg osztrák a kalap, osztrák a ruha, osztrák az ing, osztrák a csizma, osztrák a csizmában a patkó, sőt még a patkóban a patkószeg is: mindaddig Magyarország normális, harmonikus, egyenletes gazdasági élet nem lehet. (Élénk tetszés, helyeslés és taps.) En arra kérem fel a latifundumok urait, hogy nézzenek át Ausztriába és tanuljanak osztrák kollégáiktól. Ausztriában a nagypipar az osztrák arisztokrácia kezében van. (Ugy van! Ugy van!) Minden osztrák latifundumon rajta áll legalább egy-egy nagy gyártelek, olyikon a gyár- és a bányatelepeknek egész sorozata. Ausztriában az arisztokrácia nem restell beállni iparosnak és az ipart üző arisztokrácia, amikor javainak értékesítéséről van szó, nem restell beállni kereskedőnek. Dicsőséggel, büszkeséggel, szeretettel és szorgalommal üzi ezt a két ágat is a közgazdaságnak épp úgy, mint a földművelést. En arra kérem a mi latifundumos urainkat méltóztatassanak ők is ilyen iparfejlesztési politikát csinálni. (Helyeslés.) A kormány és a törvényhozás egymaga nem teheti ezt meg. Az állam nem alapíthat folyton gyárakat, ugysis alapított már eleget. A gyár-ipar megieretése nem az állam feladata, ez a magánkezdeményezés feladata. Nos, ha a mezőgazdasági helyzet komoly is azért olyan rosszsl nem megy a dolog, hogy a latifundumok urai valamieskét félre ne tennének évről-évre. Ha a helyett, hogy a félretett pénzt új birtokok szerzésére fordítanak, amivel a talajnak értékét megint felszökkenk, ha e helyett gyárakat alapítanak, hogy a magyar ipar kibonthassa szárnyait: akkor emancipálódnék az ország Ausztriának behozatalától és akkor volna nekik ők igazán előmozdító a magyar mezőgazdaság érdekeinek. Mert ha itt megteremtene a virágzó ipart, ez a virágzó ipar állandó vásárlója, fizetőképes fogyasztója lenne a mezőgazdasági termékeknek és nem állana be az a helyzet, amely most beáll, hogy ha egy-egy külső ország nem törődve tiltakozásunkkal, kapuit előlünk elzárja, akkor hazánkunk kell nyers terményeink feleslegével, mert ebben az országban, amelynek gyér a lakossága, amelynek fejletlen az ipara, amelynek alig van kereskedelme, fogyasztót a mi egész nyestertermelésünk számára, fájdalom, nem találhatunk. (Igaz! Ugy van!)

(A vámterület kérdése.)

Vollam bátor az imént rámutatni arra, hogy 1904. január elseje Európának vámpolitikai nagy napja. Önök tudják azt, hogy Széll Kálmán bölcsesége a kiegyezést egyre oldotta meg, hogy erre a napra Magyarország cselekvőképessége az egész vonalon helyreáll. (Éljenzés.) Eddig, valahányszor Ausztriával járt le szerződéses viszonyunk, sohasem tudtunk helyesen cselekedni, mert köve voltunk a külölddel szemben; valahányszor a külölddel járt le a szerződéses viszony, sohasem tudtunk mi magunk szerződni a külölddel, mert oda voltunk láncolva Ausztriához. Most ezzel a terminussal egyszerre jár le minden. A külöldi szerződésekkel együtt az Ausztriával való kiegyezés is. Most tehát Magyarország a cselekvési szabadságnak teljes száz százalékát a kezében tartja. Eljárhat saját belátása, saját érdekei szerint. Es itt jó lesz valahára rámutatni arra, amit a közvélemény nem figyelt meg eléggé. (Halljuk! Halljuk!)

T. uraim! Mindenütt azt mondják, hogy kétség-telen jogunk van az önálló vámterülethez, de arra csak akkor fogunk rátérni, ha Ausztriával a kiegyezés nem találja jó lenni. Ez azt a benyomást teszi a közvéleményre, mintha a normális állapot a közös vámterület volna. Ez nem áll. Deák Ferenc alkotásában nem ugyan kifejezetten, de hallgatagon, normális állapotnak az önálló vámterület vétetik fel, ami természetes is. Minden nemzetnek megvan az önrendelkezési joga. Amely nemzetnek osonka az önrendelkezési joga, az nem nemzet többé, annak nincs meg a szuverenitása. Magyarországának is megvan tehát az önrendelkezési

joga és tehát gazdasági tekintetben az ő természetellen állapota a magyar közjog. az 1867. évi XII. törvények szerinti és az önálló vámtérület. (Igaz! Ugy van!) Nincs ugyan feltétlenül hozzákülvét az önálló vámtérülethez, nem kell önálló vámtérületet alkotnia, törvényhozássá — tehát a nemzet országgyűlésének és a királynak együttesen — szabadságában áll időről-időre Ausztriával közös vámtérület megalkotására nézve egyezsége lépni, de az alkotmány gondoskodott arról, hogy ez csak köztől időre történhessen s hogy annak az időnek lejártával a nemzetnek cselekvési és elhatározási szabadsága a vámtérület önállósága vagy közössége tekintetében minden egyes esetben felüljön.

Már most, ha ezzel tisztában vagyunk, akkor ki kell mondanunk, hogy a nemzet érdeke most mit kíván. Ha a német vámpolitikai iordulat által kezdeményezett európai átalakulás úgy hozná magával, hogy nyereszterményeinknek biztos piacot találunk a közös vámtérületen is, de úgy, hogy ipari fejlődésünk ez által meg ne gátoltassék, akkor, miután 1904-ben szabad kezét kapunk jól van, gazdasági szövetségre léphetünk Ausztriával. Ha pedig nem akkor az a szabad kéz arra való, hogy vele cselekedjünk. Ha akár Ausztriának hibája folytán, akár nemzetközi konstellációk folytán előnyösebb, jobb, hasznosabb az önálló vámtérület, akkor tévovás, pernyi gondolkodás nélkül át kell térnünk az önálló vámtérülethez (Hosszan tartó élénk élénzés és taps.) és a vámsorompokon belül igyekeznünk kell a nemzet anyagi boldogulását valahára biztosítani. (Élénk helyeslés.)

Azoknak, akik háborzongással tudnak csak erre az eshetőségre gondolni, legyen szabad megnyugtatólást egyet mondanom. (Halljuk! Halljuk!) Én nem félek és józanul nem kell félni az önálló vámtérület bekövetkezésétől. Ha Magyarország körül ma elképzeljük a vámsorompót, milyen a mi helyzetünk? Miben termelünk mi többet, mint amennyi kell, miben termelünk kevesebbet, mint amennyi kell? Többet termelünk nyereszterményekben, kevesebbet iparcikkokban. No már most a többi Európa — egy egésznek véve — miben termel többet, mint amennyi kell? Ipari cikkeiben. Miben termel kevesebbet? Mezőgazdasági terményekben. Ime, t. uraim, nemcsak megvan a lehetőség, de megvan az okvetlen szükség is annak, hogy Európa hozzánk jöjjön és előnyös gazdasági szerződést igyekezzék velünk kötni. Mert a miben neki feleslege van, azt szívesen átvehetjük mi, amiben neki szüksége van, abban mi feleslegrel rendelkezünk és azt szívesen átengedjük neki. (Élénk tetszés és helyeslés.) Beszélhet nekem akárki akármit a magyar önálló vámtérület nagyon keresett kiemése lenne Európa nemzetközi vámegyéniségének. (Élénk élénzés és taps.)

Még egy fontos kijelentést kell tennem, amely azt hiszem, önöket is, a közvéleményt is némileg érdekelné. Osztrák részről legutóbb hírt adtak arról, hogy az osztrák-magyar autonóm vámtarifa kidolgozására hivatott osztrák-magyar vámtérkezelő a napokban össze fog ülni és tanácskozni fog az osztrák kormánynak kidolgozott tarifa-javaslatával, mert a magyar kormány ilyen javaslatot nem dolgozott ki. Méltóztatassan nyugodtan lenni, ez nem igaz, noha cseh részről egy másik igen jól informált újság vitte ki ezt a hírt a világba. A magyar kormány, hála Istennek, teljesen fel van szerelve a vámpolitikai tárgyalásokra. Felmegy Bécsbe tárgyalni, de nem üres kézzel és nem azzal az elhatározással, hogy megnézzék az osztrák szomszéd vámtervezetét, hanem kidolgozott egy vámtarifa-tervezetet, amelyről biztosak lehetünk, ismerve a kormánynak a tárgyakban érdekelt közegeit, a magyar mezőgazdaságnak, a magyar iparnak és kereskedelemnek érdekeit minden nemzetközi konstellációval szemben a legnagyobb szeretettel és bizottsággal fogja megővni. (Tetszés és élénzés.)

(Adóreform.)

Ha a gazdasági kérdéseket elintézte a parlament, egyik legközelebbi feladata lesz az adóreform kérdése. (Halljuk! Halljuk!) amelyről önök mindannyian tudják, hogy igen sürős, mert adótörvénykezésünk először is kusza, zavaros, másodsor idejét mult, valóságos anachronizmus ma már és végül — ki kell nyitnom mondanom a szót — igazságtalan is. (Igaz! Ugy van!) Nekünk szükségünk van egyszerűbb adórendszerre (Élénzés.), könnyebben kezelhetőre, könnyebben áttekinthetőre, amely rendszer azután az adófizető polgárnak is lehetővé teszi, hogy benne eligazodjék, hogy ne legyen kitéve, úgy mint eddig, az adószedő közegek minden önkényének és tévedésének. Nem kell ma már találgatnunk, milyen irányban fog folyni az adózás reformja. A pénzügyminiszter erre nézve egy igen érdekes beszédben nyilatkozott és azt mondta, hogy az adóreform koncepciója, amint az ő lelkében él, közel jár a progresszív elvhez. (Élénk élénzés és taps.) Hát t. uraim, lehetlen ezt tapssal nem

fogadni. A mai kor, a 20-ik század a szociális igazságok korszaka. (Tetszés.) A szociális igazság pedig régen napirendre tért az egyenlő teherviselés elvével és állt az arányos teherviselés elvére. Igenis, az adóprogresszió az egyetlen igazságos adózási elv, mert a jövedelem és a vagyon arányához képest súlyosbítja az adóterhet és a szegény embernek adó-kára cárja és a gazdag ember adó-kirája között éles, de igen jól megokolt különbségeket tesz. (Élénk helyeslés.) A szabadelvűség, amely minden szociális igazságnak befojadására mindig hajlandó volt, örömmel üdvözli a progresszív adó jogyében meginduló adóreformot és azon lesz, hogy a bizonyos oldalról ez ellen a reform ellen meginduló hadjáratban a kormányzatnak a liberális eszmék mellett való állásfoglalását megvédelmezze és a progresszív elvének minél szélesebb körű diadalát kivívja. (Élénk élénzés és taps.)

(Közigazgatási és parlamenti reform.)

Egy másik feladata a jövő országgyűlésnek a közigazgatás átalakítása. En nem fogom untatni önöket az államotás eszméjének taglalásával, hiszen az államotás indokolt, sőt szükséges voltát ma Magyarországon bizonyítani merőben felesleges. Mindannyian tudjuk, hogy a municipális élet sürős reformot igényel. A municipális életnek egésze, üdöb, frissebb lükettése megkívánja az államotást, amelyet természetesen nem úgy kell végrehajtani, hogy kormányotás legyen belőle, hanem úgy, hogy a szó legnemesebb értelmében vett államotás maradjon. Ez úgy lehetséges, ha az állami feladatokra a közigazgatás terén az állam ráteszi a kezét, a municipális élet pedig az állam e tevékenységének ellenőrzésére és ott, ahol kell, segítésére szorítkozik. (Tetszés.)

Marad azután, t. uraim, a liberalizmusnak teendő közt még egy feladat, amely egyrészt már megoldotat és e részleges megoldásnak értékét. Áldását ma már mindnyájan élvezzük: ériem a parlamenti reformot. (Halljuk! Halljuk!)

A parlamenti reformnak első parcellája megvan. Önök tudják, hogy a kuriai bíraskodással kapcsolatosan a parlament s a közvélemény közt való szoros és tiszta kapcsolatnak biztosítására a törvényhozás az intézményeknek egy egész sorát honosította meg. Hogy a törvényhozást és a szabadelvű kormányzatot minő szándék vezeti ebben a pontban, azt beláthatják abból, hogy egyetlen tollvonással a választóknak százezreit abba a helyzetbe hozták, hogy politikai jogaikkal, amelyeket eddig nem gyakorolhattak, ezután szabadon fognak élni. (Élénk tetszés és élénzés.) En egyike voltam az elsőnek, akik a sajtóban sürgették az adóhátrálékosoknak a politikai jogok szabad gyakorlatába való bebozósátását. (Élénk élénzés.) Kijelentem akkor az okokat, hogy miért. Ha a kormány elegendi az adóhátrálékosnak az adósságot, akkor ám toszsza meg politikai jogaitól, akkor van hozzá némi jussa, mert az ellenértékét értéketk paralazálta. De ha behajítja az adóhátrálékokat, akkor minő jussan függeszti fel a polgár politikai jogait, amelyekkel, ha kellő időben nem éltek akkor többé nem is élhetnek velük. (Élénk tetszés.) Látják uraim, hogy a liberalizmusnak első lépése a parlamenti reform terén mi volt: a választói jognak meglehetősen tetemes kiszélesítése. (Élénzés.) Már most, t. uraim, itt megállani nem lehet. En jobb szerettem volna, ha mindjárt egy lélekzetvétellel egy pár más fontos és hasznos reformot intéztünk volna el, tájadalom, belátom, hogy az idő rövidsége nem engedte meg ezt. Remélem, hogy a nagy közgazdasági problémák elintézése után a jövő országgyűlés ezekre legalább fog magának időt szakítani. Ezek alatt értem, t. uraim, először a választókerületek helyesebb és igazságosabb kikerekítését, (Helyeslés.) a mostani halatlan aránytalanságoknak megszüntetését. Annak például semmi értelme nincs, hogy Erdélyben vannak egyes választókerületek, ahol kétszáz ember küld képviselőt, itt pedig, Budapesten tizenegyezer választóra jut egy képviselő. A kerületek arányosítása, kikerekítése, egysúlyba hozása szintén a szociális igazságok kategóriájába tartozik és én a magam részéről a szabadelvűség nevében a reformnak ezt a részét is határozottan követem. (Élénk tetszés és élénzés.)

A másik az, hogy meg kell gondolnia a törvényhozással, hogy mikor a mostani választási törvény készült, akkor a nemzeti élet súlypontja kizárólag a mezőgazdasággal foglalkozó lakosságon volt, a városoknak ellenben nem volt meg az a jelentőségük, amelyekre azóta nemzeti, kulturális és gazdasági tekintetben szert tettek. Már mostan, ha legközelebb megint reformálni fogjuk a parlamentet, ügyet kell vetni arra, hogy a városok méltóbban, arányosabban és erősebben legyenek képviselve a parlamentben. (Élénk helyeslés.) De, t. uraim, gondolom, hogy még a mostani választási rendszer keretében is feltétlenül meg-

valósítható egy eszme, amely szintén a szociális igazságok birodalmába tartozik: a községenként való szavazás eszméje. (Zajos helyeslés.) Mert abban sem ráció, sem igazság nincsen, hogy hatvan-hetven kilométernyire lévő községekben a választás helyére tartozzanak menni a választók, holott a csűrhe módra való felhajtás kikerülésével, az emberi méltóság megővásával, a munka megszakítása nélkül, teljes kényelemmel leadhatják szavazatukat lakóhelyükön. (Élénk helyeslés és tetszés.)

Mindezek csak előkészítő lépések lehetnek a végoél felé, amely — nem habozom kimondani, ki mondtam már ebben a kerületben máskor is, publicistikai működésemben is egyre hangoztattam — nem lehet egyéb, mint az általános szavazati jog behozatala. (Szünni nem akaró zajos tetszés, élénzés és taps.) En ezt nem ma mondom először és nem ma mondom utoljára. Mondtam mindig és mondanom fogom váltig. A parlamentárizmusnak jogosultsága csak akkor van, ha a választói jogoknak kiterjesztését soha meg nem szüntette, a fejlődés végső céljánál az általános szavazati jogot ismeri el. (Élénzés.) Ezt mondtam, ezt vallom és ezt fogom vallani ezentúl is, mert ez is szociális igazság, amelyet a szabadelvűség soha figyelmen kívül nem hagyhat és soha figyelmen kívül hagyni nem fog. (Élénk élénzés.)

(A tisztviselők fizetése.)

Rá kell térnem most a jövő országgyűlésnek legsürgősebb adatai közül egyik olyanra, amelyet talán a közgazdasági kérdések előtt kell nyíltabé ütni: a tisztviselők fizetési ügyének rendezésére. (Halljuk! Halljuk!) Erre nézve is teljes nyíltsággal, minden feszélyezés nélkül nyilatkozhatom. (Halljuk! Halljuk!) Annak a mozgalomnak, amely megindult, egyik böles vezérét itt van szerencsénk tisztelni. (Zajos lelkiáltások: Éljen Benedek Sándor!) Másik vezére, az ő hű társa a mozgalom vezetésében Vörös László. (Élénk élénzés.) Böles és erős kezűben futnak össze szálai ennek az országos mozgalomnak, amelyről ki kell mondanom, hogy minden szabadelvű, minden igazságos, hazafiasan érző magyar embernek teljes rokonszenvét bírja. (Zajos élénzés.) Gondolom, az állami tisztviselők meggyőződhetek felőle, hogy a sajtó, amelynek egyik szerény napszámosa én is vagyok, (Élénk élénzés.) szeretettel karolta fel ügyüket és lelkes szószólójává szegődött annak az igazságos mozgalomnak, amelyet megindítottak. Kétségtelen! t. uraim hogy a köztisztviselőknek, az állami és a municipális alkalmazottaknak sorsa nem méltó többé nemcsak ahhoz a fontos szerepkörhöz, amelyet a magyar közélet nekik juttat, de nem méltó a magyar államhoz magához sem. A magyar állam nem elég szegény már arra, hogy ajándékokat fogadjon el alkalmazottaitól. (Élénk tetszés.) Már pedig attól az alkalmazottól, aki teljes munkaejéjét, hazafias lelkesedését, buzgósságát beleviszi a munkakörbe és annak ellenszolgáltatásképpen oly kevés fizetést kap, hogy belőle a legnagyobb nyomorúság közepette sem képes megélni, tehát adósságot kénytelen csinálni, vagy saját kis vagyonkijárából hozzápótolni, az a magyar állam ajándékokat vár, ajándékokat kap, ajándékokat fogad el sajájt legjobban fialtól, azoktól, akiknek becsület és tiszta kezeire bizza rá legspeciálisabb érdekeinek megőrzését és kezelését. (Igaz! Ugy van!) Ennek meg kell szünnie. (Élénk helyeslés.) A fizetések javításának rövid idő múlva be kell feltétlenül következnie. Be kellett volna következnie akkor is, ha a katonatiszti fizetések emelése ezt meg nem előzte volna; de be kell következnie különösen most, mikor a katonatiszti fizetések emelése megteremtette az okot arra nézve, hogy a magyar közvélemény teljes lelkével, szinte viharosan követelje ugyanazt a civilalkalmazottak részére. (Élénk helyeslés.)

En magam is katona voltam szeretettel voltam az, és a legkevésbé fogom a katonatiszteknek hazafias hivatását itt bármiteleképpen kétségbe vonni. De ha megajvítják a sorsát a katonatisztek, akik akkor lesz szükségünk ha talán bajba jut a haza, akkor feltétlenül legalább is egyenlő gondnal, egyenlő szeretettel kell ápolni a polgári életben működő állami alkalmazottaknak érdekeit is. akik nem akkor állanak rendelkezésünkre, amikor veszedelem van, hanem nap-nap után, néha nappal éjjeli téve, az államnak folyton kockán forgó érdekeit folytonosan védelmezik, akik a magyar nemzetnek napszámosai és akik a napszámosi munkát szeretettel, ügyességgel, lelkesedéssel, buzgóssággal, odaadással sokszor sok önmegtartóztatással, sokszor sok igazságtalanságnak eltűrésével, de mindig magyar szívüknek egész hevével végeznek el. (Hosszszantartó zajos tetszés, élénzés és taps.)

T. uraim! En követtem a sajtóban is, követeln fogom a parlamentben is lankadatlanul, fáradhatatlanul a tisztviselői fizetéseknek emelését. (Zajos élénzés.) Követeln fogom ugyanolyan hűvvel a szolgálati pragmatikának megalkotását is. (Élénk helyeslés és élénzés.) Ha már olyan hőmérőfűdes eszmával

haladunk a jogállam ideálja felé, mint néhány esztendő óta, hála Istennek, a haladás valóban rendkívüli mértékű, akkor teremtsük meg a szolgálati pragmatikát is, amely a tisztviselőnek önállóságát, függetlenségét, polgári, emberi és hivatalnokai méltóságát őrzi meg és melynek megteremtésével azután a magyar tisztviselőnek erkölcsi érdekei is megtalálják azt az alapot, amelynek szilárdsága kellő biztosítéka lesz a tisztviselői karnak, hogy a keserves munka, amelyet tagjai eddig komoly buzgósággal végeztek, ezután lelkes örömmel is fogják elvégezni. (Zajos tetszés és éljenzés.)

(Helyi érdekek.)

T. uraim, ezeket látom én a jövő országgyűlés feladatainak. Legyen szabad most önöknek elmondanom, hogy a helyi érdekek tekintetében micsoda célpontokat tűztem ki magamnak. (Halljuk! Halljuk!)

A III. kerület állapotát t. uraim, nem kell önöknek bemutatnom; azt önök kétségkívül ismerik legálább is olyan jól, mint én. Önök tudják, hogy ez a kerület az, a honnan mindig visznek, de a hová sohasem hoztak. (Élénk helyeslés.) Ez a kerület mint hogyha száz mérőföldnyire volna attól a virágzó metropolistól, amelyet Budapestnek hívunk; itt valószínűségei igenforgalomszámba megy, hogy ha a másik parttól egy-egy ember ide téved és busan szétmész a szegénységnek és nyomorúságnak eme különben festői tanyáján. Ennek t. uraim, meg kell változnia. (Zajos helyeslés.) Eddig olyan korszaka volt ennek a kerületnek, a mikor innen vittek, most következnie kell egy korszaknak, a mikor már hoznak is ide valamit; korszaknak, amely intézményeket, vállalatokat, gyárakat terem, amely megnépesíti ezt a kerületet, amely a jólét forrását nyitja meg e kerület számára s ezt a tetsző állapotot, melynek szemtanúi vagyunk, megszünteti, az elposadt gazdasági vérkeringést teljeszíti. (Zajos éljenzés, helyeslés és taps.) Ezt frázisokkal, nagyhangú szólamokkal, sőt még buzgó igyekezettel sem lehet elérni. Először tetterő kell és pedig nemcsak a leendő országgyűlési képviselőjének tetterője, hanem, ha az ő tetterője frigyre lépett az önök tetterőjével, akkor fogják ezt a célt elérni. (Élénk éljenzés és helyeslés.) Ha aztán fellendünek itt az állapotok, ha munkabérek jönnek ide, ha építkezésekben és vállalkozásokban nagyobb összegek fognak itt elhelyeztetni és közforgalomba jutni, akkor gondoskodni kell arról is, hogy az idejövő népességszaporulat hol fog lakhatni. A Zsigmond- és Lajos-utcaik nagyon festői házsört alkotnak, de méltóztatnak tudni, hogy csak hosszabban és szűkben terülnek el a lakások, feléle nem. Ezekben a földszinti viskókban a népesség szaporulása elhelyezést találni nem tud. Gondoskodni kell arról, hogy végrehalására itt is létrejőjön az, a mi a többi kerületekben nemcsak hogy megvalósult, hanem ki is merült, tudniillik az építkezési kedv. (Ugy van! Ugy van!)

En azt hiszem, hogy egyik legközelebbi törvényhozási feladat e kerület érdekében az volna, hogy a Lajos- és Zsigmond-utak és a Dunapart számára a 30 évi adómentességet kell biztosítani. (Hosszantartó, meg-megújuló élénk tetszés, éljenzés és taps.) E nélkül a III. kerületnek fellendülése nem képzelhető. (Ugy van! Ugy van!) E nélkül megmarad az a régi patriarkális állapot, ami már ezelőtti harminc esztendővel is stilszerűen és szembántó volt és amely, mint egyik szépséghibája ennek a ragyogó fővárosnak, az ember igazságszereteten kívül az esztétikai érzékét is kihívja. (Élénk tetszés és helyeslés.)

A 30 évi adómentesség túl ugyanakkor törvényhozási és kormányzati uton biztosítani kell még valamit e kerület számára. Ez a kerület el van vágva a világtól. Budapestben milliókat áldoztak luxushidak számára oly kerületeknek, amelyek tulajdonul össze vannak egymással kapcsolva. Olyannyira, hogy a most meglevő hidak is túlságosnak bizonyultak a forgalom lebonyolítására. De arra, hogy ennek a kerületnek is legyen hídja, hogy ne kelljen vargabetűt leírnia az ide igyekező polgárnak, eddig nem volt gondja senkinek. Szükséges tehát, hogy az Újpesti Ó-Budával összekötő híd a lehető legközelebb létrejőjön. (Zajos éljenzés és taps.)

Ha ez a kettő is meglesz, a kerületnek egy sürgős anyagi és erkölcsi érdekét kell a megvalósulás stádiumába vinni, meg kell csinálni a III. kerület közsépközlését. (Élénk éljenzés és helyeslés.) Mióta az önök tisztelt körében forgolódom és egy-egy polgártársunk házában középiskolába járó gyereket látok, hűledezve gondolok arra, hogy télvíz idején ezek a szegény emberemesték kénytelenek valóságos utazást tenni a másik partjára a Dunának, a főváros távoli részére, hogy ott kegyelemből hajlékot kapjanak a más kerületek iskolájában. (Zajos helyeslés és tetszés.) En nem beszélek most arról, hogy ez nem méltó a főváros valamely kerületéhez, ez ez embertelen, igazságtalan, lealázó, vérlázító állapot. (Zajos helyeslés.) Olyan

hézag ez, amelynek betöltéséről a vallás- és közoktatásügyi kormánynak nem sokára gondoskodnia kell. (Élénk tetszés, éljenzés és taps.) Mindaddig, amíg erről gondoskodni nem tudnak, gondoskodjanak arról, amit én a gimnázium cikóriájának szeretnék nevezni, (Derűltség.) bővítsék ki hét osztályúvá az itteni polgári iskolát, hogy aztán a parallel kurzusokkal valahogy a gimnázium felépítését az idevaló polgárság gyermekei nyugodtabban várhassák. (Zajos tetszés, helyeslés és éljenzés.)

Már most, uraim, nem egy óhaját jön, hanem egy ábrándkép, amelyet az én lelkem kifestett magának, de amely, minél alaposabban s minél többször gondolok rá, annál kevésbé mutatkozik utólérhetetlen delibábnak. (Halljuk! Halljuk!) Ma még alig merem a nagy ígét kiejteni, de arról álmodom, hogy ennek a kerületnek országgyűlési képviselője e kerületnek társadalmával, vezető elemeivel összhangban ha jól megványálkodik a dolgot és ha energiájukat összeköti oly köteggé, amelyet többé szétszakítani a jéghatalmasabb kéznek sem lehet, akkor igenis ki lehet ejteni a nagy szót, hogy kérjük, kívánjuk, követeljük a III. kerület számára a teli kikötőt. (Zajos éljenzés és taps.) Önök tudják, tisztelt uraim, hogy ezt más helyre tervezték azelőtt, de talán nem tudják, hogy már nem tervezik oda. A teli kikötő tervét még nem ejtették el, de ez idő szerint még sehol se tervezik. A III. kerület egyenesen arra van teremtve, hogy teli kikötője legyen a fővárosnak. (Élénk helyeslés.) Azokat a földrajzi előnyöket, amelyeket a természet itt a teli kikötő számára megalkotott, minden más helyen csakis milliók feladózásával és mégis kevésbé kielégítő módon lehetne megteremtteni. (Ugy van! Ugy van!) Itt van a hajógyár-sziget, amely teljesen meg van védve a jégzajlás ellen. Ennek a topográfiai helyzetnek okos kihasználásával a III. kerületet meg lehet tenni azzá, a mivé az isteni gondviselés is predesztinálta, a főváros teli kikötőjévé, amely ha egyszer kiépült, gőcpontja, főhelye lesz az egész európai kereskedelemnek, mert ez az a geográfiai központ, amelyen át a nyeresztermelő Kelet-Nyugat felé viszik ki feleslegeit és ahol az ipartermelő Nyugat megpihenhet utjában, mikor Kelet felé exportálja iparcikkeit. (Zajos tetszés, éljenzés és taps.)

Ne méltóztatassanak azt mondani, hogy délibábokról beszéltek, utólérhetetlen ábrándokat pingálók önök elé. Nem mondom, hogy ez biztosan be fog következni, azt sem mondom, hogy könnyen fog sülni, én csak azt mondom: Ez a cél megéri a legnemesebbek verejtékét. (Zajos éljenzés, tetszés és meg-megújuló éljenzés.)

Tűzzük ezt a kérdést napirendre, tanulmányozzuk, szervekedjünk, fogjunk össze, én remélem, hogy a kormánynak atyai gondoskodását, szeretetét, e kerület iránt különben is mutatott érdeklődését ki lehet használni idővel arra is, hogy ez a ma még jámbor óhaját, akkor majd realis közkívánsága ennek a kerületnek megvalósuljon. (Zajos éljenzés.)

Hátra van még, hogy a III. kerületnek egykor virágzó szőlőműveléséről emlékezzem meg. E kerület börtörmelése gazdag és jóhírű volt. Fájdalom, a filoxera egy csapással betűnt a jólétnek ezt a forrását. A törvényhozás érezte az szőlők elpusztulását jelentkező országos csapásnak nagy súlyát. Azon volt, hogy hitelintézmények létesítésével elősegítse a magyar börtörmelés feltámasztását. Bízunk tekintetnek e kerület polgárai arra az eredményre, amelyet a saját erejükkel társadalmi uton elértek. Ha jól tudom, már 12.000 holdnyi szőlő van e kerületben idáig rekonstruálva. Azon leszek, hogy e szorgos és üdvös törekvésében a kerület derék polgársága ezúttal is szeretetteljes támogatásban részesüljön a kormányzat részéről. (Élénk helyeslés és éljenzés.) Darányi miniszternek figyelembe és tetterője mindig rendelkezésükre áll azoknak, akik az ország termelőerejét gyarapítani kívánják. Nincs kétségem benne, hogy a kabinetnek e nagy tevékenységű és sikereiben gazdag tagja szívesen fogja a III. kerület szőlőinek rekonstruálását ezúttal is támogatására méltatni. Remélem, hogy az állami segítség a jövőben még nagyobb mértékben lesz e célra biztosítható. (Hosszantartó élénk éljenzés.)

Kifejtettem önök előtt, t. uraim, felfogásomat az aktuális politikai kérdésekről. Bátor voltam önöknek megmondani, hogy egyes kérdésekkel szemben a helyes felfogott liberalizmus és az én érzésem szerint milyen álláspontot kell elfoglalni. Megmondtam önöknek, mint vélekedem a kerület ügyeiről s ezen az alapon minő feladatokat tűzök magam elé. Méltóztatassanak most engem a mérleg serpenyőjébe vetni és megmérni, könnyűnek találnak-e engem, vagy pedig eléggé súlyosnak. Én nyugodtan várom az önök ítéletét. (Élénk éljenzés.)

Egyet már most mondhatok. (Halljuk! Halljuk!) Tisztelt uraim, az önök bizalma, amely jelöltetésemben megnyilatkozott, nekem elég ösztökélést

ad arra, hogy azokat, amiket országos ügyekre nézve és a kerületre nézve elérendőknek tartok, lelkem egész meglevével, egész erőmmel, buzgó odaadással iparkodjam megvalósítani. (Zajos tetszés és éljenzés.)

T. uraim, ismét visszatérlek oda, amin elkezdtem. E kerület önök által én velem per procuratorem már frigyre lépett. Önök meg visszaléphetnek e frigyől, én magamat megkötöttem tartom e frigy által. (Zajos éljenzés.) De ennél drágább köteleket én életemben soha sem ismertem, ezúttal sem akarok ismerni. Kérem bizalmukat, fogadjanak barátságukba s cserébe engedjék kijelentem, hogy hálával vagyok adósuk ma és hálával maradok adósuk megtisztelő bizalmukért mindörökké. (Hosszantartó, meg-megújuló, lelkes éljenzés és taps.)

(Az elnök köszönete.)

Az utolsó szavak alatt hirtelen megmozdult a teremben összesereglett sokaság. Az emelvény felé siettek az emberek s úgy togták körül Vészt, lelkes üdvözlő szóval, éljen-kiáltásokkal, meleg köszöntésekkel köszönve meg neki a hatalmas beszéddel szerzett győzelmét. Az őz elnök meghatva állt föl helyéről és szép szavakkal köszönetet mondott Vészi Józsefnek.

— Megragadón szép, eszmékben bámulatosan bőséges, gazdag programmészedéért — így szolt — nem adhatunk ma önnek egyebet, mint igaz és hálás köszönetünket. Igerjük mindannyian, hogy azt a zászlót, melyre az oly megragadón fejtegetett szabadelvűség mellé nagyságod nevét írtuk föl, magasan és büszkén fogjuk lobogtatni mi, a III. kerület választóinak többsége. Legyen meggyőződve, hogy ez a lelkes tábor bőséke diadalra fogja vinni ezt a lobogót. Éljen Vészi József!

Az elnök szavaiba orkánként kapott bele a lelkesült éljenzés, mely még akkor is hallatszott, mikor Vészi József a lobogóival diszitett utcákra keresztl elhajlatott.

(A fővárosi választások rendje.)

A központi választmány mai ülésén elhatározta, hogy Budapest a képviselőválasztás október másodikán legyen. A választmány megtette a választásra vonatkozó intézkedéseket. Elhatározta, hogy a szavazóknak bárcát adnak ki. A szavazó-bárcákat szeptember huszonegyedikétől október elsőjéig adják ki a kerületi elöljáróságok. A szavazó-bárcáért a választóknak személyesen kell jelentkezniük, megbízás vagy meghatalmazás alapján a szavazó-bárcát senkinek sem adják ki.

A szavazatszedő küldöttségeket minden zavar nélkül megválasztották. Több lipótvárosi választópolgár arra kéri a központi választmányt, hogy a három küldöttség közül legalább egyet a Sándor Pál pártívei közül alakítsanak meg s hogy a választást mint eddig, most is a Vigadóban tartsák. A választmány azonban minden szavazás nélkül Hüttl Tivadar javaslatát fogadta el s a választás a Szemere-utcai iskolában lesz.

Ehrlich G. Gusztávnak voltak aggodalmi a pártok elhelyezése dolgában s a belügyminiszteről akart magyarázatot kérni. De többen megmagyarázták Ehrlichnek, hogy a törvény világos s aggodalmi fölöslegese.

A szavazatszedő küldöttségeket így alakították meg:

Első kerület: a választás helyisége a várbeli közégi iskola. Választási elnök dr. Rónai Károly, helyettes dr. Csejka János küldöttségi elnök. Helyettes elnökök dr. Heinrich Kálmán, Osztoics Mihály, jegyzők Csillag Benő, Daróczy István, helyettes jegyzők Chimányi Lajos, Pálffy Andor.

Második kerület: A választás helyisége a budai Vigadó. Választási elnök Rupp Zsigmond, helyettese Szék Lajos küldöttségi elnök. Helyettes elnökök Moldoványi Sándor, Demény Károly, jegyzők dr. Budai József, Vater József, helyettes jegyzők Török Árpád, dr. Mészáros József.

Harmadik kerület: A választás helyisége az ó-budai Korona-vendéglo. A választás elnöke dr. Stern József, helyettese Gyulányi Adolf küldöttségi elnök. Helyettes elnökök Halász Gyula, dr. Botzenhart János, jegyzők Zboray Gyula, Hugel György, helyettes jegyzők Günter Béla, dr. Reisz Mór.

Negyedik kerület: A választás helyisége a váci-utcai Újvároskúria. Választási elnök dr. Kunz Jenő, helyettese Preyer Hugó küldöttségi elnök. Helyettes elnökök Heinrich Árpád és Dobróvsky Ágost, jegyzők Burger Árpád és Eulenberg Salamon, helyettes jegyzők dr. Burger Sándor és Parat Ferenc.

Ötödik kerület: A választás helyisége a Szemere-utcai iskola. Három szavazatszedő-küldöttség lesz. A választás elnöke Unger Alajos, helyettese Schweiger Márton. Az első küldöttség elnöke Unger Alajos, jegyzője dr. Baracs Marcel, a második Schweiger Márton, jegyzője dr. Hercei Izidor, a harmadik küldöttség elnöke dr. Stiller Mór, jegyzője dr. Nyírú István, helyettes elnökök dr. Zsigmond Jenő, dr. Bródy Samu és Neuschloss Odón, helyettes jegyzők Pfeifer Károly, Fránk Gyula, Back Frigyes.

Hatodik kerület: A választás helyisége az érsek-utcai iskola. Választási elnök Mészáros János, helyettese dr. Rózsavölgyi Manó. Az első küldöttség elnöke Mészáros János, jegyzője dr. Rigócs Kálmán, a második küldöttség elnöke dr. Rózsavölgyi Manó, jegyzője Forray Gábor, a harmadik küldöttség elnöke dr. Feleki Béla,

jegyzője dr. Perl Soma, helyettes elnökök dr. Örley Lajos, Breitner L. Zsigmond és Kunz Ferenc, helyettes jegyzők Moogor Károly, Beck Géza és dr. Fleischmann József.

Hetedik kerület: A választás helyisége a nyár-utcai iskola. Választási elnök **Paksy Béla**, helyettese **Stadler Károly**. Az első küldöttség elnöke **Paksy Béla**, jegyzője **Szabó János**, a második küldöttség elnöke **Stadler Károly**, jegyzője **Popper Mór**, a harmadik küldöttség elnöke **Pauhinov József**, jegyzője dr. **Gross Sándor**, helyettes elnökök **Szavitz Simon**, **Beniczay Béla** és **Szűcs István**, helyettes jegyzők dr. **Szűcs Miklós**, dr. **Kovács Béla** és dr. **Örley György**.

Nyolcadik kerület: A választás helyisége a Rókk-Szilárd-utcai iskola. Választási elnök dr. **Verédi Károly**, helyettese **Novák Sándor**, a második küldöttség elnöke, helyettes elnökök dr. **Ebner János**, dr. **Kiss József**, jegyzők dr. **Bentsik József** dr. **Grauer Vilmos**, helyettes jegyzők dr. **Reichsfeld Izor** és dr. **Matócsy Kálmán**.

Küncsedik és tizedik kerület: A választás helyisége a Bakáts-terti iskola. Választási elnök dr. **Wagner Géza**, helyettese dr. **Tóth László**, a második küldöttség elnöke, helyettes elnökök **Horváth Lajos** és **Kiss István**, jegyzők **Burgh Ferenc** és **Okolicsányi Gyula**, helyettes jegyzők **Mussa Gyula** és **Kárpáti Béla**.

A főváros I. kerületében, hol eddig dr. **Falk Miksa** és **Bernát István** állanak egymással szemben szabad-
elvi párttal programmal, a függetlenségi polgárok is megmozdultak és jelöltet önjajának állítani. Abban bízhatnak, hogy a legutolsó választásuknál is jelölt-
jüket mintegy 120–130 szavazattal maradt kisebbség-
ben falkaiak szemben. Azt akarják elérni, hogy a
kerületben pótválasztásra kerüljön a dolog. A jelölés
ügyében a napokban érkezőket fognak tartani.

A II. kerületi függetlenségi és 48-as párti polgárok
mai napon tartott értekezletükön dr. **Nemeth Imre**
ügyvédet kiáltották ki jelöltül.

A VI. kerületi Radocza párt végrehajtó-bizottsága
ma délután 6 órakor ülést tartott **Tenczer Pál** elnök-
lése mellett. Bejelentette, hogy **Radocza János**, mint a
kerület szabadelpárti jelöltje, az eddigi megállapo-
dás szerint a jövő héten, szeptember 25-ikén, szer-
dán este 6 órakor mondja el a programbeszédét.

Szöghner Lajos, **Balogh Ignác** és kivált dr. **Feleki**
Béla nagy hatással fejtették eztán, hogy a de-
mokraták-párt hiába röpíti **Radocza** ellen mérgezett
nyilat: **Radocza** mégis az a rendíthetetlenül sza-
badelvű férfiú s pártja is az a változatlanul
liberális párt marad, mint eddig volt. Erre aztán
Tenczer Pál nagy tetszés közben jelentette ki, hogy a
szabadelpárt nem térhet arra a módszerre, amit az
ellenfél követ. Nekik, mint majoritátsnak óvatossá-
nak lenni, az ellenfél tehát akármint mert mindig csak
minoritás marad s felelőssége nincs. Hogy ki az a
Radocza, azt az egyházpolitikai harcok alkalmával
Szilágyi Dezső mondta meg leghelyesebben, mert úgy
nyilatkozott, hogy a győzelem dicsősége első sorban
Radoczara illeti, aki a mozgalmat a törvényjavaslat el-
fogadására a fővárosban megindította. (Eljénzés.) Az
időközben megjelent **Radocza János** zajos éljenzéssel
fogadták s ő buzditotta a választókat, hogy a szabad-
elvű eszmék mellett legyenek kitartók.

Az angalföldi polgári kör VI. kerületbeli tagjai,
a szeptember 15-ikén és 16-ikán tartott értekezeti-
kén elhatározták, hogy 22-ikén — vasárnap — dé-
lután gyűlést tartanak abból a célból, hogy elhatáro-
zák melyik jelölt mellett foglaljanak állást a kör
tagjai. Ezen a közgyűlésen szívesen látják azokat a
VI. kerületbeli külbeli választókat is, akik nem tagjai
az angalföldi polgári körnek.

A VI. kerületi demokraták-párt végrehajtó-bizott-
sága ma este értekezletet tartott, melyen összeállította
a száz tagból álló elnöki és jegyzői kart, az intéző-
bizottságot pedig ötszáz tagra egészítette ki. A bizott-
ság ülése után a kerület kereskedői tartottak értekez-
letet a demokraták-kör nagyertermében **Schwarz Antal**
budapesti nagykereskedő elnöke alatt melyen el-
határozták, hogy hivatkozva arra, hogy dr. **Vásonyi**
Vilmos az önálló vámtérület hívének vallja magát, az
ő támogatására a kerület kereskedői felszólították.

A IX—X. kerület három jelöltje: dr. **Springer**
Ferenc, **Hock János** és **Tompai Antal** vasárnap tartja
programbeszédét.

(Eltársított gyűlés.)

A fővárosi IX—X. kerületi szabadelvű Hindy-
párt a kerület szabadelvű választóit a következő szű-
vegű falragaszokkal hívta meg ma délután 4 órára a
ferencvárosi polgári kör nagyertermébe:

A IX és X. kerület szabadelpártiához tar-
tozó választók kedden szeptember hó 17. d. u.
4 órakor a ferencvárosi kör nagyertermében (Ba-
káts-ter 14.) közgyűlést tartanak, melyben az
újajlakítás és a képviselőválasztási teendők iránt
határoznak.

A választók már fél négy óra után rendkívül
nagy számban gyűlekeztek össze a ferencvárosi kör
nagyertermében, nagyon sokan dr. **Springer Ferenc** és
Hock János hívei közül is. Tudni akarták, hogy az
összehívás valójában mit jelent, mert a Ferencváros
szabadelpártja már megalakult és a megalakulást
egy **Szél Kálmán** kormányelnök, valamint báró **Pod-
maniczky Frigyes**, az országos szabadelpárt elnöke
is tudomásul vette. Fél öt órakor **Csikó Kálmán** egye-
temi tanár, a Hindy-párt elnöke megjelent a teremben,
hogy a gyűlést megnyissa. Oriási zaj támadt.

— **Éljen Springer! Éljen Hock!** — kiabálták
össze-vissza a választók. **Csikó** csak nagy nehezen
tudott szöhoz jutni. Kijelentette, hogy mint az öt év
előtti kerületi szabadelpárt elnöke hívta meg a sza-
badelpárti választókat újajalakulásra.

— **Már megalakult!** — szöltak közbe itt is, ott
is és újra zaj támadt. **Csikó** nem folytathatta, mert
nem tudott szöhoz jutni. Erre aztán **Kurfürst Miksa**,
a Springer-párt elnöke állott **Csikó** mellé és kérte a
választókat, legyenek csöndesen és hallgassák meg az
elnökt. Erre csönd lett, mire **Csikó** folytathatta be-
szédét. Előadta, hogy ebben a kerületben mások is
voltak pártárvialatok.

— **Éljen Springer! Éljen Hock!** — hangzott föl
ismét teljes erővel. És a zaj nőtton-nőt, úgy hogy a
gyűlést folytatni nem lehetett. **Csikó** néhány hívével
erre elhagyta a termet. Végül **Kiss E. János** tanár
szöhoz juthatott. Arra kérte a választókat, oszlojanak
el szép rendben és azt ajánlotta, hogy ha a **Hindy-párt**
meg akar alakulni, cselekedje ezt meg a saját párt-
irodájában. Ez hatott és a választók szép csöndben
elhagyták a kör helyiségeit.

A vidéken.

Pestmegye és a képviselőválasztás. Pest-Pilis-Solt-
Kiskunmegye központi választmánya az országos
képviseelőválasztásokra szükséges intézkedések és a
választás vezérletére elnökök, jegyzőnek és a szük-
séges számmal a helyetteseknek kijelölése céljából
pénteken, e hónap 20-án délelőtt tíz órakor a vá-
rmegye székházában ülést tart. **Beniczky Lajos** alispán
erre az ülésre a bizottsági tagokat minél nagyobb
számban való megjelenésre kéri.

A gödöllői kerület szabadelpárti jelöltjének,
Wolfner Tivadarnak ünnepléséről írván, azt jelentettük,
hogy **Petőcz Endre** az uppesti függetlenségi kör al-
előke is ünneplte. Ugy értesültünk, hogy **Petőcz**
most nem a körnek s nem is a függetlenségi
kör nevében, hanem mint függetlenségi polgár s
Wolfner politikai ellenfele ünnepte a jelöltet.

A törökkanizsai kerület szabadelpártja ma
újra **Tallán Bélát**, a kerület volt képviselőjét kiálto-
ta ki jelöltjének. A képviselőház közülszletében álló
volt a lelnöke nagyhatású programbeszédet mondott,
amelyben elismeréssel emelte ki **Szél Kálmán** érde-
meit a pártközti béke helyreállításáért és azt a meg-
győződését, hogy **Szélnek** sikerülni fog a kiegyezést
újól megkötnie az ország jogainak és érdekeinek
teljes érvényesítése mellett.

A füzöi következtében várt összeforrás — ugy-
mond — eddig még, sajnós, nem mondható teljesnek
és habár a differenciák inkább személyes ellentétek
tüneteivel bíró jelenségeknek látszanak és ritkák is
magaiban az országgyűlési pártban, gyakran elő ordul-
nak azok a választási kampány alatt, ahol a régi és
új szabadelpártiak egymással szemben állanak,
bíráván és ostromozván egymás politikai multját
a helyett, hogy az összeforrást segítenék elő. Sajnos,
tudomásból bírok oly esetekről is, amidőn szabad-
elpárti jelölt programbeszédében meg nem en-
gedhetők kritikával támadta az előző kormány-
elnökök eljárásait és magáról a szabadelpártiról is
oly élesen nyilatkozott, amit eltilés nélkül hagyni
nem lehet. Ezek a jelenségek szerencsére sporádiku-
sak és személyes motívumok kifolyásai, sajnósabbak
azonban azok az esetek, amidőn egyes jelöltek a párt
és kormány elvi álláspontával szembejárnak, határo-
zottan ellentétbe helyezkednek az 1867. évi 12. t. c.
alapelveivel. Bár meggyőződésem szerint hasonló el-
térjedések minden füzöi vagy pártgyűlés után elő
szöltak fordulni, még sem bányagatók azok szö né-
kül, mert akárhány pártárvialat is foglaljon helyet a
szabadelpártban, a kormány támogatásában, a párt
elvéinek szigorú követésében, az igazi szabadelvűség
iránti tántoríthatatlan hűségben és az egymás iránti
személyes tisztviselésben teljelenül egyeknek kell len-
nünk. És ha mégis meglazulnának a kötelességek
szálat, akkor pártunk egysége és erőssége érdekében
módot kell találni arra, hogy az egyes párttagok a
kötelességeiknek tudatára jöjjenek s annak megfelelni
kötelezessenek.

Beszélt ezután a német vámtarifa-tervezetről, a
kivándorlás és bevándorlás kérdéséről és az utóbbira
nézve törvényhozási intézkedést tart szükségesnek, ha
a rendeletek nem bizonyulnának elégségeseknek. Nyilat-
kozott ezután a szerb egyházi autonómiairól és nem
kételkedik benne, hogy a kormány, ha a szerb pártok
vezetői részéről az általa joggal kívánt garanciákat
megkapja, habozás nélkül megteszi a szükséges lépé-
seket a kongresszus egybehívására. A tisztviselő ké-
rését méltányosnak tartja, de ez a kérdés szerinte az
állampénztár egyensúlyával és a közigazgatás egy-
szerűsítésének befejezésével áll kapcsolatban. A köz-
igazgatási reform hívének mondván magát, kiemelte
a földmívelés, ipar és kereskedelem szomorú helyze-
tét és állami segítséget kíván mindgyöki számára,
esetleg nagyobb pénzadózatokkal is.

A programbeszédet lelkesen fogadták és a gyű-
lésről táviratlag üdvözölték **Szél Kálmán** miniszter-
elnökt és **Podmaniczkyt**, a szabadelpárt elnökét.

Miskolc város első kerületének volt képviselője,
Szemere Attila tegnap tartotta beszámolóbeszédét nagy
közönség előtt. Beszédében visszapillantást vetett az
obstrukción, szölt az ischli kaulazáról s hozzátette,
hogy **Szél Kálmán**nak a maga formulájával sikerült
minden aggodalmat eloszlatni. Szölt ezután a gönczi
beszédéről és gróf **Károlyi Sándornak** ama kijelentéséről,

hogy Magyarország a magyaroké. Bizza nyugodtan
reánk ugymond, hogy kit tekintünk mi magyarnak, kit
nem De egyet mondhatunk, hogy amagyaságot nem a
birtokolt holdak száma és nem a szerzett milliók so-
kasága alapján ítélik meg. Hosszasabban fejtegetve
a gazdasági viszonyokat és alakulásokat, végül azt
mondotta, hogy ebből a circulus vitiosusból kijutni
tehat csak egy mód van s ez: az állam segélyforrá-
sainak az emelése, még pedig minden módon és min-
den eszközzel való iparfejlesztés, ipartámogatás által.

Lengyeltőiről táviratozzák: **Báró Podmaniczky**
Frigyes, az országos szabadelpárt elnöke a követ-
kező levelet intézte a lengyeltői szabadelvű Ábrányi-
párt elnökéhez:

Nagyságos pártelnök ur! Ez országos sza-
badelpárt alulírott végrehajtó-bizottsága, mely
sajnálattal értesült arról, hogy lengyeltői párt-
híveinknek egy töredéke **Ábrányi Kornél**nak párt-
unk e nagyérdemű tagjának, a szabadelvűség e
lankadatlan bajnokának ellenjelölté állított.

Sajnáljuk ezt annyival is inkább, mert a jövő
országgyűlés számos és nagy feladatának meg-
oldása körül nehezen nélkülözhetnénk **Ábrányi**
Kornél sikeres közreműködését, miért is kíváló
súlyt helyezünk arra, hogy a választási küde-
lemből győztesként ismét ő kerüljön ki.

Távol áll tőlünk ellenjelöltje egyéni tulajdon-
ságainak kisebbitése, mindamellett nem tartjuk
indokoltnak, hogy érdekében híveink sorában
léket ütöttek és az egyetértést, mely ott erőket
képezte, megtörték.

Es ez okból, pártbíveink osztatlan bizalmába
jelöltünk **Ábrányi Kornél**at ajánlván, Nagyságotat is
arra kérjük, hogy írádhatlan buzgalommal és
körültekintéssel oda törekedni sziveskedjék, hogy
e nem szívesen látott küdelemből győztesként
Ábrányi Kornél kerüljön ki.

Bizunk elvtársaink hűségében és hiszszük,
hogy engedve kívánságunknak, fel fognak hagyni
e nem helyeseltető ellenmozgalommal és öhajta-
sainak ismerve, egyetértően fognak sorakozni
Ábrányi Kornélnak sok diadalt látott zászlaja alá,
nehogy a pártszakadás felhasználya, esetleg tért
foglalon közös ellenfelünk: az ellenzék. Kiténő
tisztviseltet, az országos szabadelpárt végrehajtó-
bizottságának 1901. szeptember 13-ikán tartott
üléséből. **Podmaniczky Frigyes** elnök, dr. **Rajner**
Béla titkár.

Tökereben tegnap tartotta beszámolóját gróf
Andrássy Tivadar, a szabadelpárt ez oszlopos tagja.
Gróf **Andrássy** mindenekelőtt a pártok közt létrejött
paktummal foglalkozott, amely a politikai kérdések
nyugodt tárgyalását és elintézését tette lehetővé. Az
összeférhetlenségi törvény azt az alapelvet juttatta
kifejezésre, hogy a képviselőnek nem az a hivatá-
suk, hogy saját érdekeiket mondítsák elő, hanem az,
hogy a közjó szolgálatában szünetlenül munkálkod-
janak. A kuriai bíráskodás törvénye lehetővé teszi,
hogy a választásoknál a nemzet igazi akaratja jusson
kifejezésre. A leajlott országgyűlés e törvény meg-
alkotásával nehéz és férfias munkát végzett, amelyre az
országgyűlés minden tagja büszke lehet. Az érdem
oroszlánrésze két férfit illet meg: **Szél Kálmán** és
Szilágyi Dezsőt, akinek halálát az egész ország gyá-
szolja. A jelenlegi kormány iránt **Andrássy** teljes
bizalommal viseltetik.

A legközelebbi országgyűlés feladata lesz az
összes hamis jelszavak kiküszöbölése. Hamisak mind-
azok a motívumok, amelyek a politikai tevékenységet
nem az ország vagy a nemzet közérdekeinek, hanem
más szempontoknak rendelik alá. Eppen azért ve-
szedelmes egyenetlenséget szítani a felekezetek és
osztályok közt. Aki ezeket a konfliktusokat figyelem-
mel kíséri, azt bihetné, hogy hazánk már egymással
szemben álló osztályokra és felekezetekre bomlott és
hogy hűtelenek lettünk azokhoz a dicsőséges hagyó-
mányokhoz. Sem kisebb, sem nagyobb egységet nem
ismer a nemzeti egység. Beszélnék katoliku-
sokról, protestánsokról, zsidókról, keresztényekről
agráriusokról és merkantilistákról és ily jelszavak
politikai gyúponthokká lesznek oly időben, amikor az
összes erők összetartására van szükségünk. **Andrássy**
beszéde mely hatást gyakorolt, mire a választók nagy
lelkességgel újra kiküldötték képviselőjelöltjüknek.

A kölesdi választókerületben **Pichler Győző** most
tartja meg beszámoló- és programbeszédét. Pro-
grambeszédében főleg a gazdasági kérdésekkel fog-
lalkozik és részletesen fejtegeti a progresszív adó-
reform szükségességét, az önálló vámtérület kérdését
és a jövő országgyűlési főladatakat az új kereske-
delmi és vámszerződés megkötését jelezi, amely
kérdésekre nézve ígéri parlamenti munkálkodásának
főútiát helyezni. **Pichler** a kerület községekben min-
denütt lelkesedéssel fogadták.

Kisújszálláson vasárnap a karcagi választókerü-
let szocialistái **Róza Gyulát** jelölték. A gyűlésen más-
félezer szavazat nélküli munkás volt jelen, akik a
beszédet meghallgatása után békességgel szétoszlottak.

Párdányból írják: **Csavossy Béla**, a képviselőház
háznagya tegnap vonult be **Párdányba** a választók
lelkessége között. A nagyszámban megjelent választó-
k lelkesen tüntettek volt képviselőjük mellett, ki
már két évtizede képviseli a kerületet s egyhangulag
újól felajánlották neki a jelöltséget. **Csavossy** meg-
köszönné választói ragaszkodását, a jelöltséget el-
fogadta. Ellenfele nincs.

A báni kerület szabadelpártja **Erdély Sándor**
volt igazságügyminiszter jelölte képviselőnek. **Erdély**
vasárnap tartja programbeszédét.

A végeéi, amely felé törekednünk kell, az, hogy Magyarország *iparállam* legyen. (Igaz! Ugy van!) Hogy nagyhatalom maradhassunk, hogy elbirjuk azokat az óriási terheket, amelyekkel egy modern állam igazgatása jár, azt el nem érhetjük, ha csak több oldalú munka nem áll rendelkezésére a nemzetnek.

ha nem pusztán egyoldalú tevékenységre van utalva, hanem kifejezhető az országban összes gazdaságát, kiaknázható összes természeti kincseit, ha minden feltevést megvalósítva a neki leginkább megfelelő külön munkaságát, egyaránt eredményesen képes dolgozni. (Lejtsék.) Csakis mint iparállam lehetünk meg azoknak az igényeknek, amelyeknek itt e helyütt Európának ezen annyira megtámadott és minden oldalról fenyegetett helyén meg kell felelnünk. (Ugy van.)

Ez egy axioma, amelyet talán bizonyítani sem kell. (Helyeslés.) A kérdés csak az, hogy milyen uton közelíthetjük meg ezt a célt. A legközvetlenebb, a legegyszerűbb uton, sajátos, nem haladhatunk. Ez az út a külön vámtérület volna, ipari védvámokkal. A mezőgazdaság védelme nélkül; de, mint ilyen gyakran, itt is az egyenes út az, amelyen lassabban lehet haladni s amely bizonytalanabb. Sőt ez az út, sajnos, egészen máshoz vezet, mint amelyhez jutni akarnánk. Hiszen nem haladhatunk előre, ha szegények vagyunk. A mai alaptól kell kiindulnunk. Nem Magyarország mai gazdasági állapotának a romjain építhet fel egy új, egy szebb jövő, csak a mai talajon. A mai alapon pedig a mezőgazdaság fejlesztéséből kell kiindulnunk, amelyet nem szabad az ausztriai piac kockáztatásával romlásba döntönnünk. Ellenkezőleg e piacot a nyers-terményekre vonatkozó helyes védvámpolitikával biztosítani kell.

Másik főérdeke Magyarországnak a Német-országba irányuló kiviteli biztosítása a mostani német-országi iránnyal szemben, amely tekintetben a magyar kormány törekvéseit, bizonyára a közös kormány is támogatni fogja, mert nagy külügyi érdek is. Képviseleti politikai szövetségünk helyessége Németországgal szemben. Nem függ ugyan gazdasági viszonyunktól, de a szövetségi népszerűsége ezzel szoros kapcsolatban van, mert a gazdasági sérelem igazi filoxera vastartóra a politikai barátságunk és szövetségünk is; ahol az pusztít, ott gyűlölet terem, nem pedig bizalom. (Élénk tetszés és élénzés.) Iparunkat is védelemmel kell vámmakkal a külfölddel szemben, amennyiben az osztrák versenyt megbírjuk. Amely cikkeket Magyarországon nem tudunk termelni, azokban a tolgasztók érdeke a lehető olcsóság biztosítását követeli. (Helyeslés.) A gazdasági egyezkedés végre is alku dolga, de egy minimumon alul a magyar kormány nem mehet. Ha a vámszerződés nem képes mezőgazdasági termelésünknek megvédeni az osztrák piacot s azt kiszolgáltatja a szerb, román, egyáltalában olcsóbb viszonyok közt produkált terményeknek, ugyanakkor pedig Ausztria javára megdrágítja az ipariogysztást, akkor jobb lesz a külön vámtérület, melynek elfogadásában ekkor szótól politikai tekinteteket sem gátolhatunk. (Élénk tetszés és élénzés.) Igaz, hogy az 1867. kiegyezés fenntartása Magyarországon életszükség s hogy ezzel nem igen jó harmoniában van a külön vámtérület, de a monarchia nagyhatalmi állását mégis sokkal jobban félti Magyarország szegénységétől s azon érzéstől, hogy anyagi érdekeket Ausztria kedvéért teljesen el kell áldoznia, különben a magyar nemzet többsége ma nem óhajta a külön vámtérület, de ha Ausztria rákényszeríti, akkor végre is óhajtatja kell. (Élénk tetszés.)

Minden életképes gazdasági vállalatot a kormányának minden lehető módon támogatnia kell, különösen az általános európai üzletpangás mai szomorú idejében. A gőnczi levélre vonatkozólag (Halljuk! Halljuk!) nem osztozhatik Tisza Kálmán nézetében, hogy az agrárprogram ellenkezik a szabadelvűséggel, bár az agrárkölön szervezkedését maga sem tartja szerencsés gondolatnak; bár nem fogadhatja el a királyi programjának minden pontját, különösen a határidőüllet megállításában a mezőgazdaságnak látván legnagyobb kárát. De éppen a külön szervezkedésre ösztönöznünk nem szabad az agrárokkal avval, hogy kilepésüket követeljük a pártból. Tisza Kálmán maga adott példát arra, miként lehet sokkal inkább elvi jelentőségű ügyben állást foglalni a kormány ellen olyankor, a mikor az nemcsak mint egy elméleti kijelentés, hanem a mikor a törvényhozásnak konkrét alakban kell foglalkoznia a kérdéssel és mégis bennmaradni a pártban. Ugyanezt tehetik a gőnczi levél hívei kikről nincs oka feltételezni, hogy ne fogadják el ösztönös és utógondolat nélkül a kormány programját. Tehetik ezt annál is inkább, mert Magyarország, hol még a szabad kereskedők is. mint Blátekovics — a gabnavának emeléseinek állapontján állanak, semmi szükség a mezőgazdasági érdekek külön szervezkedésére, amely, mint minden ilyen külön érdekszervezkedés, csak megbomlasztja a nagy politikai kereteket és arra a lejtőre vitté az országot, amelyre a néppárt vitte amely csak egy telekezet érdekében indult ki. (Zajos tetszés, helyeslés és taps.) Konstatálma kell azonban, hogy gróf Károlyi Sándor programja használt oly kifejezéseket, szóvárosokat, amelyek különösen a szerint, amint azokat általában magyarázzák, igen is ellenkezik a szabadelvűséggel. Hogy a magyar föld legyen a magyaroké, ezt rendszerint felekezeti éllel és oda magyarázzák, hogy a keresztény legyen és ne a zsidó. Pedig Károlyi Sándor sem így érti. A gondolat egészséges magva az, hogy ne legyen a magyar föld pusztán üzérkedés tárgya olyanok kezében, kik nem megélni akarnak belőle, hanem nverekedni rajta és hogy az uszora visszasszorítván a hitelviszonyok akként szabályoztatassanak, hogy a munkás földmivel tulajdonában megmaradhasson a birtok és hogy bárki akar ilyet szerezni, az ne aknamunkával hanem csak szabadelvűlet után juthasson hozzá. Ezt kell biztosítani, nem pedig a forgó löke ellen patogni, mert erre nagy szükség van. (Élénk tetszés és élénzés.) Végül a terület helyi érdekeinek méltánylásával fejezte be szűnni nem akaró helyesléssel, élénzésével, tapsal fogadott beszédét.

Az értekezletből Básty ügyvéd indítványára Széll Kálmán miniszterelnökhöz a következő üdvözlő táviratot intézték:

Aból az alkalmából, hogy gróf Andrássy

Gyulát a szabadelvűpárt programja alapján a losonci választókerület szabadelvűpártja országgyűlési képviselővé igaz lelkesedéssel egyhangulag jelölte, a párt nagyméltóságodat, mint pártunk vezérét meleg bizalommal üdvözlő s igéri, hogy nagyméltóságodat, kinek nevéhez eddig is nagy elvek és tettek fűződnek, szeretett hazánk jólété és dicsősége érdekében kiejtendő működésében mindig édes kötelességének tartja tetteket is támogatni. Isten áldását kérjük önzetlen, hazafor munkásságára! Pártunk nevében: Gróf Forgách János elnök.

Báró Podmaniczky Frigyeshez, az országos szabadelvűpárt elnökéhez, Velőből jószágigazgató indítványára a következő üdvözlő táviratot insztelték:

„Mikor nagyméltóságodnak, mint országos pártunk elnökének a liberalizmus tenkölt lelki bajnokának, hazafias tisztelettel bejelentjük, hogy a losonci választókerület szabadelvű pártja ma gróf Andrássy Gyulát jelölte egyhangulag országgyűlési képviselővé, akkor azon benső kíváncsággal kapcsolatosan, hogy sokáig gyönyörköd-jék kegyelmesség és tiszta liberalizmus diadalában, pártunk nevében lelkesedéssel üdvözlöljük.”

Egy órákor bankett volt a városi vagadóban. A hangulat után itélve gróf Andrássy Gyulának ellen-jelölése is aligha lesz.

A választások bírái: A királyi Kuria ma délelőtt tíz órákor választották meg azokat a bírákat, akik a választás alkalmából a királyi bíraskodásról szóló törvény értelmében itélni fognak. A választás titkos szavazással történt. Rendes tagok lettek: *Paizs Andor és Varrik Béla* tanácselnökök, *Ádám András, Fittler Imre, Székács Ferenc, Losonczy Ádám, Zachár Emil, Kelemen Mór, Asztalos Ába, Nagy Sándor* királyi bírák. Póttagok: *Gyárfás Ferenc, Nedeckzy Odón, Tergovcsics István, Bolgár Emil, Beck Hugó és Bene Kálmán* királyi bírák.

Választási naptár.

Oktober 2-ikán választ: Hajdumegye.

Arad, Budapest, Baja, Czigléd, Debreczen, Eger, Esztergom, Hajdu-Böszörmény, Kolozsvár, Kecskemét, Makó, Marosvásárhely, Pozsony, Sopron, Szamosújvár, Szeged és Újvidék városok.

3-ikán: Hódmező-Vásárhely, Selmeczbánya, Nagyvárad városok.

5-ikén: Szabadka város.

6-ikán: Fiume, Versecz városok.

KÜLFÖLD.

A cár Franciaországban.

Budapest, szeptember 17.

Sátoros nagy ünnep előestéje van ma Franciaországban. Holnap reggel érkezik az észak-franciaországi nagy kikötővárosba a barátságos és szövetséges orosz birodalom mindenható cárja, hogy egy pár napot francia földön töltsön és megmutassa a világnak, hogy a francia köztársaság népe és kormánya iránt ma is olyan rokonszenvvel viseltetik, mint őt esztendővel ezelőtt, mikor legutóbb színről-színre láthatták őt saját hazájuk földjén az érte lelkesülő franciák. A francia-orosz barátkozás mind e mai napig megtartotta azt, amit keletkezésekor ígért — nem azt, amit a francia sovíniszták a szívük titkos rejtekeiben tőle vártak, hanem azt, amit francia és orosz részről egyaránt nyíltan bevallottak: a szoros szövetségi viszonyt, mely nem írott szerződésen, hanem a két nemzetnek egymás iránt való vonzalmán alapult s melyet mind a két nemzet érdeke oly töltetlenül megkívánt. Az eleinte csak *entente* címen emlegetett barátkozásnak lassankint *alliance*, szövetség lett a hivatalosan elismert neve s ez a szövetség ma is fennáll és szorosabb, mint valaha, jóllehet nem zárja ki mindegyik és mind a két nemzetnek más nemzetekkel való állandóan barátkozás viszonyát. Hiszen a holnapi látogatásnak egy szerföltött érdekes és jelentős *tegnappi* volt: a danzig-i találkozás és ha azt látjuk, hogy a cár *Vilmos* császár baráti öleléséből a derék *Loubet* ur karjaiba siet, el kell ismernünk, hogy a francia-orosz szövetség valóban beváltotta azt az ígértét, hogy őre és fenntartója lesz az európai békének.

Az utban levő *Standart* orosz cári jaht holnap reggel 9 órákor érkezik Dunkerque vonalába, ahol a *Cassini* francia hajóval fog találkozni, amelyen *Loubet* köztársasági elnök élve megy Miklós cárnak és nejének. Ott a sik tengeren fogja az elnök üdvözlőn a cári párt s mindjárt azután a cár személt tart a Dunkerque előttegyesített francia hajóraj fölött, mely a *Ménard* tengeri parancsnoksága alatt álló északi rajból, az *Aubry de la Noe* tengeri hajóhad-osztályából és *Fénard* tengeri partvéd-rajából, tizenöt páncéloshajóból és körülbelül és négy torpedó-zuzóhólvól van összeállítva. A szemle után a cári yacht délre bevonul a dun-

kerqui kikötőbe, a cári pár partra száll és dejeuner után vonatra ülve Compiègnebe indul, ahova este 6 órákor érkezik meg, hogy a franciák régi királyi várába szálljon pihenni és mulatni.

Dunkerque e szerint ugyszólván csak *folyoó* lesz, melyen a cári pár áthalad s a nagy kikötőváros lakossága meglehetősen elégedetlen is a miatt, hogy a cári pár nem látogatja meg magát a várost, nem nézi meg egyetlen utcáját sem. A cár és neje a tengerparton csak egy nagy sátorba lépnek be, amelynek a tulsó végén a keszkeskedelmi kamara épülete van. Ott lesz a dejeuner. A Dunkerquebe gyűlő, több mint százezer ember tehát nem is fogja látni a cárt meg a cárnét, s aki látja is, csak messziről láthatja. Annál többet fogja azonban magát, mutogatni *Loubet* elnök, ki már ma délután odaérkezett az új városba főlátatása ünnepségére.

Dunkerque, szeptember 17.

A város ünnepi hangulattal várja holnapra a cári pár érkezését, jóllehet némi csalódottságot okozott a látogatás programjának olyatén berendezése, hogy a cári pár nem jön be a város területére, hanem csak a kikötő területén marad. Ünnepségek lesz azonban ma is az új városba főlszentelése, amelyre *Loubet* elnököt a városi tanács meghívta. Holnap reggel 7 órákor pedig szintén ünneppel fog az elnök a *Cassini* torpedó-zuzón elindulni, hogy a sik tengeren üdvözlője a cári vendégeket.

Az alkalom tehát megvan arra, hogy a város diszbe öltözzék. Az utcák gyönyörűen fel vannak díszítve lobogókkal, diadalívvel, díszkapukkal. Halászi emblemmel díszített diadalív áll a kikötőben is, ahol a cári pár partra lép. Az utcákon szokatlan mozgalom hullámzik. A fogadók zsufolva vannak s a főlátatási díszmenetet váró utcákban az ablakokat és erkélyeket messze árákon bérelték ki. Az idegeneknek a városba özőnlése még folyvást tart.

Páris, szeptember 17.

Loubet köztársasági elnök *Waldeck-Rousseau* miniszterelnökkel és *Delcassé* külügyminiszterrel ma délelőtt 11 óra 15 perckor Dunkerquebe utazott. A reggel óta folyton szakadói esőben is nagy néptömeg csődült össze az északi pályaudvar előtt és lelkesen üdvözlötte *Loubet* elnököt.

Arras, szeptember 17.

A pályaudvaron való tartózkodása alatt *Loubet* elnök különböző személyiségeket fogadott. *Cadard* megyetanácsi elnök beszédre válaszolva *Loubet* elnök kijelentette, hogy Miklós cárral való találkozására előnyére lesz a francia nemzetnek és egykor meg fogja mutatni, hogy a köztársaságnak az inkább leületes, mintsem mélyreható agitációi ellenére annál a külpolitikánál kell megmaradnia, melyet állhatatosan követ. A *papság* képviselőjében megjelent püspök annak az óhajnak adott kifejezést, hogy a franciák ragaszkodjanak két szövetséghez, az Oroszországgal való szövetséghez és a Jézus Krisztussal való szövetséghez és ebben egyetértők és hívek maradjanak. Az *elnök* azt válaszolta, hogy a köztársaság kormánya tudni fog érvényt szerezni ezeknek az óhajoknak. A pályaudvar körül egybegyűlt nagyszámu embertömeg ovációkban részesítette az elnököt.

Dunkerque, szeptember 17.

Loubet elnök ma délután ideérkezett, a pályaudvaron a hatóságok fogadták. A hatóság bemutatkozása után *Loubet* elnök kíséretével a fellobogozott utcákon keresztül az új városba felavatásához ment. A rossz idő dacára egybegyűlt nagy néptömeg élénken üdvözlötte az elnököt: *Éljen Loubet! Éljen a köztársaság! kiáltásokkal.* A közönség élénken üdvözlötte *Waldeck-Rousseau* és *Delcassé* is. A polgármester üdvözlötte az elnököt és felköszöntött mondvott az elnökre és *Miklós* cárra. Franciaország nagy barátára és méltó fiára egy férfianak, akinek nem volt más becsvágya, mint a béke fenntartása. Az elnök azt válaszolta, hogy boldognak érzi magát, midőn Dunkerqueba jött, hogy egy nagy birodalom, Franciaország hű szövetségeseinek uralkodóját üdvözlölje. Toimácsolni fogja a magas vendég előtt Dunkerque lakosainak rokonszenvét és tiszteletét. *Franciaország* egyetért abban hogy a két nagy ország mind bensőbb csatlakozásában zálogát látja biztonságának és nagyságának. Az elnök szavait élénk tetszéssel fogadták. Az *elnök* azután kíséretével az eső dacára megsejmelte a kikötőt. Este *Loubet* elnök ebédet adott a hatóságoknak és 1000 frankot adott át a polgármesternek a szegények részére és 500 frankot a hajótörtek menháza részére.

Páris, szeptember 17.

André hadügyminiszter körlevelet intézett a hadtestparancsnokokhoz, felszólítván őket, hogy a szövetséges nemzet császárnéjának a francia hadsereg nevében virágokért nyújtsanak át. Mint a hadsereg képviselői vegyenek részt a gyűjtésben a vezérkar összes tisztjei és az összes aktív tábor-

nokok. A bokréta orchideákból és La Franco-rózsákból fog állani. Ez lesz a cárné egyetlen virágajándéka, mert a közönség részéről senki egyetlen szál virággal sem kedveskedhetik neki.

Páris, szeptember 17.

A Párisban élő örmények ma küldöttség útján kérvényt adtak át Loubet elnöknek, amelyben arra kéri, hogy legyen szószólójuk Miklós cárnál. A cárnak egy szava — mondja a kérvény — mindnyájukat megmentheti.

Mac Kinley halála.

Buffalo, szeptember 17.

Mac Kinley koporsóját katonák és matrózok vitték a pályaudvarra. A koporsót zászlóval takarták be. A menetet kis csapat katonákkal és tengerész kísérté, a zenekar gyászalt játszott. Mac Kinley özvegye és a kabinet tagjai kocsin követték a menetet, amelyhez sok szenátor is csatlakozott. A koporsó tekete díszítésű kocsihoz tették. A koporsó lábánál egy katona, fejénél pedig egy matróz áll.

Buffalo, szeptember 17.

Az a vonat, amely Mac Kinley holttestét Washingtonba viszi, a holttest beszentelése után hagyta el a pályaudvart. A koporsó télig nyitott kocsiiban a vonat végén van. A vonatot Windham ezredes vezeti. A vonaton egyik kocsiában vannak Roosevelt elnök, a miniszterek, Hanna szenátor és Mac Kinley özvegye.

Washington, szeptember 17.

A Mac Kinley holttestét hozó vonat este 8 óra 45 perckor érkezett ide. Az állomáson, amelyeken a vonat lassu menetben keresztülhaladt, nagy néptömegek várták a vonatot és nagy tisztelettel fogadták. A halott éjjelen át a Fehér Házban marad s azután a kapitóliumon teszik ravatatra. Kedden este elviszik Kantonba, ahol szerdán el fogják temetni. A meghalt elnökért való gyász általános, még a legszegényebb emberek is gyászfátyolt viselnek. Az anarkhisták ellen általános az elkeseredés. Egy anarkhista újság szerkesztőségét lerombolták.

London, szeptember 17.

Tegnap késő este, amikor Mac Kinley koporsóját Washingtonban a pályaudvarból a Fehér Házba vitték, egy amatőr fényképész, aki felvettelt akart készíteni a halottas kocsirol, nagy zavart okozott, amely könnyen végetelenség válhatott volna. Az amatőr fotografus ugyanis magnezium fényt gyújtott a sötét éjszakában s mikor hirtelen és váratlan vakító világosság támadt egy pillanatra, sok ezer ember megrémült, a halottaskocsi lovai és a kivonult lovasság lovai megbokrosodtak. Iszonyú zavar támadt. Mindenki azt hitte, hogy anarkhista merénylet történt. Csak nagy nehezen sikerült a nyugalmat helyreállítani.

New-York, szeptember 17.

Mac Burney, akit a lőtt sebek terápiájában legelső specialistanak tartanak, határozottan állítja, hogy az a golyó, amely Mac Kinley gyomrába hatolt, meg volt mérgező, mert csak így tudja magának megmagyarázni, hogy a lövés csatornája egész hosszában gennyes volt.

Bécs, szeptember 17.

Szell Kálmán miniszterelnök tegnap Budapestről a következő francia nyelvű táviratot küldte Mac Cormick amerikai követnek:

A legmélyebb fájdalom érzésével vettem azt a szomorú hírt, amely tárgyalanná tette első táviratomban kifejezett forró kívánságaim; nagy államuk fejének és egyszersmind egyik legnagyobb fiának halála hírért, amely minden tisztességes ember szívét fátalmossal tölti el. Mélyen érzem az önk pótolhatatlan veszteségét és kérem önt a magyar kormány nevében, fogadja legbensőbb rokonszenvem kifejezését.

Buffalo, szeptember 17.

Roosevelt elnök tegnap a miniszterekkel és itt időző barátaival tartott értekezleten kifejtette politikai nézeteit. Roosevelt politikája e szerint egy pontban sem tér el Mac Kinley politikájától.

A javak vételének és eladásának megszabott kölesönsségét óhajti ő is, úgy hogy az Egyesült-Államok termelésének fölöslegével az idegen államokkal való méltányos megállapodások állapotát megfelelően lehessen rendelkezni. Kívánja továbbá a többi országok ellen való kereskedelmi háború teljes megszűnését, kölesönsségi szerződések kötését és azoknak a vámnak megszüntetését, amelyek az állam jövedelme szempontjából többé nem szükségesek, természetesen azzal a feltétellel, hogy a vámnak megszüntetése ne legyen ártalmára az amerikai iparnak és munkának. Azt vallja, hogy közvetlen hajózáratokat kell létesíteni az

Egyesült-Államok és Dél- és Közép-Amerika mindkét partvidéke között. A kereskedelmi tengerészetet buzdítani kell és amerikai pénzzel amerikai hajókat kell építeni, amelyek amerikai lobogó alatt és amerikai legénységgel fognak közlekedni. A Panama-csatornát, mihelyt csak lehet, el kell készíteni és kábel kell rakni, amely Amerika tulajdona legyen és az anyaországot a külső birtokokkal összekösse. Roosevelt híve a választott bírósgáti döntésnek is, idegen nemzetekkel való viszály esetén, hogy a háború kikérülhető legyen. Azt kívánja továbbá, hogy a nép megtakarított pénzét, amely a bankoknál le van téve és más tőkebefektetéseit az ország kereskedelmi virágának megóvásáért és feddhetetlen embereknek a bizalmi állásokra való kinevezésével biztosítsák.

Washington, szeptember 17.

Roosevelt nem fog kormányzati terveiről nyilatkozatot kibocsátani, míg vissza nem tér Mac Kinley temetéséről.

New York, szeptember 17.

A New York Herald washingtoni tudósítója azt jelenti, hogy most már bizonyos, hogy Hay külügyminiszter két héten belül beadja lemondását. Az elnök el fogja fogadni a lemondást és utódjává Root minisztert fogja kinevezni.

Buffalo, szeptember 17.

Az ügyészség tegnap formaszerű vádat tett Czolgosz ellen gyilkosság miatt. A végtárgyalás hétfőn vagy kedden kezdődik s csak nagyon rövid lesz, mint-hogy a védő csak arra fog szorítkozni, hogy a vádtott beszámíthatatlanságát bizonyítsa. A tárgyalásra huszonöt tanút fognak megidézni. Czolgoszt, ha halálra ítélik, villamossággal fogják kivégezni.

New-York, szeptember 17.

Most Jánost ma a bíró elé idézték. A bíró kijelentette, hogy nem hiszi, hogy a Most lapjában megjelent izgatónak okozati összefüggésbe lehetne hozni a gyilkossággal. Most-ot ötszáz dollárnyi biztosíték ellenében szabadlábra bocsátották.

London, szeptember 17.

A Standardnak jelentik Brüsszelből, hogy az európai és amerikai kabinetek legközelebb azzal a kérdéssel fognak foglalkozni, hogy anarkhista büntetésekre részére nemzetközi telepet állítsanak föl.

Róma, szeptember 17.

Zanardelli miniszterelnöknek a királyhoz való utazását az anarkhizmus megfékezésére irányuló törvényjavaslat előkészítésével hozzák kapcsolatba. A törvényjavaslat, hir szerint, ki fogja mondani, hogy noha Olaszországban a halálbüntetés el van törölve, az anarkhista merénylők halállal lakolnak.

Meline visszavonulása. Párisból azt jelenti egy távirat, hogy Meline, a volt miniszterelnök, a mostani kormány egyik legádázabb ellensége visszavonul a magánéletbe. Melinenek megbalt az egyik leánya és ez a gyász eset annyira lesújtotta, hogy végleg visszavonul a politikától. Meline a legutóbbi elnökválasztásnál ellenjelöltje volt Loubetnak, de kisebbségben maradt.

A hollandi trónbeszéd. Mint egy hágai távirat jelenti, Vilma királynő ma trónbeszéddel megnyitotta a törvényhozó testületet. A trónbeszéd azt mondja, hogy Németalföld viszonya a többi állammal nagyon barátságos. A többi hatalmassággal együtt Kbinában aláírt békejegyzőkönyv kártérítést biztosít a Pekingben elpusztult községi épületekért. Hollandiában az általános helyzet több tekintetben örömdetes. Megjegyzendő azonban, hogy ujabban inkább, mint valaha kitűnt annak a szükség, hogy a kormány állandóan ügyeljen arra, hogy a népet alapja a kereszténység legyen. Több reform bejelentése után, a trónbeszéd hangsúlyozza, hogy Németalföld mint keresztény állam köteles a keresztény bensülöttek jogi helyzetét jobban szabályozni és a keresztény hitértőket támogatni. Jáva közölésének hanyatlását tanulmány tárgyává kell tenni és a munkásokul használt kulik védelmére vonatkozó szabályokat szigorúan fogják végrehajtani. A kormány a közigazgatás decentralizálását tervezi. — A kamarák megnyitására Henrik herceg, a királynő férje is jelen volt.

A BUDAPESTI NAPLO telefonja.

Szerkesztőség 56-12
Kiadóhivatal 54-39

HIREK.

Da l

a liftről és a filozofiáról.

A fővárosi tanács oly szabályt rendeltet dolgozott ki, amely a lift építését minden nagyobb házban kötelezővé teszi.

Oh drága asszony, meleg asszony,
Talán már meg sem ösmered
Egész hat hónap mulva, imhol,
Saját külön Tannhäusered?!
Szerelmünk bűvös barlangjához
Mély megbánással megyek el, —
Ah ládd, két gödröcskéd dalossa
A bűnhöz visszavezekel!

Hideg, zimankós február dúlt,
Náthás is voltam keveset,
Midőn egy szombat délutánján
Nagy balgaságom megesett.
Igen, egyszerre eltökéltem
Látszólag tán szeszélyesen,
Hogy nem látsz többé, soha többé
Szép Vénuszom, szerelmemem!

Bár szebb vagy klasszikus druszádnál,
Ki a habokból született, —
Bár úgy szerettem gödrös arcod',
És ici-pici füledet, —
Bár csókjaidra szomjuhoztam, —
Semmit sem ért ez, gyermekem,
Ha ninesen lift a házatokban,
Ember vagyok, lift kell nekem!

Ah, mélabúsan konstátálom,
Hogy már elmúlt a szép idő,
Midőn merő romantikából
Még vonzott ábránd, bérletű.
Most ősi szél zúg, a hajam hull,
Nincs ifjuság, hát nincs csoda, —
Csak úgy vonz a napos magasság,
Ha liften érhetek oda!

A büszke vágy, az édes ábránd
Hiába incesleg velem, —
A legutolsó nagy igazság:
A boldogság, mint kényelem.
Ne törd agyad, ne törd a szíved,
Az élet kint nem érdemel:
Bölcselkedésben, szerelemben
Csak akkor szállj, ha lift emel!

Oh drága asszony, meleg asszony,
Jövök, ha kész lesz lifteitek,
Meglátod, minden jóra fordul,
Ha hozzád liften jöhetek!
Ha csókjaidtól fáj az ajkam,
S te ittasan borulsz reám, —
Majd rendszerré kristályosul ki
Az én lift-filozófiám.

Gergely István.

Budapest, szeptember 17.

— BUDAPESTI NAPLO. Szeptember 15-én új előfizetés nyílt a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetése ezen a napon lejárt, méltóztassanak a megújításról idejekorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

— Személyi hír. Lovag Bilinski, az osztrák-magyar bank kormányzója visszatért szabadságáról és újra átvette hivatalos dolgai.

— A király Görögországban. Görögországból táviratozzák: A tegnapi erős vihar után ma tüdőklő tény áradt Görögországra. Ő felsége az egész napon át szállásán maradt a román trónörökös, aki délelőtti különböző látogatásokat tett, ebéd előtt megjelent ő felségénél a cs. és kir. 6. gyalogezred tábori egyenruhájában, hogy szolgálatilag jele tesse távozását. Ő felsége Avarescu ezredesnek, a román trónörökös hadsegédének a másodosztályú vaskoronarendet, Exarco őrnagynak, a román katonai altábornagy pedig a Ferenc-József-rend középkeresztjé adományozta.

Az ebéd után ő felsége hosszabb ideig cserélt tartott és a távozó idegen tiszték tisztelgését fogadta. E pillanatot kivülről katonazene hallatszott. Meg kell néznünk a csapatokat — mondá a ki-

rály — és az összes főhercegekkel, az idegen tisztekkel, az összes tábornokokkal és többi vendégekkel a legnagyobb sietséggel lefelé haladt a dombon az országútra, ahol éppen a pétervárad 70. gyalogezred és nemsokára rá a boszniai 3. gyalogezred egy zászlóaljja menetelt Dolnji-Tuzlából jövet.

Az egész vidékről összerögzött a lakosság, amely a templom dombján és az országúton sűrű tömegekben foglalt állást, lelkesen üdvözölve a királyt. A román trónörökös délutáni két óra után külön vonattal Budapestre utazott, honnan a keleti expressz-vonattal utazott tovább. Az idegen tisztek szintén ma utaztak el.

Ö felsége itteni tartózkodása alatt számos ajánlást osztogatott: a görögországi szegényeknek 600 koronát, a pécsieknek 1000 koronát, a pécsi tűzoltóságának, amely Görögországban közreműködött a rend-fenntartásánál 400 koronát ajándékozott. *Benyovszky* névű pompás karékot, a fiatal *Benyovszky* értékes dohányszelencét kapott emlékül. Ajándékokat kaptak a vasúti és a posta- és távírdai tisztviselők is, akik a hadgyakorlatok alatt túl voltak halmozva munkával; többek közt *Blaszewszky* Károly budapesti posta- és távírdai főfelügyelő aranyórát kapott ö felsége autogrammjával.

A posta- és távírdai igazgatóság ezuttal is emberfeletti munkát végzett, hogy különösen az udvari és tábori postaszolgálat fokozott követelményeit kielégítse.

Mint pécsi levelezőnk táviratozza, Pécs városa már teljes díszben várja holnapra ö felségét. A díszítési munkálatok a mai kedvező időben teljesen elkészültek. A szomszédos vármegyék küldöttségei részben már itt vannak, részben pedig holnap érkeznek ide. A királyi fogatok már itt vannak. A szállodák és magánlakások telve vannak idegenekkel. A város külső képe rendkívül élénk, a hangulat ünnepélyes. A város ma tele volt átvonuló, részben itt megpihenő ezredekkel. A katonaság elszállítása holnap megy végbe Úszög, Pécs, Szt.-Lőrincz és Szigetvár állomásokra.

— **A pápa egészsége.** Római táviratok tegnap aggasztó híreket jelentettek a pápa egészségi állapotáról. Ezeket a híreket már tegnap megcáfolták, ma is. A mai táviratok szerint a pápa oly kitűnő egészséggel van, hogy ma délelőtt több látogatott fogadott, köztük a propaganda fidei titkárát. Dr. *Lapponi* kijelentette ma egy újságíró előtt, hogy a pápa nagyon jól van és hogy nem ájult el tegnap. A francia zarándokok tegnapi fogadása után *Lapponi* a pápát sem tegnap este, sem ma nem látta. Tekintettel a pápa aggkorára, úgy intézkedtek, hogy fogadások alkalmával sem feliratokat felolvasnia, sem beszédeket tartania nem szabad, nehogy a pápát nagyon fárasztják.

— **Erzsébet szobor Aradon.** *Aradvármegye* megvette *Erzsébet* királynénak azt a mellszobrot, amelyet a művész annak idején a Műcsarnokban kiállított. A szép mellszobrot, mint *aradi* levelezőnk táviratozza, ma délelőtt a megyeház kertjében egész csöndben leleplezték. *Urban* Iván főispán kegyeletes szavakkal emlékezett meg a királynőről és a szobrot az alispán őrzésére bízta. Zala szobra bronzból van, talapzata márvány téglakőrű márványépitménnyel.

— **Csun hercegek koporsói.** Csun herceg podgyászában különös, koporsóalakú ládák tüntek fel az európai állomásokon. Ezek a ládák csakugyan koporsók, keményfából készült, művészileg ékesített koporsók, amelyek a kínai vallás követése szerint kerültek el Európába. A kínai vallás ugyanis elrendeli, hogy hivatelt hazájukban temessék el, mert a vallás egy sarkalatos pontja az elhunyt ősök tisztelése s ez nem lehetne teljes, ha a holttest idegenben nyugodnék. E célból a külföldre utazó előkelő és vallásos kínai mindig magával szállít egy koporsót holttestének hazavitelére. Csun herceg és kísérete se feledkezett meg a vallás követelményeiről. — Csun herceget különben egy kis visszautasítás érte. Mint Berlinből jelentik ugyanis, báró Ketteler özegeye kijelentette, hogy úgy mint anyja, ő sem hajlandó Csun herceget fogadni.

— **Steiger Lajos temetése.** Dr. *Steiger* Lajost, a pesti izraelita hitközség helyettes titkárát és ügyészét, a jeles zenészertőt ma délelőtt 10 órakor temették Kerepesi út 28. szám alatti lakásáról. A gyászoló közönség soraiban megjelent a pesti hitközség előjárósága, élén *Köhner* Zsigmond elnökkel és dr. *Goldzieher* Ignác főtitkárral, a Nemzeti Zenede tanári kara, *Ernyey* és *Andalik* tanárok vezetése alatt, a Magyar Zenészerzők Egyesülete Major J. Gyulával élén, az irodalmi világ és az ügyvédi kar is számos előkelő tagjával volt képviselve. Dr. *Weissburg* rabbi magas szárnyalású beszédében bucsuztatta el a halottat, mire a templom teljes énekára *Lazarus* főkántor vezetése alatt elvégezte a szomorú szertartás zenei részét.

— **Küttetés.** A király — mint a hivatalos lap mai száma közli — várbogya *Bogay* Vince VI. sz. csendőrkörletbeli századosnak saját kérelmére nyugdíjában való helyezése adomából a címzetes őrnagyii jellegű díjmentesen akadémiaozta.

— **Galgóczy-affér.** *Galgóczy* tábornagszernagyának egy különös afférjéről adnak hírt Bécsből. E szerint *Galgóczy* tábornagszernagy, aki gróf *Piniński* galíciai helytartóval nem a legjobb viszonyban él, nemrég egy banket alkalmával tüntetőleg semmibe se vette a grófit, aki ezért *Galgóczyt* párbajra hívta. A tábornagszernagy ebben az ügyben jelentést tett a királynál, aki úgy határozott, hogy a kihívott félnek, aki több mint hatvan éves, nem kell párbaj utján elégtételt adnia.

— **Jókai és az olasz hírlapíró.** Mi is köztük annak a látogatásnak a históriáját, amelyet *Rufó Paraluji* írt meg egy milanoi lapban, s amelyben *Jókai* Mór szerepel mint házigazda. Erre vonatkozólag érdekes cáfolat jelent meg. Ez a cáfolat a következő:

Azon közlemény, mely a köztem és egy olasz hírlapíró közötti beszélgetést tartalmazza, semmi alappal nem bír, én azokat a nyilatkozatokat senki előtt nem tettem.

Budapest, 1901. szeptember 17.

Dr. *Jókai* Mór.

— **Gróf Andrássy Károly balesete.** A bettléri *Andrássy* kastélyban könnyen végeztesse válható szerencsétlenség történt tegnap. Mint onnan jelentik, gróf *Andrássy* Károly, gróf *Andrássy* Géza idősebbik fia, bioklízis közben lezuhant a gépről és súlyosan megsérült.

— **A lift.** Akkor jár, amikor a házmesternek kedve van jártni. Ha nincs kedve rá, hát egy cédulát ragaszt a lift ajtajára, amin az áll, hogy elromlott a gépezet. Tössék utána járni, hogy igaz van-e. Ahhoz gépezetnek kell lenni, hogy az ember konstátálhassa az igazat vagy a hazugságot ebben a kérdésben s ha már gépezés is valaki, akkor se megy le a pincébe megnézni a lift masináját, mikor fenn a gyermekek várják. Megindul inkább szép lassan gyalog fel a lépcsőköz — s egyszer majd csak fölérkezik. Azonban egyéb baj is van a lifttel. Az tudniillik, hogy néha egyik-másik lepotyog és amikor lepotyog, ember is van benne. Vagy pedig megáll két emelet között s minden biztatás hiábavaló, nem indul el. Az is megtörténik, hogy beleül az ember és meg se indul. Szóval, a lift már sok kellemetlenséget csinált az emberiségnek s csinál többet annál a fáradságnál, ami abból következett volna, ha egyáltalában nem csinálnak liftet s mindenki a saját lábán megy föl a lakásába. Ezen a sok kellemetlenségen akar segíteni a főváros egy szabályrendelettel.

A liftet huszonnyolc paragrafusban akarja megrendszabályozni a tervezet, melynek hivatalos címe: Szabályrendelet a főlvonók engedélyezéséről, kezeléséről és időszaki megvizsgálásáról. Főbb intézkedései:

Minden, a jövőben építendő házban, ha a harmadik, negyedik és feljebb lévő emeletén együtttréve legalább tíz lakás van, a felvonó építése kötelező. Három fajtája lesz a liftnek: teherfőlvonó, teherfőlvonó személyszállítással és személyfőlvonó. Építési engedelmet a tanács ad a liftre, a munka megkezdése és befejezése az elöljáróságnál jelentendő be, mely használatbavétel előtt hatósági vizsgálat alá veszi a liftet. Részletesen körülírja a tervezet a főlvonók állítását: az aknáknak, peronoknak, ajtóknak, szelekt-nyitások a főlvonó-járárszéknek, fogókészülékek építését; a sodrony- és kenderkötél minőségét, a lift minimális hordó-képességét, az ellensúlyok olyan elhelyezését, hogy zuhanás esetében se emberben, se liftben kár ne essék; kizárja a lift világításánál a légszesz, benzin, petróleum, szóval a robbanó anyag használatát; intézkedik a gépek tűzbiztos állításáról; a lift menetsebességéről s az egész készülék jókarban tartásáról, és kimondja, hogy a felvonók reggel hét órától esti tizenegy óráig díjmentesen, azontul mérsékelt díjért használhatók.

Legfontosabb intézkedése a felvonó-kezelőkről beszél. „Liftmájszter” csak az lehet, aki legalább tizenhétéves, a liftengedély kiadásakor a hatósági bizottság előtt a gyakorlati vizsgát jól leteszi és multjában nincsen folt. Vizsgázott kezelő hiánytalan a liftet jártni, a kezelőt nem szabad senkinek helyettesíteni, ilyenkor az akna ajtaját a hatóság lepecsételi s a liftet a forgalomból kizárja. Ezeknek az intézkedéseknek megszégését a tervezet kihágásnak kvalifikálja és száz korona pénzbüntetéssel vagy megfelelő elzárással fenyegeti.

Ha aztán ebben a szép rendben már kész a lift és jár is, a tulajdonos — a rendes hatósági vizsgálatokon felül — maga is köteles minden januárban főlvonó-gyárossal megvizsgáltatni liftjét s a főlvonó kifogástalan működéséért további egy évre elvállalni a felelősséget.

Kissé furcsa dolog ugyan beleszólani abba, hogy valaki hogyan építsen házat, de ezt a rendeletet szívesen üdvözli bizonyára mindenki.

— **Vízi utaink kifejlesztése.** Darányi Ignác földmívelésügyi miniszter elhatározta, hogy az ország természetes víziutainak hajózáhatóvá tételére vonatkozó terveket kidolgoztatja s ennek végzésére külön kirendeltséget állított föl, vezetésével *Fekete* Zsigmond miniszteri osztálytanácsost bízva meg. Ugyanakkor *Feketét*, hogy idejét tisztán e nagy horderejű munkáknak szentelje, a dunai műszaki osztály vezetésétől, kifejtett buzgó tevékenységének elismerése mellett, fölmentette. Vizrajzi viszonyaink ugyanis Magyarországot arra utalják, hogy első sorban a meglevő természetes víziutainkat kell kifejleszteni. Ezért végezteknek a Hármaskörös hajózáhatóvá tételére a munkák, melyek öt millió koronányi költséget okoznak. Míg Ausztriában a Duna alig 600 kilométer hosszúságban hajózáható, nálunk a Duna 1000, a Száva 700, a Dráva 200, a Tisza 600 kilométernyi hosszúságban hajózáható s az előleges, hozzávetőleges számítások szerint 2000 kilométerrel szaporíthatjuk víziut-hálózatunkat tetemesebben kisebb költséggel, mintha mesterséges csatornákat építnék. Természetes, hogy ott, ahol természetes vízfolyás nincs, vagy ezek hajózásra alkalmatlanok, ott a mesterséges csatornákra kell gondolni. Az új kirendeltség tehát munkához lát, hogy az ország mielőbb megismerhesse, hogy természetes víziutaink csatornázásával milyen víziúthálózat létesíthető s ez mily költséget igényel? Tehát egyike a legfontosabb közgazdasági feladatoknak veszi az új hivatal agendájába s méltán fűzhetünk működéséhez nagy várakozásokat.

— **Egy japán költő a fővárosban.** Érdekes ekzotikus vendég érkezett a fővárosba. *Matontaro Tanaka* japán poéta, aki *Massagiji Inonje* japán hírlapíró társaságában ezeltét két hónappal jött Európába, hogy a nyugat kulturáját tanulmányozzák. A japán utazók beátrátk Francia- és Németországot, Bulgáriát és Ausztriát. Bécsből a magyar fővárosba a bécsi japán követség titkára *Hidese Ishida* kísérte le honatársait. A tanulmányozó japánok megtekintették az új országukat, az egyetemet, a klinikát, az s országos fehérvérkészt leoncházát, ahol dr. *Szalárdi* Mór kalauza őket. Este megnézték a *Falu rossz* előadását s érdeklődéssel szemlélték a szindarab etnográfiai érdekességeit. A japán vendégek, akik hazájuk nyelvén kívül franciául és olaszul folyékonyan beszélnek s nagy általános műveltségről tesznek tanúságot, még néhány napot töltenek a fővárosban és innen Belgrumb utaznak. *Massagiji Inonje* utjuk élményeiről tudósításokat küld egy jókohamái lapnak.

— **A londoni anarkhisták.** Londonban is vannak anarkhista fészkek, de ezek korántsem olyan veszedelmesek, mint az Oceánon túl fennálló anarkhista tanyák. A Tottenham Court Road, Charlotte street és a Fitzroy Square között lévő területen otthonosak leginkább a londoni anarkhisták, de a hatalmas városnak más részein is találhatók Malatesta és Krapotkin hívei. Egyéb-*cél* *ezzel* *száraz* *verőket* *össze* *Londonban* *azok* *az* *anarkhisták*, *akiknek* *a* *lába* *alatt* *nyagon* *égett* *a* *föld* *a* *kontinensen*. *De* *azért* *az* *nem* *azt* *jelenti*, *hogy* *az* *angol* *főváros* *valami* *biztos* *talaja* *volna* *a* *teit* *propagandájának*. *A* *rendőrség* *nyagon* *oda* *néz* *az* *anarkhisták* *körmére* *s* *azok* *maguk* *is* *nyagon* *jól* *tudják*, *hogy* *a* *tekintélyes* *angol* *rendőrök* *ugy* *ismerik* *a* *személyüket*, *lakásukat*, *azokat* *a* *korcsákat*, *ahol* *össze* *szoktak* *kerülni*, *hogy* *a* *legcsekélyebb* *veszedelmes* *mozgolódásra* *már* *rájuk* *teszik* *a* *kezüket*. *Hét* *estendő* *óta* *van* *meg* *ez* *a* *nagy* *főlvégelet*, *hét* *estendővel* *ezelőtt* *történt* *ugyanis*, *hogy* *a* *londoni* *rendőrség* *sztétrobban* *totta* *az* *Autonomie-klubot*, *amelyben* *veszedelmes* *terveket* *kovácsoltak*. *Az* *alkalmat* *erre* *a* *sztétugrasztásra* *az* *adta* *meg*, *hogy* *a* *francia* *Bourdon* *Greenwich* *felé* *menet* *véletlenség* *következtében* *attól* *a* *bombától* *járt* *szerecsenétlenül*, *amellyel* *a* *híres* *obszervatóriumot* *akarta* *felrobbantani*. *Azóta* *a* *londoni* *anarkhisták* *nem* *tehetnek* *egyebet*, *mint* *azt*, *hogy* *csendesen* *viselik* *magukat*.

— **Az eskü-téri híd építése.** Tümekek nézője van mostanában az épülő eskü-téri hidnak. A nagyarányú vasépítmény most bontakozik ki állványai közül. A láncok már teljesen szabadon függenek s merész ívekben kötik össze az oszlopokat, majd meredeken futnak le a hídőkhöz. Amilyen hatalmasak a híd egyes alkotó részei, olyan karosú lesz maga az egész alkotmány. Most már csak a hidkapuzatok körül vannak még állványok. Jelenleg még itt-ott egyes díszítési munkát végeznek rajtuk. A függő vasakat is elhelyezték már, csak a budai oldalon hiányzik még egy-néhány. Azokat most készítik a gyárban s aztán azonnal elhelyezik. Az állványok lebontása után a merevítő és keresztartókat helyezik el. Es ha kedvező lesz az idő, még az idén hozzáfognak a hídépítéséhez. A hídépítés építését uszállványok segítségével fogják végezni. Azonkívül még a villamos vezetékek, gázvezetékek lefektetése van hátra. A föld és a falazati munkák már teljesen készen vannak. Mindezekből kitűnik, hogy a híd építésének munkálatai teljesen párhuza-

mosan haladnak a kitűzött tervvel. A főváros köz- munkái tanácsa is hozzájárult már a budai oldalon a feljárók és az utak építéséhez.

— **A glasgowi békekongresszus.** Glasgowban békekongresszust tartottak s eltekintve attól, hogy Magyarország azok közé a népek közé tartozik, amelyek szívesen fogadják a nagy embertömegek ördöklésének a beszüntetését, bennünket magyarokat különösen érdekelhet ez a kongresszus. Csakhogy, fájdalom, nem örvendetes eredményt jelent ránk nézve a kongresszus. Valami olyasfélé történt ott a glasgowi tanácskozáson, ami bántó s a sérelem annál bosszantóbb, mert a kongresszus magyar tagjai úgy látszik egyetlen szóval sem tiltakoztak ellene. Legalább az tűnik ki az itt következő tudósításból: A glasgowi nemzetközi békekongresszuson a központi iroda mult évi jelentésében megemlékezett az örmény kérdésről is és ennek kapcsán egy jelenlévő örmény, *Arakelian* memorandumot nyújtott át a kongresszusnak az örményeknek Törökországban való helyzetéről. Az emlékirat élénk vitát idézett elő, melynek kapcsán határozati javaslatot szövegezték elő, hogy az európai hatalmakat szólítsák föl egy hivatalos konferencia összehívására, hogy abból kifolyólag lépjenek föl az 1895-iki reformok alkalmazása érdekében. *Novicov* (Odessa) és *Sturge* (Birmingham) pártolták a javaslatot, míg *Sprijns Smith* előadta azt a kifogást emelte ellene, hogy az állam belső ügyeibe való beavatkozás által veszélyes utra lépnek, mert a hatalmak intervenciója könnyen háborúra vezethet. Azonkívül nem állhatnának meg az örményeknél, hanem akkor az zsidóknak Orosz- és Franciaországban, az ireknek Britanniában és a románoknak Magyarországon való helyzetével is foglalkozni kellene. Erre *Arakelian* azzal érvelt, hogy ezeknek a nemzetiségnek ügye tisztán egy bizonyos országot érdeklő nemzeti kérdés, míg az örmények ügye nemzetközi ügy, mert az ő követeléseik a berlini szerződésen alapulnak. *Arakelian* argumentációját magáévá tette a kongresszus és ennek alapján elfogadta a határozati javaslatot. — A kongresszuson tehát kimondták, hogy a magyarországi románok a leigázott nemzetiségek közé tartoznak, akár az örmények, akiknek érdekében határozati javaslatot fogadott el egyhangulag a kongresszus, tehát a magyar kongresszusi képviselet is egyetlen előfő hang sem emelkedett a Magyarországról elhangzott téves vélekedés ellen.

— **A budai királyi palota építtetése.** A budai királyi palota építési és nagyobbitási munkálatai rohamosan haladnak előre. A régi palotán kevés változtatás történt csak a régi kényelmetlen és disztelen lépcsők épültek át igazán királyi pompában. A szabadabb közlekedés oltjának pedig fel kellett áldozni a Szent István-kápolnát, mely a közforgalomnak utáiban állott helyette a Zsigmond-kápolna szentélyében készült egy remek fülke a Szent Jób órázára. E cölbi magát a kápolnát is átépítették, nagy üveg- festéses ablakokat és díszes berendezést kaptak. Az északi szárny a régi királyi palota termeinek direkt folytatása, egy hogy körülbelül 200 méter hosszúságú egyenes teremsor keletkezett, amellyel a versaillesi kastélyt kivéve egyetlen királyi lak sem díszkedhetik. Itt van a nagy ünnepi terem, mely terjedelmére nagyobb a Vigadó nagyterménél és kapcsolatosan van a Duna felől levő buffetgallériával. Ugyanebben az épületrészben van a vestibule, a második emeleten pedig hivatalos helyiségek és lakások. A homlokzat *Mária Terézia* korabeli barokkstilusban épült de a termék belsejében egyéb stílusok is alkalmazást találtak. Az ornamentikában a magyar díszítő stílus elemei dominálnak, melyek teljes harmóniában vannak a termék és műtárgyak formáival. A királyi vár tényes multjára három terem fog emlékeztetni. A *Szent István*-terem, mely a párisi kiállításon nagy feltűnést keltett, ez román stílusban készült. A *Bunyady Mátyás*-teremhez az olaszok renaissance szolgáltatták az alap- mintát *Benedetto da Majano* mintázata alapján. A középső hatalmas kupola alatt lesz a *Habsburg-terem* Fischer von Erlach stílusában. A teremből hatalmas szabad lépcső vezet le a kertbe. A falülkékben karrarai mérványosobrok a Habsburg-ház főbb alakjait fogják megörökíteni. Számos műtárgy fogja a többi termeket és a vár egyéb részét díszíteni, egy hogy majdnem minden magyar művész képviselve lesz műveivel, sőt a kertben is művészi szoborcsoportok fognak állni. A vár építése a környék rendezését is maga után vonja. Az új miniszterelnöki palota a honvédelmi minisztériummal már egy homlokzati vonalban fog fölépülni. A királyi lovagló-iskola terme istállóvá lesz átépítve, helyette új épület készül, egy mélyebb terezszer. a kertben pedig pálmaházak, meleg és hidegházak épülnek. A Habsburg-terem előtt újra kell a hegyoldalra a bástyákat rendezni és ide hatalmas, szobrokkal ékes lépcsőzetek jönnek, hogy a vár homlokzatát a pesti oldal felől lehetőleg emeljék, végül ő felsége megszerzte az Attila-köruton a palotával szomszédos telkeket, hogy

a hátsó homlokzat harmónikus keretbe jöjjön és az esetleges terjeszkedésre kellő terület álljon rendelkezésre.

— **Az Országos Orvosszövetség kongresszusa.** Az Országos Orvosszövetség szeptember 24-én, délután 10 órára Budapesten a Royal-szálló nagytermében tartandó kongresszusára most küldötte szét meghívóit. A kongresszus tárgyai:

1. Elnöki megnyitó. 2. A főtitkár beszámolója. 3. A pénztáros beszámolója. 4. A tagsági díj megállapítása 1901-re. 5. A bács-bodrogmegyei főokszövetség indítványa a közegészségügyi közszolgálat államosításáról. 6. A közegési és körorvosok látogatási díja. 7. A nagyváradi főokszövetség indítványa a kongresszus tárgyalására. 8. A jövő évi kongresszus helyének kijelölése. 9. Indítványok. A kongresszust társas ebéd követi. Egy teríték ára 5 korona. Jelentkezni a titkárnál, dr. *Rótkónal* kell.

— **Az anyagvizsgálók kirándulása.** *Temesvárról* táviratozzák: Az anyagvizsgálók kongresszusának kirándulói ma reggel Herkulesfürdőt tekintették meg, hol az elragadtatás hangján adtak kifejezést a fürdőtelep szépsége és az építkezések cölyszerű berendezése felett. Déliben *Temesvárra* érkeztek, hol az állomás éttermében vendéglétek meg őket. Délután *Becskérra* rándult a társaság. Nagy lelkesedést keltett *Hegedűs* Sándor kereskedelmi miniszter megleghangú távirata, melyben köszönetet mondott a kiránduló társaság üdvözlő táviratára.

— **Eljen!** Ez a külön *Eljen* Fischer Vilmos urnak szól. Ez az ur képviselőjött, de nem komolyan. Inkább csak azért vállalta el ezt a terhes állapotot, mert tud akar adni egy esomó cipőn, és pedig készpénzfizetés mellett. Szóval: — a politika jó reklámának is, ha olyan ügyesen használják ki, mint ahogy kihasználja Fischer ur, a cipészmezők. Az a plakát, amely föl hívja a figyelmünket erre a különös jelöltre, így hangzik:

Meghívó. Tisztelettel meghívjuk vasárnap délután 1 órakor az Adria-kávéházban tartandó értekezletre, melyben

Fischer Vilmos cipészmezők ur, kedves, szeretett jelöltünk a kisipar érdekében fogja nézeteit kifejteni, miután ő az ember, aki legjobban tudja, hogy a cipő hol nyomja fájó keblünket. Politikai hitvallásában nem válogat, a t. értekezletre bizza, milyen politikai állást foglaljon el, neki mindegy, akár kormány-, akár független-, akár Ugron- vagy néppárt, a földolog, hogy a kisipar képviselve legyen. Irásban adja, hogy képviselői fizetését kerülte kisiparosainak támogatására adja és semmiféle fizetéseket el nem fogad, mert ő hazájáért és a kisiparért él és halni kész.

U. i. Hogy a kisipar fejlődéséről mindenki meggyőződést szerezzen, forduljon Kerepesi-ut 47. sz. alatti műhelyébe, ahol vallaskülönbség nélkül mindenki kaphat cipőket, de csakis készpénzfizetés mellett. Nagy választék mindenféle cipőkben, téli, nyári, őszi és tavaszi idényre.

Eljen Fischer Vilmos, szeretett jelöltünk!

A teljességgel nem válogatós Fischer Vilmost a kerület szíves jóindulatába ajánljuk.

— **A tisztviselők ebredése.** Az állami tisztviselők mozgalmának tordai intéző-bizottsága a kongresszus alkalmából kiadta *A tisztviselők ebredése* című kötetben a mozgalom teljes és részletes ismertetését. A könyv tisztá jövedelmét a tordai Tisztviselő kör javára fordítják; a harmadikérsz oldalas kötet ára egy korona. Az intéző-bizottság kéri azokat, akiknél a könyvre gyűjtővek vannak, hogy az íveket vagy az előfizetéseket küldjék be.

— **Antisemita levelezőlapok.** A képes levelezőlapok körül dühöngő találatkonyság megteremtette Németországban az antisemita anxiz-kártyákat is. A legszemérmelenebbü az ily képes levelezőlapok kibocsátását egy *Devald* nevű berlini könyvkereskedő üzte. De rajta vesztett, mert mult levelezőnk táviratozza, a berlini országos törvényszék hat hónapi fogházra ítélte az antisemitizmus e legmódernebb akrobataját. Bőségesen ráér majd a bürtőbenben becsületesebb kenyérkereset felett gondolkodni.

— **Pénzesutalványok földadása.** A posta- és távirat-igazgatóság a pénzesutalványok földadására vonatkozólag a következők értesítést teszi közzé: A kereskedelemügyi miniszter rendelete folytán október 1-étől kezdve, csakis a magyar korona országába szóló postautalványokat lehet a belföldi roszszszintű őrülapon kiállítani; az Ausztriába, a megszállott tartományokba és általában a külföldre szóló postautalványok a nemzetközi sárga színű őrülapokon állítandók ki. Az Ausztriába, a megszállott tartományokba és általában a külföldre szóló utalványokra nem elég csupán a rendelkezési helyet ráírni, de mulhatatlanul szükséges följegyezni azt az országot is, melyben a helység van.

— **Hirtelen halál.** *Kornfeld György, Kornfeld* Zsigmond, a Magyar Általános Hitelbank vezérigazgatójának fia ma este hirtelen meghalt a fővárosban. A derék szimpatikus fiatalember hirtelen halála megdöbbenést keltett a főváros társaságaiban. A mélyen sujtott család iránt általános a részvét.

— **A választó-gép.** A mi országgyűlés választásainak aktualissá teszik azt a hírt, hogy egy *Howe* nevű angol választó-gépet talált föl. A gépnek az a rendeltetése, hogy a szavazó-urnát kiküszöbölje, a szavazó cöludál megszámlálását feleslegessé tegye és előjött vegye bármelyi tővedésnek, ami a szavazás mai módja mellett nem tartozik a lehetőségek közé. A választó egy forgó korláton keresztül belép a szavazó helyiségbe és addig nem távozhatik, onnan, amíg le nem szavazott. Hogy e kötelezősége nek megfelelőhessen, egy emeltütt kell megmozgatnia, amely fölött annak a jelöltnek a neve van, akinek megválasztását kívánja. Csak ekkor mehet át bejáratnál fölállított forgó korláton és ez ekkor egy oly szerkezetet hoz mozgásba, amely szavazatának loadását egy papírtekerse követi. Ki van zárva, hogy egy választó többször szavazhasson, vagy hogy szavazatát több jelölt javára adhassa. A szavazat följegyzésére való szerkezet automatice gondoskodik a szavazatok megszámlálásáról is, úgy hogy a választás befejezésével csak a jelöltekre adott szavazatokat össze kell adni, mire a választás eredménye nyomban kihirdethető.

— **A nagybányai igazságügyi palota felavatása.** Nagybányáról írják: Fényes ünnepségek között avatták tel tegnap a nagybányai monumentális igazságügyi palotát. A felavató ünnepélyre Nagybányára érkeztek: *Bernáth* Elemér a debreceni királyi ítélőtábla elnöke, kísérvé a királyi tábla összes bíráitól; *Galba* Lajos a szatmári királyi törvényszék e nőke több törvényszéki bíró kíséretében; *Szucs* Miklós debreceni kir. törvényszéki elnök, a szomszédos városok járásbírószáigainak vezetői stb. stb. *Ploss* Sándor igazságügyminisztert *Bernáth* Elemér kir. táblai elnök képviselte az ünnepélyen. A vendégeket a pályaháznál *Gellért* Endre polgármester fogadta szép beszéddel, melyre *Bernáth* táblai elnök az igazságügyminiszter nevében is válaszolt.

A felavatási ünnepély délelőtt zajlott le az igazságügyi palota dísztermében. *Pap* Sándor kir. ítélőtáblabíró a járásbírószáig vezető bírája nagy-szabású beszéd kíséretében nyújtotta át az igazságügyi palota kulcsait az igazságügyminiszter képviselőjének, kit ezután az ügyvédek nevében *Stoll* Béla ügyvéd üdvözölt. *Bernáth* táblai elnök szép szavakkal választott az üdvözlőtekre s az igazságügyminiszter nevében visszaadta a palota kulcsait a járásbírószáig vezetőjének azzal, hogy a palota mindenkori az igazságot bevehetetlen, rendíthetetlen vára legyen. A leleplezési ünnepély után *Bernáth* táblai elnökénél, mint az igazságügyminiszter képviselőjénél a hatóságok tejei tisztelegtek. Déliben a nagy-szálló dísztermében készűz terítékű banket volt, melyen elkölzöntöket mondtak: *Bernáth* táblai elnök a királyra; *Galba* törvényszéki elnök az igazságügyminiszterre, *Pap* Sándor a tábla elnökére *Hanics* Imre dr. *Galba* törvényszéki elnökre, *Bernáth* táblai elnök a bírákra, *Soltész* lelkész a vendégeknek, *Komáthy* Gyula bíró a városi hatóságra, *Egry* Mihály ügygyőző *Pap* Sándor táblabíróra, *Szucs* Miklós törvényszéki elnök a nagybányai hölgyekre stb. Este a kaszinó termében fényes estély volt.

— **Házasság.** Dr. *Hajós* József ügyvéd eljegyezte *Ehrlich* Juliska kisasszonyt *Losoncon*.

— **Honvéd föllelőrségi szemlék.** A Budapest székesfőváros területén tartózkodó magyar királyi tartalékos és póttartalékos honvédelegységekkel október és november hóban, mindenkor reggeli 8 órakor a IX. kerületi *I. Ferenc* József honvédelegységi lak-tanyában (Üllői-uton, a Népigettel szemben) az alább következő napokon és sorrendben tartják meg a föllelőrségi szemléket:

Az I. honvédelegységre állományába tartozó legénységgel és pedig az 1889. évbeliekkel október 2-án, az 1890-esekkel 3-án, az 1891. és 1892-esekkel 4-én, az 1893. és 1894-esekkel 5-én, az 1895. és 1896-osokkal 7-én, az 1897. és 1898-asokkal 8-án, végül az 1899. és 1900-asokkal 9-én.

A 2., 3. és 4. gyalogezredhez tartozókkal 10-én, az 5. és 6. ezredekkel 11-én, a 7., 8. és 9. ezredbeliekkel 12-én, a 10., 11. és 12. ezredék legénységgel 14-én, a 13. ezreddel 15-én és a 14. ezredhez tartozókkal 16-án ejtik meg a szemléket. A 15. gyalogezred 1889—1891. éviekkel 17-én, míg az 1892—1900-beli-ekkel 18-án tartják meg a szemléket.

A 16. ezred 19-én kerül szemlére. A 17. ezred 1889—1890. éviekkel 21-én, 1891—1895-beli-ekkel 22-én és az 1896—1900-asokkal 23-án tartják meg a szemléket. A 18. ezred 24-én, a 19. ezred 25-én és a 20. ezred 26-án kerül szemlére. A 21—24. ezred-ekhez tartozókkal 28-án és a 25—28. ezred-ekkel 29-én ejtik meg a szemléket.

Az I. honvédehúsár-ezred-ekhez tartozókkal 30-án a 2—6. ezred-ekhez tartozókkal 31-én és a 7—10. ezred-ekkel november 2-án tartják meg a szemléket.

— **Pestmegye elmebeteg.** Pest-Pilis-Solt-Kiskunmegye tisztí orvosai hivatala be a ügyminiszternek az elmebetegeknek országszerte való összerűsára dolgában kiadott rendelkezése, most állította össze a be-érkezett adatok alapján Pestmegye területén összesített elmebetegeknek kimutatását. E szerint Pestmegye területén 1147 elmebeteg és hülye van. A betegek közül 674 férfi, 473 pedig nő; 395 nőten. 189 házas és 63 özvegy. Hülye, testi fogyatkozás nélkül, 545 van. testi fogyatkozással pedig 731. Az akoholisták száma 23.

— **Elvesztett pénztáros.** *Mayer* Kálmán, aki a *Stáhl*-utca 8-ik szám alatt lakik, ma délután egy 1940 koronát tartalmazó pénztárcát veszített el.

— **Lehunlott a regő nyárja...** Ez a címe annak a képnek, amelyet Márk Lajos festett Magyarország nagyszonyaról, Erzsébet királynéről és pedig azután, amikor már csak az emlékezés maradt meg számunkra a királynéknél. Melankolikus, szomorúságos a kép. Az igazi királynői természetű, örökké letekerő, mindig gyászos asszony a miénk volt abban a nagy szeretetben, ami a királynéknél volt. Csak a kiválasztottaknak jut ki egy nemzet szívéből. Együttlünk a melegben, a nap-sugárban, ami kiderengott a szíveinkből. Egyik oldalán mi, a magyar, a másik oldalán a királyné. Arra is rászorultunk, hogy vigasztaljuk egymást. Több csapás aligha ért asszonyt, mint amennyi lesújtotta Erzsébet királynét és a mi történetünk napjai között is kevés a rózsás. Megértettük egymást már akkor, amikor minket még senki se akart megérteni. És hogy híven kitartottunk szeretetben, odaadással meghódító nagy tiszteletben a mi szép és jó királynéknél oldalán, egészen odáig, amikor egyszerre elillant közülünk a királyné, mint ahogy a dajkamesében elszállanak a tündérek az emberek közül, az nem az a tálvaló meghunyászkodása, a költés hódolat volt. Rajongás, hű, szeretet... Ez az asszony Erzsébet királyné a Márk Lajos képen is, de a képen még a derűs őszi nap is segít nekünk abban, hogy körülövezzük ragyogással ezt a közönséget, a mi utainak jár, egyszerű és mégis lényeges magyar uriaszony. Intim, szép jelenet, magyar ember kell ahhoz, hogy megértse. A királyné asszony, néhány hölgy és ur társaságban a városi Gerbeaud-pavilon előtt sétál. Az előtt a pavilon előtt, amelynek lépcsőin állott — a magyar társadalom előkelőségei középette — Rudolf trónörökös s szépen zengő magyar szóban megnyitotta a kiállításunkat. Micsoda hatalmas volt a reményességünk ebben a férfiban s mint hogy körülötte lehunlott a tálvaló a levél, úgy lejárta az idő a mi reményeinket is. A szép szál férfi, a királyné fia meghalt fiatalon s annak az épületnek az árnyékában sétál az édes anyja, amelynek kövein állva szeretettel nézett körül nemzetén a fia. — Előbb arra felelt, amerre elszállt a királyné, a cigány muzsikát és pedig azt a szomorú dalt a falevélről és a pusztulásról. Nem véletlenül kapott bele ebbe a vonóba. Megsugárt neki, hogy a magyar királyné élete alkonva a bánatos nótáig jutott el. Ezt szereti. A szomorúságot, amiben elringatózni kinos, fájdalmas gyönyörűség. — Márk Lajos magyar művész, de ez a képe magvarabb minden eddigi alkotásánál. Olyan, mint a muzsikában a kesergő. Mi elámodozunk rajta, az idegen pedig azt se tudja, hogy mi. Magyarok kell lenni ahhoz, hogy értsük, de akkor aztán nagyon értjük. — Ez az asszony a miénk volt s a miénk az emléke is. — Minden lépése minden szava, minden lehellete és minden könnye. Az is, amelyet egy olyan koporsónál sirt el, amelyben Magyarország halottja fektet és az is, amit a szomorú szép magyar nótá csalogatott ki a szemeiből. Márk Lajos képe ez a királyné. A magyar kesergő felolvadt szívé, megszorodott, bánatos királyné. A miénk. Mert akárhogy is szeretjük, akár milyen szívesen áldoztuk volna fel szívünk vérét érte, boldogságot nem tudunk adni neki. Márk Lajos jeles festménye az eredetihez teljesen hű, színes reprodukcióban jelent meg most a Képzőművészeti Társaság (Képzőművészeti Társaság) kiadásában. A sokszorosításról magának a művésznek felügyelete alatt egyik legtekintélyesebb műintézet gondoskodott. A másolatban az eredetnek színpompája teljesen érvényesült. A kiállítás sikerült műlap ára díszes modern keretben hatvannégy korona, mely összeg havi részekben is törleszhető. Meg vagyunk róla győződve, hogy a magyar közönség rokonszenvel és szeretettel fogja fogadni ezt a nagyhatalmas műkiadványt és rövid idő alatt ez fogja díszíteni a legtöbb magyar család otthonát.

(x) **Törvényesen van védve** Földes K. aradi gyógyszerész Margit-eréme, mely a hölgyek által a legjobban arckenőcsnek van elismervé. Kapható minden gyógyszerárban. Nagy tégely 2 korona, kicsi 1 korona.

(x) **Menyasszonyi fehérnemű-kelengyék**, melyek 600, 800 és 1200 forint rendelkezése után, finom kivitelben készültek, műtermekben ugyanott a m. t. hölgyközönségnek szíves megtekintésül ki vannak állítva. Fehér József, IV., Váci-utca 28., I. em. Cél szerű kelengyeősszállításokkal kívánatra szolgálok.

(x) **Mama kérem, fáj a fejem**, mondja sok iskolagyermek, de különösen a sápkóros és a fejlődésben visszamaradt leányok panaszkodnak. Ezen fejfájások oka nagyjából vérszegénység, gyöngeség, fáradtság és kimerültség. Leggyorsabban az egész szervezetnek energikus erősítése által háríthatók el. Edzés és elégséges mozgás mellett a friss levegő, a gyöngyölködő gyermekek számára, mint tulajdonképpeni erősítő szer, első sorban a Samatose ajánlható. Mint könnyen emészthető, tömény leghyén készítmény, kis adagban is szolgálatja a szervezetnek a test felépítéséhez szükséges tápanyagot fokozza az étvágyat és emésztést és már rövid használat után bámulatos súlyszaporulatot eredményez.

FŐVÁROS.

(*) **Az Erzsébet királyné-utí villamos.** A belügyminiszter, a kereskedelmi miniszterrel egyetértéssel, ma a fővároshoz érkezett leiratát jóváhagyta azt a tervet, amely szerint az Erzsébet királyné-utíra tervezett villamos közúti vasút a budapesti közúti vasútpályatársaság Csömör-utí vonalából kigazdagol, a Mezőkúton át vezetve, építtessék meg. E megoldást tudvalevő-

leg a főváros is elfogadta. Tekintve, hogy erre a vonalra nézve a közgazdasági bejárást már korábban megtartották, most közvetlenül az engedélyezési tárgyalásra kerül a sor, miért is már számítani lehet arra, hogy az Erzsébet királyné-utí vasút építése a jövő év tavaszán megkezdődik.

(*) **Tanítók jelölése.** A József-füüvabáznál és Erzsébet-leányvabáznál valamint a szeretetháznál üresedésben levő egy-egy tanítói állásra a jövő hét elején teszi meg a jelöléseket a közjótékonyasági bizottság, amikor a közoktatásiügyi osztály bemutatja a minősítésre vonatkozó összeállítást.

SZÍNHÁZ, ZENE.

** **Burrián Károly.** Eschenbachi Wolfram szavaival üdvözljük ezt az igazi dalmokot, aki végre valahára a tenorhang jegyében művészetét is hozta nekünk. Ez ő művészetét intelligencia, szorgalom és reflexió táplálja, nem az ellogatatlant alkotó intuíció. Hangja — nekem úgy rémlik — nem igazi hős-tenor, hanem lírai organum, amelybe tudással és tudatosan sűtötti és tömöríti bele a hősilejlet és alighanem az az első sorban fizikai művelet okozza feltűnő rövid lélekzetet, amely exponáltabb helyeken csaknem asztmatikus. Organuma előkelő egy instrumentum, amely nemes mélységben tündöklök és egy-egy accentussal is bele tud markolni szívünkbe. Az éneklés mesterségének töltetlen ura és Wagner-stílus a bayreuthi fényjelést mutatja. Az ő Lohengrin-jének elhittük, hogy a Gral honából jött hozzánk és alakításának néhány átszellemültebb momentuma még a legbizartabb színházlátogatásban is illuziót kelthet. Felvonásról-felvonásra nőtt és a leghatalmasabb az utolsó jelenetben volt. A művész, akit a közönség nagy lelkesedéssel fogadott, amiód ma este, mint szerződött tag először fellépett jól teszi, ha nem tekinti budapesti szerződését átmeneti állapotnak. Reméljük, hogy szerény műsorát a mi viszonyainkhoz képest gazdagítani fogja és azon lesz, hogy új szerepeit magyarul tanulta be. Ne vegyen példát idegenajku művészeinkről, a kik évek óta sok ezer forintnyi fizetést élveznek nálunk és még mindig olaszul énekelnek. Tanuljon meg magyarul és majd meggyőződik, hogy az igazi művészet nálunk kelemes otthon talál. A közönség pedig higgye el nekünk, hogy Burrián kedvéért mindig érdemes eljőnnie az Operaházba. — A vendégművész egy csaknem kilógástalan Lohengrin-ensemblebe illeszkedett bele, amelyért akármelyik legelsőrangú színpad is megirigyelhetne bennünket. Vasquez grófné phant organumát teljes erejében ragyogtatta Dióssy né Handel Berta asszony, akinek szerződéséhez az Operaháznak gratulálunk, képviselte a nemes Wagner-stílt, a mely a hatás kedvéért nem tesz a közönségnek engedményeket; demoni Ortrudja ennek a kitűnő énekesnőnek tudvalevőleg egyik legjobb szerepe. Ney Davidot, Takács Mihályt a közönség tüntető örömmel ünnepelte. Mihályi nagyon jó hírnök és a négy „Schmalzritter” szerepében Dalmoki, Kornai, Kiss Béla és Ney Bernát jól illeszkedtek bele az összájtékba.

(G—ly.)

** **Új népszínmű a Népszínházban.** A Népszínház legközelebbi népszínmű-újdonása a *Abonyi Árpád* és *Mikolai bíró* című háromfelvonásos népszínműve lesz, melynek színpadi próbái ma kezdődtek. A darabban Blaha Lujza asszonyon kívül, ki a női főszerepet játssza (Katinka), közreműködnek: Horváth Vince, Szabó Antal, Solymosi Elek, Ujvári Károly, Kiss Mihály, Raskó Géza, Tollagi Adolf, Szerdahelyi Ferenc, Siposné, Krecsányi Sarolta, Baán Nelli és mások.

** **A Nemzeti Színház eredeti bemutatója.** A Nemzeti Színházban megtartották az olvasópróbát Guthi Soma és Rákosi Viktor *A sasok* című vígjátékából. A darab, mint értesülünk, október 4-ikén kerül bemutatásra.

** **A Népszínház új operettje.** A Népszínház igazgatósága megszerezte e.öadára Müllöckernek *Der Damenschneider* című operettjét, melynek szövegét Hugo Wittmann és Louis Hermann írták. Az operett, mely a korán elhalt kiváló zeneszerzőnek hatt udala volt szombaton került színpadra a bécsi Carl-Theaterben és rendkívüli sikert aratott. A bécsi lapok a legnagyobb dicsőréssel szólnak a darab üde, melódizmus zenéjéről, valamint a tökéletes versszövegekről s általában az egész librettóról, s konstatáljuk, hogy a Carl-Theater igen szerencsésen nyitotta meg az operettel az idei szezonját.

** **Operaelőadás a Telefon Hírműködésben.** A Telefon Hírműködés ma este előzetőinek szórakoztatására a Magyar Kir. Operaház előadását fogja közvetíteni. Előadásra kerül a *Cremónai hegedűs*, Hubay Jenő operája, utána pedig a *Vióra* ballet, melynek zenéje szintén hallható lesz a Hírműködés kagylón keresztül. — Az Opera közvetítése után az est folyamán érkezett legújabb híreket és táviratokat olvastatja fel a beszélő újság szerkesztője, majd annak bevétele után 11 óráig meg ciganézetet közvetít a Telefon Hírműködés az Emke és az Előke kávéházából.

A háló.

— *A Vigszínház bemutatója.* —

Budapest, szeptember 17.

A *Vigszínházban* ma este volt a századik bemutató. A színház öt éves, sikereiben nem szegény pályafutásának ezt a jelentősebb utjelzőjét a *Vigszínház* azzal óhajtotta megünnepelni, hogy a hazai színpadi termelés egy termékének engedte át színpadát s hazai szerzőnek engedte át a szót, hogy szóljon a közönséghez és hódítsa a maga részére — ha bírja.

Ezt mindenesetre első sorban méltányoljuk. Mert a „hazai drámairodalom fellendítése”, mint azt a színházi emberek jól tudják, a színházra nézve nemcsak ambíció és fáradság, hanem anyagi áldozat kérdése is s ha a *Vigszínház* mai századik, eredeti premierje egy kicsiké program-nyilatkozat is akart lenni, amely azt jelenti, hogy a lipót-körúti színház még áldozatok árán is segítőleg akar a hazai színpadi irodalom hóna alá nyulni, akkor a mai premierest kétszeresen méltánylandó.

Ezt a századik premier-estét *Mocsári Béla* töltötte be a *háló* című vígjátékával. A szerző erre az estére a jogot egy egyfelvonásos vígjátékával, a *Szalkával*, váltotta meg magának, amelyet a múlt évadban nagyon szép sikerrel adtak elő a *Vigszínházban* s amely arra vallott, hogy a színpadi irodalom egy igazi tehetségének a tollát forgatja.

A *háló* csakugyan erős nyomait mutatja ennek a tehetségnek. A darab első felvonása után valami jóleső érzéssel hallgattuk a szerzőt hívó erős tapssokat, mert ezek a tapssok meg is voltak érdemelve. A *háló*-nak ebből az első felvonásából igazi magyar levegő árad ki s kacagató csattanóiban igazi magyar humor buzog.

De aztán, aztán!...

Hány eredeti darab tette már ránk azt a benyomást, hogy szerzője csakugyan *találomra* ül oda az íróasztalához darabot írni. Az első felvonást csak kiterve li valahogy, a többi aztán olyan, mintha a jó Isten gondjára bízna, hogy mi történjék tovább a darabban s nem ő viszi tovább a darab eseményét, hanem az viszi őt oda ahova, arra, amerre ő tán maga se akarja!

A legtöbb hazai darab első sorban a megépítés, vagy jobban mondva a megépíttetés beteg és pedig nagyon gyakran — sajnos! — halálos beteg. Pedig a darabirás első sorban *építési munka*, a logikus, egyenes esemény építési munkája, a többi aztán nagyjából csak cicoma és a színekkel való bánni tudás.

A *háló* első felvonásának a zajos sikere után azt hittük, hogy egy hazai szerző ismét gazdagítani fogja a *Vigszínház* sikereinek a számát. Csaldós ért bennünket, *Mocsári Béla* is, ki pedig nem talentum nélkül való ember, azok közé a hazai szerzők közé tartozik, akikről fenntebb szöltünk s így nem esoda, hogy nem sikerült neki a közönséget *háló*-ba keríteni, hanem saját maga gabalyodott bele — ment-hetetlenül.

A *háló* finomabb pszichikai vígjátéknak indul. Egy okos és szeretetreméltó fiatal ember, Gábori Gábor, vagy a hogy a darabban nevezik: tripla Gabi, felteszi magában, hogy nem áldozza férfi-függelenségét egy asszonynak és nem nősül meg. Pedig a leányok erősen vadásznak rá, mert kitűnő parthie. A szerző sakk-tábláján a másik oldalon egy gyöngéd, finom fehér alak áll: egy fiatal leány, Ilona, aki nem olyan, mint többi. Most azt várnók természetesen, hogy tripla Gabi, minden okossága és férfias elhatározása dacára is, miképpen fog megfogódni ennek a bájós, finom teremtesnek a pókhálószerűleg finom hálójában. Éppenséggel nem úgy téma, de a hangulatos és éleletes első felvonása után mégis érdeklődéssel kísértük volna a férfit és a nő örök harcának ezt a legújabb színpadi esetét. E helyett azonban mi történik? A *találomra* dolgozó szerzőnek a második felvonásban, mint valami deus ex machina, segítségére siet egy miniszter nagybácsinak egy távirata, amely tripla Gabit megratulálja Ilonával való eljegyzéséhez. (A miniszter nagybácsit a leányka mamája ültette fel a hazug hírrel.) Ez a távirat aztán a cimbéli háló, melylyel a fiatal embert megfogják és tripla Gabi, aki a férfi-függelenség hajtálatlan híve, szó nélkül feleségül veszi a leányt.

Igen ám, de ez csak két felvonás és harmadik is kell még, mert a szerző *okvetlenül* egész estét betöltő darabot akar! Nos hát, mi sem könnyebb ennél! A harmadik felvonásban a *háló* szerzője egészen új darabba kezd bele s elénk állítja egy műkedvelő előadásnak a próbáján tripla Gabi urat és a feleségét, mint boldogtalan házaskot. Az egyéves asszonykát valami színész akarja elcsábítani s az ura roppant féltékeny erre a színész urra. De ezen is segít egy árvízi jelenet, amelyben tripla Gabi ur életmentés közben maga is életveszedelemből kerül s az asszonyka

(pedig csak szerepet játszik.) igazán elájul s mint-hogy ekkorra már csakugyan tíz óra, a házások most már békén élhetnek egymással.

Szinte látjuk, amint a szerző az utolsó jelenet után megtörtölte izzadságos homlokát és felállva író-asztala mellől, megkönnyebbülten felsóhajtott:

— Hála istennek, megvan a darabom!

Pedig hát fentebb azt is mondtuk, hogy *A haló* szerzője talentumos ember. És tényleg az is. Szertelen és nagy szinpadí naivitások mellett olyan komikai elemek is bőven vannak a darabjában, amelyek csakis olyan ember tevéből kerülnek ki, akinek hivatása a vígjátékirás. Ilyen *A halóban* Hipp Muki szolgabíró az ő mulatságos, mozgó közigazgatásával, "egy vén, a gorombaságig őszinte professzor, s hogy egyet említsünk még csak, a második felvonásban egy nőgyógyászati üléstnek a mulatságos, szatirikus rajza.

A szereplők, azt a bizonyos sablont használva, mindent megtettek a darab érdekében. Ugy játszottak, mintha a legkitűnőbb francia darabot játszották volna. Első sorban *Gazsi* Mariskáról, a *Népszínház* volt naiv-járól emlékszünk meg, aki ma este mutatkozott be először, mint a *Vigszínház* szerződött tagja. A fiatal művésznőt rokonszenves tapsokkal üdvözölték s a darab során bebizonyította, hogy új terrénúman, a vígjátéki ensembleben is aklimatizálódni fog. *B. Lenkei* Hedvig szokott nagy intelligenciájával játszottá ilonát. Kívülről humorral csinálták meg a szerepeket *Tapolczai* (Muki), *Szerémi* és *Hegedűs* (az öreg tanár). *Pompás* volt *Nikó* Lina, mint intrikus-mama. Az előadásban résztvettek még: *Hunyadi* Margit, *Varsányi* Irén, *Bálint* Rózsi, *Góth*, *Vendrey*, *Bihari*, *Győző*, *Kazaliczky*, *Rónaszéki* s egy egész sereg melékszereplő.

(M—S)

TUDOMÁNY, IRODALOM.

○ **Előzetes eljárás büntügyekben.** Az Athenaeum kiadásában a napokban jelent meg *Miskolczy* László rendőrtörvényszéki könyve „Előzetes eljárás büntügyekben, közigazgatási hatóságok számára” címen. A büntetőjogi mű az anyagi büntetőjogból az általános részt, a bünvádi perrendtartásból a közigazgatási hatóságokat illető részeket, a miniszteri utasítást — e két utóbbit a hivatalos szövegben. — a hatásköri törvényt, mindehhez kimerítő magyarázatot és a legújabb gyakorlatot lejtűntető iratmintákat tartalmazza. Ára 3 korona 60 fillér.

SPORT.

• **Lóversenyek Berlinben.** Berlin-Hoppegartenből táviratozzák, hogy a ma lefutott Omnium következő eredményével végződött: *Linus* (Heckford) első, *Brachvogel* (Smith) második, *Feldjäger* (Ellwood) harmadik. Totalizátor: 10:234. Helyrefogadások: I. 50:102, II. 50:50, III. 50:132.

• **A bécsi lóversenyek.** Bécsből táviratozzák: Nagyobb futás nem szerepelt a lóversenyek programjában. Kedvezőtlen idő is volt, minek folytán csak igen kevesen voltak a Freudenauban. A Gagaversenyben *Nero* végleg beigazolta azt a nagy véleményét, amit istállója mindig táplált róla, csakbogy a Janicsár mén származása ellenére nagy flyer és csakis 1200 méteres távolságig tud érvényesülni. Meglepetés ma is volt. A handicapban *Mary Diamond* győzött *Allerweilfidel* és *Praterstern* ellen. Szép társaság indult az Espoir versenyben. Szép finish után *Perlass* nyert *Quota* és *Diadal* ellen. A részletes eredmény a következő:

I. **Nyeretlenek gátversenye.** Díj 1800 korona. Távolság 2400 méter. Ij. *Dávid E. Rikhsant* (Lawton) első, *Akárhogy* második, *Windsor* harmadik. Totalizátor: 10:22. Helyrefogadások: I. 50:66, II. 50:68.

II. **Handicap.** Díj 2000 korona. Távolság 1300 méter. *Mautner V. Mary Diamondja* (Southey) első, *Allerweil fidel* második, *Praterstern* harmadik. Totalizátor: 10:138. Helyrefogadások: I. 50:246, II. 50:130, III. 50:115.

III. **Gaga-verseny.** Díj 6000 korona. Távolság 1100 méter. *Báró Uchtritz Zs. Neroja* (Tarai) első, *Javorina* második, *Haiderose* harmadik. Totalizátor: 10:19.

IV. **Kétévesek handicapja.** Díj 2000 korona. Távolság 1000 méter. *Gróf Henkel A. Médiateurja* (Prudames) első, *Perkal* második, *Kitchener* harmadik. Totalizátor: 10:50. Helyrefogadások: I. 50:121 és II. 50:92.

V. **Kétévesek előadóversenye.** Díj 2000 korona. Távolság 1000 méter. *Dreher Antal Fahr dahinja* (Southey) első, *Saskia* második, *Csizió* harmadik. Totalizátor: 10:37. Helyrefogadások: I. 50:72, II. 50:68.

VI. **Akadémiaverseny.** Díj 3000 korona. Távolság 3200 méter. *Herzog M. Corsioja* (Slinn) első, *Isalco* második, *Trappist* harmadik. Totalizátor: 10:59. Helyrefogadások: I. 50:132, II. 50:182, III. 50:88.

VII. **Espoir verseny.** Díj 4000 korona. Távolság

ság 1800 méter. Szemere *Periassa* (Cleminson) első. Quota második. Diadal harmadik. Totalizátor: 10:29. Helyrefogadások: I. 50:72, II. 50:94, 50:88.

Nyíltér.

A Szinye-Lipóczi
Lithion-forrás

Salvator kitűnő sikerrel
használtatik

vese-, húgyhólyag-, húgydara- és köszvénybántalmak ellen, vizeleti nehézségeknél, továbbá a légző és emésztési szervek hurutos bántalmainál.

Húgyhajtó hatású!

Vannak, akik könnyen emészthető! Szérummentes!
Kapható drógyavizsgálóedényben vagy a
Salvator-forrás igazgatójánál Eszterházi.
Budapest, főraktár Edesky L. urnál.

Weiner és Grünbaum, Budapest, Váci-utca 2.

Egyéves
önkéntesek

részre küld díjtalanul kinyomtatott.
részre készíti a legelőnállóbb
egyenruhákat.
részre sorozza a kérvénymin-
tákat díjtalanul küld.
részre legelőnállóbb készíti az
egyenruha-felcsatolókat.
részre minden katonai ügyben
díjtalanul ad felvilágosítást.
részre újabb, kiadott műve-
gátat könyvet díjtalanul küld

Weiner és Grünbaum, Budapest, Váci-utca 2.

SOMATOSE

(oldódó húsfehérnye)

orvosi szaktekintélyek véleménye szerint „tápkészítmények
ideálja” betegeknek és gyengéknek.

Idegeket és izmokat erősíti.
Gyógyszertárakban és gyógyanyagkereskedésekben.

Mibe kerül vidékre szállítva?

Kérjen árjegyzést a

Szt.-Lukácsfürdő kútvállalatától, Budapestben.....

THE MUTUAL

new-yorki életbiztosító-társaság.

A világ legnagyobb és leggazdagabb biztosító-társasága.

Vagyos 1900. december 31-én

1,687,840,168.54 frank.

Biztosítási állomány 1900. december 31-én

5,914,496,829.12 frank.

Magyarországi vezérigazgatóság:

Budapest, IV., Károly-körút 26.

(Az e rovat alatt közöltettek nem tartalmáért, sem alakjáért
nem felelős a szerkesztőség.)

TÖRVÉNYSZÉK.

§§ A budapesti vádtanács elnöke. Czárda István
táblai bíró ma szabadságra ment. Szabadságának ideje
alatt Ruttkay István törvényszéki bíró helyettesíti.

§§ A szabadtéri pamlak. Szilágyi Gyula, a sza-
badkai Igaz Szó szerkesztője nemrég vaskos füzetet
adott ki, amelyben Mamuzsis Ágostont, a szabadkai
polgármestert úgy kipreparálta a közmegejtés szá-
mára, hogy maga a közmegejtés is zavarba kevere-

dik. Mamuzsis polgármester a broúra szerzője ellen
sajtópört fog indítani s ebben a dologban ölterjesztést
intézett az igazságügyi miniszterhez. Arra kéri a
minisztert, hogy a szegedi esküdtbíróóság mellőzésével
más bíróságot delegáljon. Kérelmét azzal okolja meg,
hogy a szegedi esküdtbíróóság vele szemben elfogult.

TÁVIRATOK.

Trisest, szeptember 17. Sterk püspök ma dél-
előtt meghalt.

Megsebesült miniszterek.

Quebec, szeptember 17. A cornwalli herceg és
hercegné tiszteletére tegnap este ünnepélyes kiváló-
gítás és tüzijáték volt. A tüzijáték közben egy folyam-
gózóson felrobbant egy rakéta, amely Tarte és Sout-
herland kanadai minisztereket könnyen megsebesítette.

A kínai bonyodalom.

Berlin, szeptember 17. A Wolff-ügynök-
ség jelenti Pekingből mai kelettel: A kínai
csapatok ma újra bevonultak Pekingbe. Ugyan-
akkor az amerikaiak és a japánok átadták a
kínai hatóságoknak a szentvárost.

A dansigi pohárköszöntők.

Berlin, szeptember 17. A Lokal Anzeiger je-
lenti, hogy a dansigi kikötőben Vilmos császár és
Miklós cárra találkozás után az obédén politikai
tartalmu tószet nem volt. A Hohenzollern fedélze-
tén Vilmos császár poharat emelve, mindössze
ennyit mondott:

— Barátomnak, ő felségének, Oroszország
császárnak egészségére emelem poharamat.

A cárra Standard fedélzetén ugyanazokkal a
szavakkal köszöntötte föl Vilmos császárt.

— Poharamat emelem barátomnak, ő felsé-
gének, Németország császárnak egészségére.

A francia-török konfliktus.

Athén, szeptember 17. Itteni diplomáciai kö-
rök értesülése szerint a francia kormány elren-
delte, hogy a francia hajóraj szállja meg Rodusz
s mindaddig maradjon ott, amíg Törökország teljes
elégítést nem ad. Az angol kormány nagyon ko-
molyan számít ezzel az eshetőséggel s utasította a
földközi tengeri hajórajt, hogy Rodusz megszá-
lása esetében szállja meg Kioszt vagy Páfoszt.

Közigazgatási táviratok.

Hamburg, szeptember 17. Faik gabonabizo-
mányi cég, fizetésképtelenséget jelentett. A passivák
több százezer márkát tesznek ki.

Bécs, szeptember 17. (A Budapesti Napló telefonje-
lentése.) A külföldi jelentések nem adtak direktívát,
mert amíg New-York valamivel javult, addig London
lanyha magatartást mutatott. Egyébként sem volt
semmi, ami élénkebb tevékenységre készítetett volna,
ennek következtében a határidőpiacon a részvétel
rendkívül csekély volt és az üzlettelenség nagyon
kiélesedett. Az irányzat egyáltalán nem változott. Őszi
buzában 2000 métermázsányi felmondás történt s ez
nem maradt hátrányos befolyás nélkül, úgy hogy e
cikk 2 fillért veszített, új tengeri ellenben 2 fillérrel
javult. Buzza őszre 7.97-7.96, tavaszra 8.46-8.44-45,
zab őszre 6.82-6.83-6.82, zab tavaszra 7.19, rozs
őszre 7.07-7.08, rozs tavaszra 7.84-7.85, tengeri
szeptember-októberre 5.40-5.41, tengeri május-
júniusra 5.42-5.43, repce augusztus-szeptemberre
14.—14.10 korona. Záratkor maradtak: zab őszre
6.87 korona. Egyébként változatlan.

New York, szeptember 17. (Terménytőzsde.) (Záratkor.)
Gyapot: New Yorkban helyben 8.1/2 (8.1/4) szept-re
7.76 (7.67). Decemberre 7.78 (7.69). New-Orleansban
helyben 7.1/2 (7.1/2). — Petroleum: Stand white New
Yorkban 7.50 (7.50). Stand white Philadelphiában
7.45 (7.45). Refined in Cases 8.50 (8.50). Credit
Balances at Oil City 1.25 (1.25). — Zsír: Western
steam 10.05 (9.95). Rohe és Brothers 10.25 (10.15). —
Tengeri irányzata szilárd. — Szept-re 65.1/2 (62.1/2).
Decemberre 61.1/2 (62.1/2). — Májusra 63.1/2 (63.1/2). —
Buzza irányzata szilárd. — Páros őszi helyben 77.1/4
(76.1/4). Szeptemberre 75.1/2 (74.1/4). Októberre 75.—
(74.1/4). Dec-re 77.1/2 (76.1/2). Májusra 80.1/2 (79.1/2).
Gabona szállítási díja Liverpoolba —.1/2 (—1/4). —
Kévé: fair Rio T. sz. 5.1/2 (5.1/2). Szept-re 4.80 (4.80).
Decemberre 5.05 (5.05). — Liszt: Spring Wheat
cans 2.80 (2.80). — Kukor: 3.1/2 (3.1/2). — Őn: 25.42
(25.52). — Rész: 16.1/2 (16.1/2). — (A zárójelben lévő
számok a tegnapi árakat jelzik.)

Chicago, szeptember 17. (Terménytőzsde.) (Záratkor.)
Buzza irányzata szilárd. Szept-re 69.1/2 (68.1/2). Dec-re
71.1/2 (70.1/2). Tengeri irányzata igen szilárd. — Szept-re
58.1/2 (56.—). — Zsír: Szeptemberre 9.67 (9.55). —
Októberre 9.65 (9.52). — Szalonna short clear 9.35
(9.32). — Sertéshús: Szeptemberre 14.82 (14.62). — (A
zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

KÜLÖNFÉLEK.

Pusztán.

Bejárom a határt, vállamon a fegyver,
Léptem zaja itt, ott egy-egy nyulat felver,
Foglyok a vetésben félve szaladgálnak,
Mocsaras nádasban vadkacsák bujkálnak.

Meg-megdörren a cső, — messze hallik hangja —
A szikes ugarnak piros lesz a hantja,
— Jól hord a fegyverem, minden lövés talál,
Mindenik lövése azt menydörögi: halál!...

Jó öreg szakácsné sorra elcsirátja,
A mint az ebédhez mossa, tisztogatja:
„Kicsi nyulam, mért is került te ide?!”
Nincs is az uraknak se lelke se hite!...”

Az udvaron másnap, — neki a halálnak —
Csirkék, libák, pulykák rikoltozva szállnak.
— Jó öreg szakácsné hívja, csalogatja:
„Csibe, csibe, jertek! — Hesse el innen nagyja!”

Azután kiszemel mindenikből egyet,
A legszegebbet, a legkövérebbet;
Elkapja a szárnyát háromnak vagy négynek,
S dalolva vágja le a fejét — szegényeknek!...

Balla Miklós.

+ **Mac Kinley és a hentes.** Fialat éveiben Mac Kinley a lakásáról a hivatalába menet utja, egy hentesbolt mellett vezetett el. Reggelenként mindig egy találta, hogy a kirakabban levő kolbászok fontját 20 centért árulja a hentes, míg este néha 20, legtöbbször 12 vagy 10 centbe kerül ugyanez. A dolog ezeget ütött a fejébe. A kolbász, gondolta, csak nem romlik el oly könnyen, hogy egy napról a másikra meg ne maradhasson. Egy estén megállott hát a bolt előtt, s a hentesről a kolbász ára után tudakozódott.

— Tíz cent — mondta a hentes.

— De hisz ma reggel 20 cent volt az ára! — jegyezte meg Mac Kinley.

— Természetes, Mr. Mac Kinley, — felelte az üzlet tulajdonosa a zavar legcsekélyebb jele nélkül — amnyibe került tényleg. Reggel azonban volt kolbászom, most pedig nincs. Lásd, ez a tízcentes kolbász csak arra való, hogy nekem olcsó hírmélet költsé. Érti?

A későbbi elnök belátta ezt s azóta gyakran mondogatta, hogy némely ember éppen így szerez bizonyos irányban hirt magának.

+ **A khedive családja.** Legutóbbi számunkban egy konstantinápolyi távirat alapján mi is hirt adtunk arról, hogy az egyiptomi alkirálynak fia született.

Most — mint Konstantinápolyból jelentik — a khedive feleségének lebetegedéséről szóló hír nem igaz. A khedivének csak egy fia van, Mohamed Abdel Monem herceg, aki 1899 február 20-án született az Alexandria mellett levő Montazah kastélyban. Nem érdektelen egyébként az a körülmény, hogy az egyiptomi khedive az egyetlen mohamedán uralkodó, aki nem hiva a főbbjeleségnek. Csak egy felesége van, akit *Ikhbal Hanimnak* hívnak és akivel 1895 február 19-ike óta boldog házasságban él.

+ **Kuruzslás Koreában.** Az orosz pénzügy-minisztérium könyvet adott ki arról, mint gyógyítanak Koreában. Korea lakosai, mint annyi más ismereteikben, az orvoslásban is Khinát vallják mesterüknek, de e tekintetben csakhamar felülmúlták a khinaikat. Tudományosan képzett orvosok tulajdonképpen csak Korea fővárosában élnek, különösen a császár udvarában. Hogy ily állást elnyerhessen valaki, több éven át Söulben kell tanulnia. Egy tizenkilencötöttes, körülbelül kétszáz év előtt írt könyv a tanulmányok alapja. Az orvosi hivatás rendszerint apáról fiúra száll. A vidéken oly emberek üzik a gyógyítás mesterségét, akik középhelyet foglalnak el az orvos és a gyógyszerész között. Az orvosságot gyakran maga a beteg készíti, miután az orvos ellátta a szükséges füvekkel, gyökerekkel és kitanította az orvosság elkészítésére. Sajátságosnak tűnhetik fel előttünk az a szokás, hogy Koreában az orvosok csak a beteg felgyógyulása vagy halála után kapnak tiszteletdíjat, bármily sokáig húzódjék is el a betegség. A fővárosban vannak női orvosok is, mert egy férfinak nem szabad a beteg előkelő nőt megvizsgálnia. A vizsgálatnál a legelőbb a pulzus megtapintása és háromszor lélekzetet kell vennie a betegnek, miképpen az orvosok az érverés számát megállapítják. Ha ez megtörtént, azonnal előírja az orvos a gyógyszert. Az orvosság rendszeren belső használatra rendeltetik, mert a külső szerek hatásában a koreai orvos nem bízik. A koreai nép szerint csaknem minden tárgy vagy üdítő, vagy veszedelmes. Mérgesnek tartja például a fűzst, gyógyító erejének a nyálkát, amelyet azért hiába kiköpní nem szabad. A fiatal szarvas agancsából készült port oly nagyra becsüli, hogy azt hiszi, hogy a halált is néhány napra feltartóztathatja vele. Az ilyen szarvasnak le kell vágni az egész fejét és tizenkét órán keresztül kell függnie fordított állásban, hogy a vér az agancsba szálljon. Az agancsot azután óvatosan megszáritják győnge szeszen. Nagy értéke van a meleg szarvasvérnek is, medve epéjének és májának. Aggasztó következményei voltak egyidőben annak a mesének is, hogy egy fia mája is gyógyíthat betegségeket. Ezért a fingyilkosság ellen külön törvényt kellett hozni, amely elkövetőét halálra ítélt. Az alsórendű állatokból sokféle orvosságot készítenek. Megszáritott és porrá tört férgek a

szemgyulladás, erős láz, sárgaság, torokgyulladás és kigyómarás ellen. A pócákából étvágytalanság ellen, a főt cserebogarakból hűlés, fogfájás és őrlésségi rohamok ellen készítenek orvosságot. Gyógyításra használják a pókokat, sáskákat, selyemhernyókat, osztrigákat, csigákat, skorpiókat is. A sebészeti Koreában sem ismerik, csak a tűszúrást alkalmazzák olyankor, amikor a vérkeringés zavarain kell segíteni.

+ **Kant-adomák.** A Kant-Studien éppen most megjelent füzetében néhány érdekes adomát mond el a köznögsbergi nagy filozófusról. Egy társaságban, amely a szép nemről beszélgetett, Kant egyszer így szólt:

— Az asszonynak olyannak kell lennie, mint a toronyórának: pontosnak, de még sem olyannak, mint a toronyórának, nem szabad minden titkot kifejeznie; olyannak, mint a csigának: háziasnak, de még sem olyannak mint a csigának, vagyis nem szabad mindent, amije van, hordoznia.

Egy társaságban szóba került az a kérdés, hogy milyen az élet a másvilágon. Valaki így szólt Kanthoz:

— Ön aligha lesz hozzáférhető, ha mennyei klubot alakít majd a régi és újvilág összes bölcsőivel?

— Barátom, ne izéljen azokkal a tudósokkal! — szólt Kant — ha a másvilágon találkoznai fogok öreg szolgálomál, boldog leszek és felkiáltok majd: Hála Istennek, jó társaságban vagyok.

+ **A zene hatása az elmebetegre.** Laborde francia fiziológus a francia orvosi akadémiában nemrég leírta azokról a kísérletekről, amelyeket Moreau ideggyógyossal együtt végzett, hogy a zenének elmebetegre való gyógyító hatását tanulmányozza. Moreau nagy zenekedő volt és arra a meggyőződésre jutott, hogy zenei előadásokkal kedvező befolyást lehet gyakorolni különböző elmebeli zavaroknak fejlődésére. Moreau minden héten hangversenyt rendezett, amelyeken arra alkalmas páciensek jelentek meg. Ezeknek a „zenei zuhanásoknak” — mint ahogy Moreau a különös kúrát elnevezte — nem volt meg mindig a kívánt hatása, hanem a betegek izgatottságát sokszor még fokozták. Laborde tanár erre megkísérelte, hogy a zene forrását mintegy magába a páciensbe helyezze, mert az volt a véleménye, hogy Moreau zenei zuhanyai azért nem hatottak, mert nagy volt a távolság a hang forrása és a páciens fülei között. Ő tehát kikeresett egy alkalmas páciént, kinek ingerült állapota sokat lenni és egy hegedűt a páciens álla alá helyezve, azon a beteg háta mögött állva játszott. A hatás meglepő volt. A páciens azonnal lecsillapodott, sőt azután is nyugodt maradt és maga kérte az orvost, hogy a kísérletet minél több-

REGÉNY.

TÜZZEL-VASSAL.

Irta: SIENKIEWICZ HENRIK.

(27)

— Parancsnok uram, ki nem találhatz te olyast, ami engem megijeszthetne! Nem újság nekem a te sok vészírd, tizedszer hallom már, s ha azt tanácsolod nekem, hogy forduljak vissza, azt kell gondolnom, hogy te így tennél a helyemben. Ugy látszik, hogy nemcsak a löporod fogyott el, hanem a bátorságod is!

Grodzicki nem haragudott meg, sőt ellenkezőleg most már barátságosabban szólt Skrzetuskához.

— Ördögös fickó vagy! Derekasán megfeleltél! Látom, hogy méltó embert választott a herceg, mert diszere válsz a katonáinak s az udvarabeli híres nemességnek. Nem tartalak én vissza, sőt hogy gyorsabban haladhass, adok a nehez bárkaid helyett könnyű sajkákat is. Nie-nasytnál azonban a szárazon vontasd őket, mert a folyó ott nem járható. Odább aztán megint vizen mehatsz.

Egy napba telt, amíg a sajkák készen álltak az utra. Addig vendégeül látta Grodzicki a kapitányt. Bejárták az egész várost, megnézték a védőműveket. Rend és szigorú fegyverem volt mindenütt. Ejfel-nappal örök állottak a sáncokon, amelyeket a foglyul ejtett tatárokkal erősítették meg.

— Evről-évre egy hüvelykkel emelem a sáncaimat. Most már olyan magasak, hogy ha löporom is lenne, százezer ember se venné meg a várat. De ha löni nem tudunk, elnyom a tulerő.

A vár tényleg bevehetetlennek látszott, mert a nagyszámu ágyun kívül a folyó és a sok szikla

is védte, amely meredeken emelkedett ki a vízből. Nem is kellett belé nagy órság, csak jól fegyverzett legyen. A Dnyeper e helyen oly keskeny volt, hogy a kilőtt nyíl messze a tulsó parton hullott alá. A vár ágyúi végig szánhatták golyóikkal az egész tájékat. Félmezőldnyire odább állott a nagy torony, ahonnan az egész vidéket át lehetett tekinteni, száz főnyi őrségét Grodzicki naponta megújította. A legkisebb gyanus jelle megkongatták a harangokat s a várbeliek fegyverbe álltak.

— Ez most hetenként többször is megcsik, mondta Grodzicki. A tatárok úgy lesnek ránk, mint a varjú a haldoklóra, aki még mindig él. Ezrével settenkednek ott, mi lövünk rájuk, arra aztán megfutamodnak.

— Nem untad meg még az életedet itt ebben a magányosságban?

— Ha azt mondanák, hogy a királyi kastélyl al eszerjém el az én komor váramat: akkor is ott maradnék. Többet látok itt a világból, mint a király ott Varsóban a palotája ablakánál!

Skrzetuski nem aludt ezen az éjjelen; az a bizonyosság, hogy az életét veszti utján: kínos gondolatokkal töltötte el agyát. Az élet vigan mosolygott reá, biztatón, hiszen fiatal volt, szeretett, kedvese oldalán a boldogság várta, de kedvesénél és életénél is jobban szerette hazáját, katonabecsületét és hősi nevét. Csak attól félt, hogy Helena nem juthat el majd idején Roslogiból s így ha Bohuntól meg is menekszik, áldozatul esik a tatárok vad esordájának. Ez a rémlátás a felelősséget is reá hárította, mert hiszen ő kérte meg az özvegy hercegasszonyt, hogy visszajötteig ne menjenek Lubniebe. Persze akkor még nem tudhatta, hogy milyen közel a veszedelem. Kezeit tördelve föl s alá futkosott szobájában, nem tudva, hogy mittévé legyen. Már romokban látta Roslogit és látta, mint gyalázzák meg kedvesét az ördögökhöz hasonló rettenetes tatárok. Lépte visszhangosan kongott a boltozatos szoba kopadóján: a vad esordák dobogását vélte hallani. Odakünt nyug-

vóra fujtak a trombiták: mintha a Bohun kurtje szökött volna diadalmas gunnyal. Kardjához kapott, s fogát csikorgatva átkozta magát, amiért Byehoviec helyett erre a küldetésre vállalkozott. A küszöbön fekvő apród figyelmét nem kerülte el gazdájának az izgatottsága. Abbanhagyta az alvást, friss fátylát tett a vaskarikákba, s megkérdezte a gazdáját, hogy mi a baja.

— Rzendzian, félés a haláltól?
— Miért kérdezed én edes gazdám?
— Mert aki a Sicsbe megy, az ott veszik.
— Hát miért is mégy oda?

— Mert elváltam a küldetést. De néked nem kell velem jönnöd, fiatal életedért kár lenne. Menj vissza Lubniebe, Csehrinen át.

— Edes gazdám, én ugyan félek a haláltól, mert aki nem fél a haláltól, az az Istentől se fél, de azért nem válok el tőled. Gyáva megsemmeny vagyok és nem is illő, hogy a szolga megmentse a börtört, amikor a gazdáját megölik. Majd csak együtt halunk meg! Aztán meg nem vagyok paraszt, hanem nemesember!

— Derék fiu vagy! Hanem ha nem mégy a magad jószágából, hát majd visszafordulsz, ha parancsolom.

Rzendzian felelet helyett sírni kezdett.

— Ejnye fiam, csitított Skrzetuski, hallgass az okos szóra. Nem fogom ugyan olcsón adni a fejedet, de a te karod is győgne arra, hogy megvédjen engemet. Sokkal nagyobb szolgálattal teszel nekem, ha levelet viszel Roslogiba s ráveszed a hercegasszonyt és Helenát, hogy azonnal meneküljenek Lubniebe. Mert látod, a Helena élete nekem drágább a magaménál. Megteszed-e most már? Nem is a szolgáltnak parancsolom ezt, hanem a barátomtól — kérem.

— Tisztelj meg uram mást a küldetéssel.

— Tisztára bolond vagy! Kire bizzam másra a levelemet? Ha kétszer mentenél is ki a halál torkából, akkor sem tétél volna velem több jót, mintha Roslogiba mégy.

(Folytatása következik.)

Berlin, szeptember 17. (Tessier tudósítás.) A tegnapi newyorki tőzsde hatása alatt a mai tőzsde jobb hangulathatn nyílt meg, csak osztrák papírok voltak gyöngök Bécsre, ahol egy felplízi spekuláns részére való kényszereladások nyomták

Színházak, szórakozó helyek.

M. KIR. OPERAHÁZ.

Szerda, 1901. szeptember hó 18-án.

A cremonai hegedős.

Opera 2 képm. Szövegét írta: Coppée és Beucalair. Fordította Abrányi Emil. Zenéjét szerző Hubay Jenő.

Személyek:

Ferrari Várady Giannina Szilágyiné
Filippo Beck A podesta Mihályi
Sandro Déri Utána.

Viola, a tengerszem tündére.

Eredeti eszményi balett három felv. Jókai Mór „A tengerszem tündére” c. regéje után. Zenéjét szerző Szabados Károly. A szövegmagyarázatot írta Várady Antal.

Kezdeté 7 órakor.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Szerda, 1901. szeptember hó 18-án.

A bor.

Paraszt-vígjáték 3 felvonásban. Irta Gárdonyi Géza

Személyek:

Baracs Imre Gyenes Eszter Gerő L.
Matyi Rózsahégyi Göre Gábor Ujházi
Baracsné Alsógyörgy Görené Vizvári
Szunyogó Györgyné Durbinta Vizvári
Rózi Ligeti Kácsa Faludi
Mihály Gabányi Bige Narcis

Kezdeté 7 1/2 órakor.

VIGSZÍNHÁZ.

Szerda, 1901. szeptember hó 18-án.

A háló.

Vígjáték 3 felvonásban. Irta Mócsary Béla.

Személyek:

Gábori Gábor I. Vendrei Fontos Hegedűs
Melanie Hunyadi Ifj. Fontos Szerényi
Gábori G. Gábor Góth Fontos Antónia Varsányi
Kövrné Nikó L. Hipp Mukl Tapolczai
Ilona Lenkei Rontai Binari
Irma Gácsi Farkas Géza Győző

Kezdeté 7 1/2 órakor.

MAGYAR SZÍNHÁZ.

Szerda, 1901. szeptember hó 18-án.

Az ikrek.

Operett 3 felvonásban, előjátékkal. Irta M. Ordonneau. Fordította Molnar Ferenc. Zenéjét szerző E. Audran.

Személyek:

Boniface Sziklay Dechamps birt. Mátrai
Gaudichard Boross Tourette Odry
Gaudichardné Sziklayné Theodule Palásthy
Gontran Ráthonyi Filéres Giréthy
Dechamps adj. Dalnoki Clara) Iker-
Beauvisage Fűredi Cécile) testvérek Szeyer

Kezdeté 7 1/2 órakor.

Színházjegyek, az Opera, Nemzeti- és Magyar színház összes előadásaira kaphatók és előjegyezhetők: **Bárd Ferenc és Testvérei** zeneműkereskedésében Kossuth Lajos-u. 4. (Telefon 656) és Andrássy-ut 2. (Telefon 25-13) sz. a.

NÉPSZÍNHÁZ.

Szerda, 1901. szeptember hó 18-án.

Jáfet 12 felesége.

Énekes bohózat 3 felvonásban. Írták Antony Mars és Maurice Desvallières. Fordította Makai Emil. Zenéjét szerző Victor Roger.

Személyek:

Paterson Jáfet Szirmai Baliveau Solymosi
Debora Krecsányi Cassoulet Kovács
Arabella Fedák S. Des Touppettes Tollai
Klári Harmath John Smith Szerdahelyi
Beatrix Nagy M. Briquet Németh
Rebeka Róza G. Ernest Ujvári

Kezdeté 7 1/2 órakor.

URANIA SZÍNHÁZ.

Szerda, 1901. szeptember hó 18-án.

Monte-Carlo és a Riviera.

Irta Salamon Ödön.

Kezdeté 7 1/2 órakor.

FŐVÁROSI NYARI SZÍNHÁZ.

Szerda, 1901. szeptember hó 18-án.

Velenecé kalmár.

Vígjáték 5. felv. Irta: Shakespeare.

Kezdeté 7 órakor.

VÁROSLIGETI SZÍNHÁZ.

Szerda, 1901. szeptember hó 18-án.

Sviahákok.

Vig operette 3 felv. Zenéjét szerző Ziehrer C. M. Magyarosították Feld Aurél és Mérei Adolf.

Kezdeté 7 órakor.

FŐVÁROSI ORFEUM

WALDMANN IMRE igazgató.

Minden este ióllép:

MISS MARGHERITA

(villamos táncosnő)

JIM és JOM

(kómikus Pierrot-k)

Mme. EGLANTINE

(francia táncosnő)

IBEN OBED

(görög skvilibristák)

Főlép továbbá: Olly Jolly, Wood és Bates, Lise Fleuron, Aleitha, Vendée, Kitty, Modl, Morris és Morris, Baumann, Rubens stb.

Jegy elővétel díj nélkül előre váltható d. e. 10-11-g a pénztárnál. A kávéházban reggel 5 óráig **Vörös Elek** cigányzenekara hangversenyez.

Intézeti kabátkák

és köpenyek leányok részére nagy választékban a legolcsóbb szabott árak mellett

HOLZER SIMON

női felöltők-áruházában

BUDAPEST,

IV., Kossuth Lajos-utca 9. sz.

Gróf Andrássy Tivadar szőlőtelepén a legfinomabb gyógyszőlő

(a legkitűnőbb fajok)

nyagban és 5 kilós postakosarakban kapható.

Viszontelárusító árkedvezményben részesül.

U. p. Sátoralja-Ujhely. Szőlőöske.

Szőlőkezelőség.

KÖRUTI FÜRDŐ GOZMOSO

Gőz- és porcellán kád-fürdők, nyári uszoda, hidegvíz-nyújtóintézet, villamos-fürdők.

Erzsébet-körut 51.

A gőzmosoda gyorsan és pontosan teljesíti megbízásait.

BUTOR részletfizetésre!

Állami és városi tisztviselők, katonatisztek, egyháziak, valamint más hitelképes egyének kedvező fizetési feltételek mellett kapnak szilárd gyártmányú asztalos- és kárpitozott butorokat.

Dósa Kálmán Bpest, Erzsébet-tér 18. sz. Sas-utca sarok, I. em.

Arjegyüket 35 kr. levéljeggyel behirdetés ellen bérmentve küld felntti cég B. osztálya.

Ne legyen senki hangszert, míg

Raményi Mihály

műhang-szerész legújabb képes ár-jegyzékét

át nem olvasta, melyet ingyen és bérmentve küld Budapestről Király-utca 44/d.

ÉN ZT

SORSJEGYEKRE és ERTEKPAPIROKRA

(visszatérhető tetszőlegesen szerzett kisebb részekre) a bármely összegot igen olcsón ad

Kövény Ármán bank- és váltó-üzlete 1033. József-utca 10. sz. IV. k. Főretek-ter 9. sz. Gróf Cziráky-palota

Atlanti történetek.

(Tizenötgye elbeszélés)

írta: **VIRTER FERENC.**

Ára: 2 korona.

Kapható a „Budapesti Napló” kiadói hivatalában. Két korona és 40 fillér behirdetés után portmentesen elküldik.

Elegendő

Elegendő egy mintakabátnak beküldése megfelelő öltönyt megrendelésénél.

Elegendő egy levelezőlap minták megküldéseért és mértékvetelhez való utasításért.

Elegendő ajánlás az a tény, hogy meg nem felelő ruháért a pénz visszaadatik. Rothberger Jakab és éskir. udvari ruhaszállító, Budapest, Váci-utca 6.

HAGGENMACHER-féle

— a sörfőzde által palaezkozott —

GÓLIÁT MALÁTA-SÖR

legkellemesebb üdítő és tápláló ital.

Dr. Telbisz János kir. kerék törvén. hlt. végzés nyilatkozata: „A Haggenmacher-féle Góliát Maláta Sört, vegyvizsgálatom alapján, főleg magas extract és malátaszukor (Maltose) tartalma következtében a legkitűnőbb maláta-sörök közé sorozom.”

Megrendelési hely:

Budapest, V., Kádár-utca 5. sz.

4386. eln. szám.

Versenyárgyalási hirdetmény.

A kereskedelemügyi m. kir. miniszterium 1902. évi január hó 1-től 1906. év végéig terjedő időtartamban szükséges mindennemű **iró-, rajzszerék** szállítása iránt ajánlati versenyárgyalás fog tartatni.

Felhívom ennél fogva a vállalkozni óhajtokat, hogy zárt, illetve kellően lepecsételt ajánlataikat, **folyó évi október hó 31-én déli 12 óráig** segédhivatalaim főigazgatójához nyújtsák be.

Az egykoronás bélyeggel ellátott ajánlathoz csatolandó a m. kir. központi állampénztárnál készpénzben vagy elfogadható értékpapirokban letétmenyezett 200 (kétszáz) koronáról szóló pénztári elismervény.

A beérkezett ajánlatok ugyanakkor fognak a miniszterium előni osztályában nyilvánosan felbontatni.

A szükségeslendő **iró- és rajzszerék** kimutatása és mintái, továbbá a köteendő szerződés, mely a szállítási feltételeket bővebben tartalmazza és a benyújtandó ajánlat tervezete, a magyar kereskedelmi muzeumnál, a budapesti kereskedelmi és iparkamaránál és az országos ipar-egyesületnél a hivatalos órák alatt, valamint segédhivatalaim főigazgatójánál bármely kőznapon d. u. 1. és 2. óra között megtekinthetők.

A megtekinthet mintáktól való eltérést semmi szín alatt sem engedem meg; az árak megajánlásánál tehát a minták szorosan szem előtt tartandók.

Ajánlkozó köteles az általa szállítandó iró- és rajzszerékből egy-egy mintapéldányt ajánlatához külön csomagban és azonkívül a gyár belajstromozott védjegyének leírását és rajzát is mellékelni.

A mennyiben ajánlkozó nem maga gyártaná az illető cikkeket s azon hazai gyár, melytől azokat beszerezni kívánja védjeggyel nem bírva, tartozik pontosan megjelölni az illető gyár cégét és székhelyét.

Csak hazai származású és gyártmányú s a mennyiben az illető gyár védjeggyel bír, annak belajstromozott védjeggyel ellátott minta fogadtat k el.

Szállítóknak feltétlenül köteleznie kell magát, hogy az esetben, ha az anyag gyártására vállalt fenntebb kötelezettségének meg nem felelné, az áru szerződés szerű árának 20%-át, szóval: husz százalékat kötbérképpen az ipar és kereskedelmi alap javára fizetni köteles és ezenfelül a kereskedelemügyi m. kir. miniszternek fennmarad a jog, saját választása szerint, vagy a szerződés teljesítését, vagy a teljesítés helyett a szerződés megszegése okából kártérítést követelni s a szállítás tárgyát képező árukat szállító terhére és veszélyére másnál bármely áron beszerezni.

Fenntartom magamnak, hogy a benyújtandó ajánlatok mérlegelése után a szállítást az általam kijelölendő vállalkozónak adjam át, továbbá azt is, hogy a pályázattól teljesen eltekintve intézkedjem.

Budapestben, 1901. évi szeptember hó.

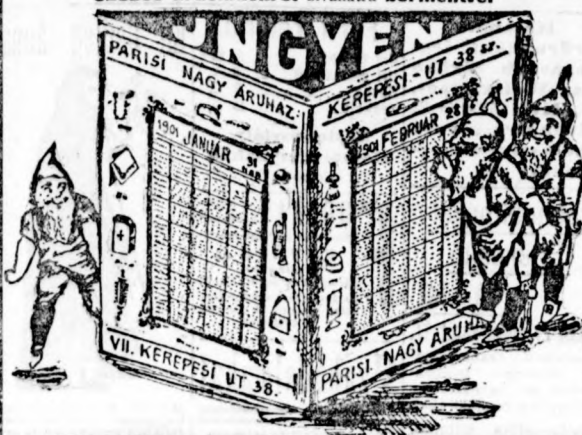
A kereskedelemügyi m. kir. miniszter.

Színházak heti műsora.

	M. Kir. Operaház	Nemzeti színház	Vigaszínház	Népszínház	Magyar színház
Csütörtök	Aida	Hófehérke	A háló	Baba	Ikek
Péntek	Nincs előadás	A tenger aszszony	Ocskay brigadéros	Cirkuszélet	Koldus és Királyfi
Szombat	Carmen	A tenger aszszony	A háló	Jáfet 12 felesége	Ikek
d. u. Vasárnap este	—	A tenger aszszony	Az édes otthon	Miliók a hó alatt	New-York szépe
	Hoffman meséi	—	A háló	Pirosbugyélás	—

Az 1901. évi teljes naptárral ellátott képes nagy árjegyzék

épp most jelent meg
a közkezdelt egy- és kétkoronas áruosztályról, ugyancsak az összes árucikkekről kívánatra bérmentve.

Schunda V. József

cs. és kir. udvari hangszergyáros,
a m. kir. opera, a m. kir. zeneakadémia és nemzeti zenéde szállítója
a pedálcimbalom és az újjennan javított tárogató föltalálója.
Budapest, Magyar-utca 18. sz.
Ajánlja mindennemű saját gyárában készült
réz-fuvó-, fa-fuvó-, vonó- és ütőhangszereit
valamint saját találmányú javított és szabadalm.
CIMBALMAIT.

4386. eln. szám.

Versenyárgyalási hirdetmény.

A kereskedelemügyi m. kir. miniszterium 1902. évi január 1-től 1906. év végéig terjedő időtartamban szükségessé mindennemű irodai, rajzpapír és boríték szállítása iránt ajánlati versenyárgyalás fog tartatni.

Felhívom ennél fogva a vállalkozni óhajtókat, hogy zárt, illetve kellően lepecsételt ajánlataikat

folyó évi október hó 31-én déli 12 óráig
segédhivatalaim főigazgatójához nyújtsák be.

Az egykoronás bélyeggel ellátott ajánlatokhoz csatolandó a m. kir. központi állampénztárnál készpénzben vagy elfogadható értékpapirokban letétmenyezett 900, kilenecszáz koronáról szóló pénztári elismervény.

A beérkezett ajánlatok ugyanakkor fognak a miniszterium elnöki osztályában nyilvánosan felbontatni.

A szükséges papírok és borítékok kimutatása és mintái, továbbá a kötetendő szerződés, mely a szállítási feltételeket bővebben tartalmazza és a benyújtandó ajánlat tervezete a magyar kereskedelmi muzeumnál a budapesti kereskedelmi és iparkamaránál és az országos ipar-egyesületnél a hivatalos órák alatt, valamint segédhivatalaim főigazgatójánál bármely kőnapon d. u. 1 és 2 óra között megtekinthetők.

A megtekintett mintáktól való eltérést semmi szín alatt sem enged meg; az árak megajánlásánál tehát a minták szorosan szem előtt tartandók. Csak hazai származású és gyártmányú, négyszögletesen 45 grammnál súlyosabb papíroknál az illető gyár belajstromozott védjegyével viszonyítással ellátott, a m. kir. technológiai iparmuzeum által megvizsgált és erről szóló igazolvánnyal felszerelt minta fogadtatik el és csak ilyen papírral szállítható. Ajánlkozó köteles az általa szállítandó papírmekről egy-egy a m. kir. technológiai iparmuzeum papírvizsgáló osztálya által megvizsgált s kellő igazolvánnyal felszerelt mintapéldányt ajánlatához külön csomagban és azonkívül a gyár belajstromozott viszonyítású védjegyek rajzát és leírását is mellékelni a célból, hogy az a kitett mintákkal összehasonlítható legyen.

Szállítónak feltétlenül köteleznie kell magát, hogy az esetben, ha az anyag gyártására vállalt fenntartott kötelezettségének meg nem felelne, az áru szerződés szerinti árának 20%-át, szóval: husz százalékát kötbérképpen az ipar és kereskedelmi alap javára fizetni köteles és ezen felül a kereskedelemügyi m. kir. miniszternek fennmarad a jog saját választása szerint, vagy a szerződés teljesítését, vagy a teljesítés helyett a szerződés megszegése okából kártérítést követelni s a szállítás tárgyát képező árukat szállító terhére és veszélyére bármely áron beszerezni.

Fenntartom magamnak, hogy a benyújtandó ajánlatok mérlegelése után a szállítást az általam kijelölendő vállalkozónak adjam át, továbbá azt is, hogy a pályázattól teljesen eltekintve intézkedjem.

Budapest, 1901. szeptember 16.

Kereskedelemügyi m. kir. miniszter.

A ki
lakást keres
vagy kiadó
lakása

A ki
személyzetet
keres vagy
hely nélkül

A ki
valamit venni
vagy eladni
akar

a legjobb eredményt ér-
het el a

„Budapesti Napló”

apróhirdetéseit
utján.

Főhirdetés-felvétel
a „Budapesti Napló” ki-
adóhivatalában

VIII. József-körút 18.

Legolcsóbb árak!

Legjobb eredmény.

Szövetminták és árjegyzék ki-
vántára ingyen és bérmentve
küldeték.

Alapított
1845.

Mértékszerű megrendelések
24 óra alatt készíttetnek.

Őszi és téli idényre!!

Teljes férföltöny
Férfi-felöltő
Raglan Ulster
Mencsikoff
Havelock
Télikabát
Városi bunda
Utazó bunda
Gazdasági és
vadászkabát

Lábszák
Hálóköntös
Vízhatlan paramatta.
esőköpeny
Bonckabát
orvostudományok részére.

Piu- és gyermekfelső
Tengerészkabátok
Korcsoyakabátok

Őszi és téli
idényre

Célszerű iskolai öltönyök
Tengerész (Marine) öltönyök

Szabott árak.

NEUMANN M.

férfi-, fiu- és gyermekruha-telepe
Budapest, IV., Muzeum-körút 1. sz.

AZ „ANKER”

élet- és járadékbiztosító-társaság.

Magyarországi vezérképviselőség: BUDAPEST, VI. ker., Deák-tér 6. szám
(Anker-udvar), a társaság saját házában. Alapított 1858.

Összes vagyon 138 millió korona
Biztosítási állomány 505 millió korona
Eddigi kifizetések 232 millió korona

A nyereség-részesüléssel biztosítottak vegyes és haláleseti biztosításoknál A osztálytér szerint — úgy mint 26 év óta állandóan — az évi biztosítási díj 25%-át kapták készpénzben kifizetve, míg a vegyes és takarékpénztári biztosításoknál B osztálytér szerint (évenként emelkedő osztály) a biztosítás kezdete óta befizetett összes díjak 3%-a, ugyancsak a biztosítási áram

3 éve után	4 év után	5 év után	6 év után	7 év után
9%	12%	15%	18%	21%

fizetett ki készpénzben.

Előnyös kiházasítási és vegyes biztosítások.

Prospektussal és felvilágosítással szolgál a fenti magyarországi vezérképviselőség, (hová ügynősek iránti ajánlatok is intézendők), valamint a társaság ügynökei.

A hirdetésekre díjmentesen ad felvilágosítást a kiadóhivatal: Józsefkörút 18. szám.

még egy tégelyt.
Gróf Courcy Félh.
Bécs.